

ልሳን
ኢኮኖሚክስ

ECONOMIC FOCUS

Bulletin of the Ethiopian Economic Association (EEA)

VOL. 5 NO. 4
July 2003

Economic Focus is published bi-monthly by the Ethiopian Economic Association and partially sponsored by Friedrich Ebert Stiftung of Germany.

ርዕይ 2020 በኢትዮጵያ

EDITOR-IN-CHIEF

Assefa Admassie

GUEST EDITOR

Wolday Amha

EDITORIAL BOARD

Alemayehu Seyoum
Alemu Mekonnen
Eyob Tesfaye
Getachew Asgedom
Getachew Yoseph

Web Postmaster

Metasebia Zelalem

Ethiopian Economic Association
(EEA)

All rights reserved.

No part of this publication can be reproduced, stored in a retrieval system or transmitted in any form without a written permission from the Ethiopian Economic Association.

በዚህ ስድስት

✓ Editorial

✓ የኢትዮጵያ "እጣ ፋንታ" ከአንድ ትውልድ በኋላ / ብርሃኑ ነጋ

✓ Ethiopia's Fate After One Generation
Berhanu Nega
Translated by Yonas Admassu

✓ የጾታ ብርሃኑ ነጋን ጽሑፍ አስመልክቶ የተሰጠ አስተያየት / አሰፋ አደማሳ

✓ በኢትዮጵያ "እጣ ፋንታ" ከአንድ ትውልድ በኋላ ላይ የቀረበ አስተያየት / ኢየሱያው ማህፀን

✓ ሌሎች አስተያየቶች

- የአመራር (Leadership) ርዕይ አያሌው ዘገየ
- ርዕይ 2020ን አስመልክቶ አስተያየት ኃይሌ ወልደ ማካኤል

P. O. BOX 34282	TELEPHONE 557459/ 128077	FAX 56 5252	ADDIS ABABA ETHIOPIA
--------------------	-----------------------------	----------------	-------------------------

E-mail Address: eea@telecom.net.et

Website: www.devinet.org/eea

Editorial

The Ethiopian Economic Association (EEA) is willing to seek new ways to be of better service to members

EEA is a vital, vibrant and vigorous professional association. This can be seen in many ways, including the publications of the EJE - Economic Focus and Research Reports. It can also be seen in the rapid increase of our membership. Currently, we have 1179 individual members, 121 associate and 26 institutional members. The attendance and participation in the various forums of the EEA have been very encouraging and the day-to-day operations of the association continue to gain in strength and efficiency.

The vitality of the association can be seen in the vigor of the professional debates that take place in the conferences, workshops and round table discussions. Sometimes we became rather animated with each other but that is because of our passion and concern for the issues being discussed. What would be a major concern is if there was no debate and we were so moribund as a professional association that we had no disagreements. If that were the case we would indeed be in serious trouble.

This past year has seen many new initiatives on the part of the EEA and we have built on the initiatives started in previous years. Vision 2020 is part of the new direction of EEA to address the core emerging social problems here in our country. In the second forum of Vision 2020, Dr. Berhanu Nega presented his vision of bringing economic growth and prosperity in Ethiopia. Dr. Berhanu's brilliant presentation has, as anticipated, attracted a large audience.

The issues that are discussed in Vision 2020 are not just a 'wish list'. They provide solid directions, which can be implemented using appropriate policy instruments and involve the genuine participation of the people. This particular forum has the objective of breaking through the boundaries of the paradigm of traditional societies such as ours, and Dr. Berhanu has been successful in showing us how to break out of our vicious circle of poverty.

EEA will, I am sure, pickup the important issues discussed in Vision 2020 and conduct detailed studies to realize this vision. To this end, we, the EEA, will keep on making, developing and proposing progressive, responsive and effective economic proposals for the well being of our future generations.

የኢትዮጵያ "እጣ ፋንታ" ከአንድ ትውልድ በኋላ

ከብርሃኑ ነጋ

የኢትዮጵያ ኢኮኖሚ ፖሊሲ ምርምር ተቋም ዳይሬክተር

፩. መግቢያ

የዛሬ ሀያ እምስት ዓመት ሀይወቱን ይቅርና የዛሬውን ማታ የሰላም አጻፍን ጉዳይ በፍፁም ለእግዚአብሔር ከሰጠ ህዝብ ጋር "እስኪ ስለሚቀጥለው ትውልድ ሀይወት (እጣ ፋንታ) እንነጋገር" ብሎ የምር ውይይት መክፈት ከተራ ጥንቆላ ያላለፈ፣ ምናልባትም በእግዚአብሔር ስራ ጣልቃ የመግባትን ያህል "ሥራ ፈትነት"፣ አልፎም "ሊያስቀስፍ" የሚችል አደገኛ አካሄድ ሊመስል ይችላል። የዚህ ዓይነት ውይይት ሀሳብ ከትንበያ ጋር ፅኑ ፍቅር ካለው፣ የመተንበይ አቅሙን ለማጥፋት ሁሉ ከሚጣጣረውና፣ ግን እስከአሁን በደንብ ካልተሳካለት የማህበራዊ ሳይንስ ትምህርት ተከታዮች አካባቢ መምጣቱም ብዙ አያስገርም ይሆናል። ሆኖም ስለወደፊት የማውራትን ፋይዳ ከትንበያው እርግጠኝነት ጋር ማያያዝና በዚያም ተመስርቶ እንዲህ አይነቱን ልምምድ (exercise) ማጣጣል አንድም ስለወደፊት የማሰብን ጥቅም አለመገንዘብ፣ አልፎም ጠንክር ያለና ሥርዓት የተላበሰ አስተሳሰብን (disciplined thinking) ለመሸሽ የሚሰጥ የሰነድ ማስተባበያ ነው። የዛሬ መቶ ሀምሳ ዓመት ገደማ ቶማስ ሮበርት ማልተስ የተባለው እንግሊዛዊ ካህንና የኢኮኖሚክስ ተመራማሪ በምግብ ምርትና በህዝብ ቁጥር እድገት መሀከል በተመለከተው አለመጣጣም ላይ በመመስረት ወደፊት የሰው ልጆች

ላይ የሚደርሰውን ሁኔታ ተንብዮዋል። ምንም እንኳን ትንበያው የተጋነነ ቢሆንምና፣ ከዚያም አልፎ ለኢኮኖሚክስ የትምህርት ክፍል "ጨለምተኛው ሳይንስ" (the dismal science) የሚለውን አጉል ቅጥያ ቢያሰጠ ውም፣ የትንበያው አቢይ ፋይዳ ለሰው ልጆች ቋሚ እውቀት ሆኖ እስከአሁን እንዲዘልቅ መቻሉ ነው። የትንታኔውም ጭብጥና ዓላማ የምርትና የህዝብ እድገት መመጣጠን እንዳለበት፣ የሰው ልጆችም የሁለቱ አለመመጣጠን ሊያስከትል የሚችለውን አደጋ በመገንዘብ ምርት በአፋጣኝ (ከህዝብ ብዛት በላይ) የሚያድግበትን መንገድ መተለም አለበለዚያም የህዝብ እድገታቸውን መቆጣጠር እንዳለባቸው ማሳወቅ ነው።

በእውነቱ፣ ጠለቅ ብሎ ለተመለከተው፣ በስልጣኔና በኋላ ቀርነት መሀከል ያለው ልዩነት እንዲመገልጫው ስለ ወደፊት ሀይወት (በአጋጣሚ ሊሆኑ የሚችሉ ጉዳዮችን እንዳሉ አምኖ) በአስተማማኝ ሁኔታ ማሰብና፣ በዚያም ላይ ተመስርቶ ማቀድና እቅድንም ለመተግበር መንቀሳቀስ የመቻልና ያለመቻል ጉዳይ ነው። የተፈጥሮ ሳይንስ ዋነኛ መነሻው ሐሳብ ተፈጥሮአዊ ክስተቶች ተደጋጋሚ የሆነ ሐረት (Regularity) እና ስርዓት (Order) ያላቸው ናቸው ብሎ መቀበሉ ነው። ይህም እምነት ነው ሰው ተፈጥሮን ሳይንሳዊ በሆነ መልኩ እንዲያጠናው የሚያስችለው።

ከነኝህ ድግግሞሽ ተነስቶ ነው ስለ ክስተቱ አቢይ ዝንባሌዎች ንድፈ ሀሳብ የሚያዘጋጀውና በተደጋጋሚ መክራዎች የንድፈ ሀሳብን ሀቀኝነት የሚፈትነው፣ ብሎም የዚያን ተፈጥሮአዊ ክስተት የወደፊት አቅጣጫ በአብዛኛው በትክክል መተንበይ የሚችለው። ይህ ሳይንሳዊ አካሄድ የፈጠረው በየጊዜው እያደገ የሚሄድ እውቀት ነው የሰውን ልጆች ቁሳዊ ሀይወት (material life) ፍፁም የለወጠው። በአንጻሩ ዓለምን ፍፁም እንደሚይታውት ምስጢርና (mystery) የአጋጣሚዎች (accidents) ስብስብ አድርጎ የሚወስድ ንብረተሰብ ከእሉት ተዕለት ኑሮ አልፎ ማሰብ፣ ማቀድና ይህንንም ለመተግበር መንቀሳቀስ አይቻለውም። ይህንንም እስካልቻለ ሀይወቱን ለማሻሻል ያለው እድል በዚያው ልክ የጠበበ ይሆናል።

ከሀያ ዓመታት በፊት፣ በኒውዮርክ የድሀረ ምረቃ ትምህርቱን እከታተል በነበረበት ጊዜ በከተማው ልሂቃን መካከል ይደረግ የነበረ አንድ ክርክር እስከ አሁን ትዝ ይለኛል። የክርክሩ ጭብጥ፣ በጣም ሀፃኝ ልጆች (በ1 እና 2 እድሜ አካባቢ ያሉ) በልጅነታቸው የጭንቅላታቸውን አድማስ ሊያሰፉ ወደሚችሉ የተለዩ ትምህርት ቤቶች ቢገቡ በእርግጥ የተሻሉ ጉበዝ ተማሪዎች ይሆናሉ የሚል በአንድ ወገን፣ በሌላ በኩል፣ የሌም ሀፃኝነት እድሜያቸው ለትምህርት እከሚደርስ ድረስ ዝም ብለው እየተጫወቱ ቢያደጉ የተሻሉ የሰው ልጆች ይሆናሉ፣ በወደፊቱ

ጉብዝናቸውም ላይ ምንም ለውጥ አያመጣም የሚል ነበር። ክርክሩ የሚካሄደው በጉዳዩ ላይ ጥናት አድርገናል በሚሉ የሀገር ትምህርት አዋቂዎች መሀከል ሲሆን፤ አብዛኛው ማህበረሰብም ጉዳዩን በቅርብ ይከታተላል ነበር። ለእኔ በጊዜው በጣም ያስገረመኝ፤ በዚህ ምክንያት ወደፊት ልጆቻቸው በአገሪቱ ሥመ ጥር የሆኑ ትላልቅ ዩኒቨርሲቲዎች እንዲገቡላቸው የሚፈልጉ፤ ገና ያልወለዱ፤ ግን በቅርብ ሊወለዱ ያሰቡ ጥንዶች ወደፊት የሚወለዱ ልጆቻቸውን በጨቅላነታቸው በነዚህ በተለዩ ት/ቤቶች ውስጥ ለማስመዝገብ ያደርጉ የነበረው መረባረብ ነበር። ይታያችሁ፤ ገና ላልተወለደ ልጅ ከ20 አመት በኋላ ስለሚገባበት ዩኒቨርሲቲ ታስቦ ከአሁኑ መዘጋጀት፤ እንኳ ሰዎች ስለወደፊት ህይወታቸው እርግጠኛ መሆናቸው፤ ይህንንም የወደፊት ህይወት አሁን በሚወስዱት እርምጃ ውጤቱን በሚፈልጉት አቅጣጫ ለማስኬድ እንደሚችሉ በአብዛኛው ማመናቸው፤ ለዚህም ከአሁኑ መዘጋጀታቸው (ለልጆቻቸው ት/ቤት ገንዘብ ማስተመጥ ወዘተ)፤ እና በአጠቃላይም ስለህይወት ያላቸው አመለካከት ለደረሰብት ከፍተኛ የእድገት ደረጃ ሁነኛ አስተዋፅኦ ማድረጉን በእርግጠኛነት መናገር ይቻላል። በእነሱ እድገትና በኛ ኋላ ቀርነት መሀከል ላለው ልዩነት እንዴ መንበሊው ይኸው ይመስለኛል።

ለማንኛውም፤ ይህ ሁሉ መንደርደሪያ፤ በወደፊቱ ሁኔታ ላይ የተመሰረተ እንዲህ አይነቱ ውይይት እንደ አገር የምንሄድበትን መንገድ በፍፁም እርግጠኛነት እንኳን ባይሆን፤ አቅጣጫውን ሰፊና ጠቅላላ ባለ ሁኔታ ለማመላከት፤ በዚህም ምክንያት ሊደርሱ የሚችሉ አደጋዎችን ከወዲሁ ለመታደግ ከመርዳቱም በላይ ለወደፊቱ የተሻለ ህይወት ለመመኘትና ይህንንም

ለኛም ባይሆን ለልጆቻችን እውን እንዲሆን የሚያስፈልገውን የአስተሳሰብ ለውጥ ለማምጣት ሊጠቅም የሚችል ሰፊ ፋይዳ ያለው መሆኑን በማሳሰብ ላይ የታለመ ነው። ከዚህ በተጨማሪም፤ የማህበራችን አስተዳደር ኮሚቴ ይህንን ውይይት በማዘጋጀቱ፤ አልፎም በዚህ ውይይት ላይ ከእኔ የሚመጣ ህሳብ ሊጠቅም ይችላል ብሎ አምና ኔን በመጋባቱ በእጅጉ ለማመስገንም ነው።

የዚህ ፅሁፍ አቀራረብ በአብዛኛው አዘጋጆቹ እንዲመለሱ ያነሳቸውን ጥያቄዎች በተነሱበት ቅደም ተከተል ለመመለስ የሚሞክር ሆኖ የተዋቀረ ነው። በዚህም መሠረት ፅሁፉ አራት ክፍሎች ይኖራታል። የመጀመሪያው አገራችንና ህዝቡ አሁን የሚገኝበትን ሁኔታ በሰፊት ይዳሰሳል። ሁለተኛውና ሶስተኛው ክፍሎች "የጥንቆላው" ክፍሎች ናቸው። ይህ ክፍል ሁኔታዎች አሁን በሚሄዱበት አቅጣጫ ከቀጠሉ ከአንድ ትውልድ በኋላ ምን መልክ ሊኖረው ይችላል የሚለውን ግምትና ከዚህ ይልቅ የተሻለ ህይወትን ለማምጣት እንዳንድ የአቅጣጫ ለውጦች ቢደረጉ በኢኮኖሚው ላይ ለውጥ ሊመጣ ይችላል የሚለውን መላ ምት ያሳያል። አራተኛውና የመጨረሻው ክፍል ይህ ርዕይ ተግባራዊ እንዲሆን ምን ያስፈልጋል የሚለውን በአጭሩ ይጠቁማል። ከዚህ ጋርም እነኚህ አስፈላጊ ጉዳዮች ከተሟሉ ኢትዮጵያ ልትመስል የምትችለውን ስዕል (ርዕይ) ያሳያል። ወደ ጭብጥ ከመግባቱ በፊት ግን የሀሳቤን ፍሬ ነገር ለማስጨበጥ እንዲረዳ ሁለት ማስገንዘቢያዎችን አስይዜ ልለፍ፤

1. እንዲህ አይነት ሙከራ ከአነሳሱ የህይወታችንን ሙሉ ገደታ ሊያሳይ አይችልም። ስለዚህም፤ አቅራቢው እጅግ አስፈላጊ ናቸው በሚላቸው በጣም በተወሰኑ ጥቂት ገደታዎች ላይ ብቻ ማተኮሩ

የግድ ነው። ይህ ማለት ግን በዚህ ፅሁፍ ያልተነሱት ሌሎች ጉዳዮች አሳስፈላጊ አይደሉም ወይንም ብዙም ፋይዳ የሌላቸው ናቸው ማለት እንዳልሆነ ግልፅ ነው። የእኔ አቀራረብ በአብዛኛው ኢኮኖሚያዊ ህይወታችን ላይ ማጠንጠኑ በዚያ በኩል ያለውን ሁኔታ አጉልቶ ለማሳየት ያህል ብቻ የተቀየሰ ነው።

2. ይህም ሆኖ ግን፤ እንዲህ አይነት አቀራረብ በተለምዶ እንደሚደረገው በተወሰነ የማህበራዊ ሳይንስ አጥር ክልል ውስጥ (ኢኮኖሚክስ) ብቻ ሊወሰን አይችልም። ስለዚህም አቀራረቡ የግድ ሰፊ ያለ ሁኖ ከኢኮኖሚው ውጪ፤ ግን በኢኮኖሚያዊ ህይወታችን ላይ ትልቅ ጫና አላቸው የምላቸውንም ለማካተት ይሞክራል። ይህንንም ሲያደርግ በኢኮኖሚስቶች መሀከል ብቻ በሚደረግ ውይይት እንደሚቀርበው ዓይነት ዝርዝር ጉዳዮችና ስሌቶች ውስጥ አይገባም። ይህን መንደርደሪያ ይዤ ወደ ዋናው ፍሬ ነገር ልግባ።

፩. አገራችን ያለችበት ሁኔታ

አንድ አገር ወደፊት ወዴት እየሄደች ነው የሚለውን አቅጣጫ ለማመላከት ይህች አገር የት ነበረች? አሁንስ እንዴት አለች? የሚለትን ጥያቄዎች ይዞ መነሳት የግድ ነው። ምንም እንኳን እንደ ፕሮፌሰር ባሕሩ የት ነበርን የሚለውን ጥያቄ ይዤ እየ ቴዎድሮስ ድረስ ለማዘለቅ የሚያስችል እውቀትም፤ ለኢኮኖሚ ስሌት የሚሆነውም መረጃ ባይኖረኝም፤ ቢያንስ መረጃ በቅጡ መሰብሰብ ከተጀመረበት ከ1950ዎቹ በመነሳት አካሄዳችንን መቃኘት ይቻላል።

ሠንጠረዥ 1: የኢትዮጵያ ኢኮኖሚያዊ እድገት አፈጻጸም¹

	1984-89	1990-95	1984-95	1953-66	1967-83	1953-95
ግብርናና ተዛማጅ ክፍላተ ኢኮኖሚ	3.5	-1.5	1.7	2.1	0.6	1.4
ኢንዱስትሪ	7.4	4.7	5.6	7	3.6	3.4
የሰርዌት አገልግሎት	8.2	4.9	6.5	7.8	2.5	3.5
ሌሎች አገልግሎቶች	6.4	7.3	7.5	6.9	4.8	5.6
ሀገራዊ ምርት	5.1	2.5	4.5	3.7	1.9	2.6
አጠቃላይ የነፍስ ወከፍ ገቢ	2	-0.13	1.5	1.5	-0.9	-0.1
በግብርናው ከ/ኢኮኖሚ የተሰማሩ ዜጎች የነፍስ ወከፍ ገቢ	0.7	-3.4	-0.9	-0.08	-2.2	-1.2
ከግብርናው ከ/ኢኮኖሚ ውጪ ባሉ ክፍላተ ኢኮኖሚ የተሰማሩ ዜጎች የነፍስ ወከፍ ገቢ	2.3	1.6	2.4 1.9*	4.3	0.2	0.8

ግስታወች: 1984-89 እና 1990-94 አሕዛብ ለማካይ ውጤቶች ሲሆኑ ሌሎች አሕዛብ በኢኮኖሚ ተሳታፊነት መንገድ የተሰለጡ ናቸው።

* በተጨማሪም ለማካይ ውጤት ሲሆን የዕድገት ምጣኔው 1.9% ሲሆን፣ ነገር ግን ለትንበያ የተጠቀሙበት በኢኮኖሚ ተሳታፊነት መንገድ የተሰላውን የ 2.4% የዕድገት ምጣኔ ነው።

ሠንጠረዥ 2: ከፍለ ኢኮኖሚዎች ለአጠቃላይ እድገት ያላቸው አስተዋጽኦዎች

	1984-95	1953-66	1967-83	1953-95
ግብርናና ተዛማጅ ክፍላተ ኢኮኖሚ	18.5	38.5	16.5	30.8
ኢንዱስትሪ	13.4	17.5	20.8	13.5
የሰርዌት አገልግሎት	20.6	24.4	17.8	17.9
ሌሎች አገልግሎቶች	47.2	20.4	44.9	39.4
የሕዝብ አስተዳደርና መከላከያ	28.2	6.4	20.7	18.4

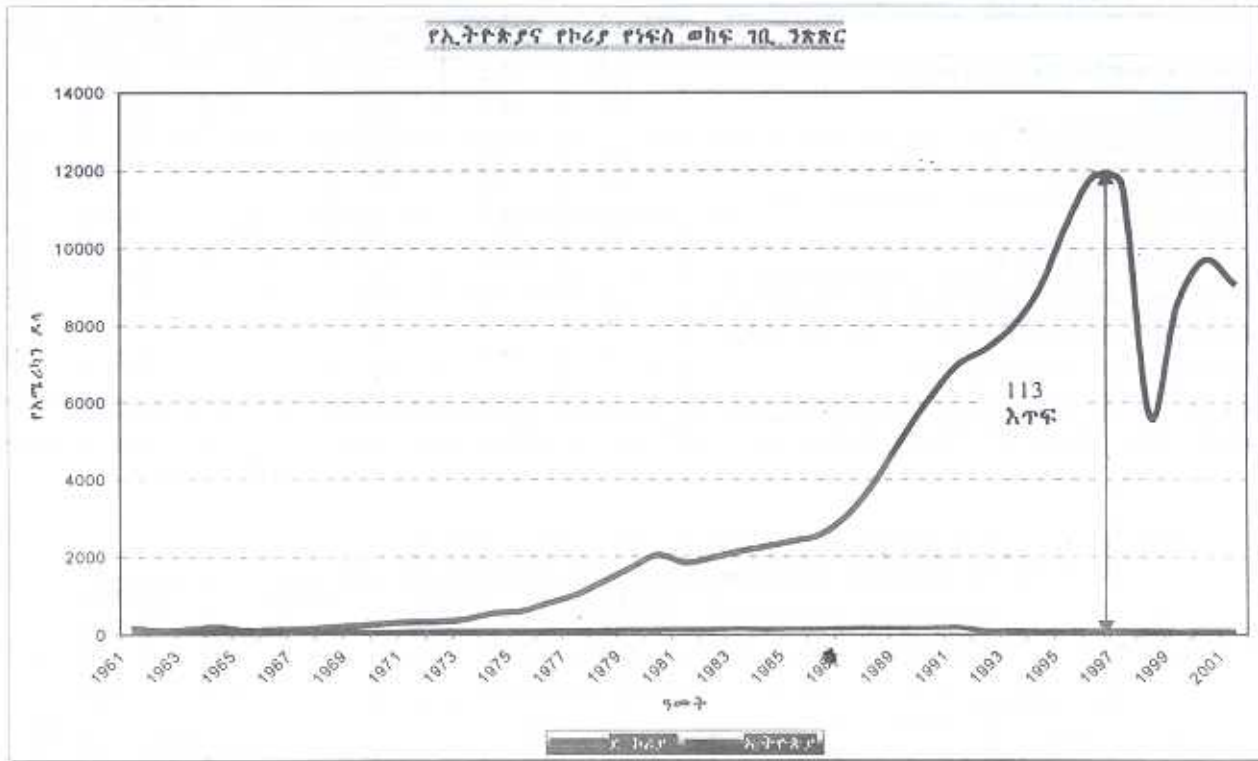
የኢትዮጵያን ኢኮኖሚ አጠቃላይ ሂደት ለመጻፈት ጥሩ አመላካች የሚሆነው አሁን አጠቃላይ የኢኮኖሚ እድገቱና ከዚህ ጋር የተያያዘው የሀዘቡ ለማካይ የነፍስ ወከፍ ገቢ ነው። ይህ ገቢ በየአመቱ የሚያሳየው እድገት የሀብት ለማካይ ኢኮኖሚያዊ ኑሮ እየተሻሻለ ለመምጣት መቻል አለመቻሉን በቅጡ ያመለክታል። በዚህ አሁን መሠረት፣ የኢትዮጵያ ኢኮኖሚ ላለፉት አራት አሠርት ዓመታት በዓመት በአማካይ በ2.6% አድጓል። በዚያው መጠን ግን የሀዘብ ብዛት በዚህ ጊዜ ትንሽ

ከ2.6% በላይ እያደገ መጥቷል። ይህም በመሆኑ፣ የሀብት ለማካይ ለማካይ የነፍስ ወከፍ ገቢ በዚያን ጊዜ ከነበረበት ምንም ፈቅ አለማለቱ ብቻ ሳይሆን፣ አሁን እንዲያውም ትንሽ ዝቅ ብሏል። አገራዊ ለማካይ የነፍስ ወከፍ ገቢ (በ1973 ቋሚ የብር መግዥያ አቅም)፣ በ1953 228 ብር፣ በ1957 ደግሞ 257 ብር ሲሆን፣ ይህ አሁን በ1994፣ 261 ብር፣ በ1995 ደግሞ 244 ብር ብቻ ነው።

በአንጻሩ፣ በዚህ ጊዜ የተቀሩት የዓለም ክፍሎች እንዲህ እንደዋዛ የማይታይ የኢኮኖሚ እድገትና የኑሮ መሻሻል አስመዝግበዋል። ለምሳሌ፣ ከአራት አሠርት ዓመታት በፊት ደቡብ ኮርያ የነበራት ለማካይ የነፍስ ወከፍ ገቢ ኢትዮጵያ ከነበራት ለጥፍ ቢሆንም፣ ሁለቱም አገሮች በአንድ

የኢኮኖሚ እርከን (የድሃ እገሮች ተርታ) ውስጥ ይገኙ ነበር። ነገር ግን፣ ደቡብ ኮርያ ላለፉት አርባ ዓመታት ባስመዘገበችው ፈጣን እድገት ምክንያት አሁን ከሌሎችም አገሮች ተርታ ትገኛለች። በዚህም መሠረት፣ በ1957 የኮርያ ለማካይ ዓመታዊ የነፍስ ወከፍ ገቢ 110 የአሜሪካ ዶላር የነበረ ሲሆን፣ የኢትዮጵያ 57 ዶላር ነበር። ከአርባ ዓመታት በኋላ በሁለቱ መሀል ያለው ልዩነት ከመቶ ለጥፍ በላይ ደርሶ፣ የኮርያ በ1993 9104 ዶላር የኢትዮጵያ ደግሞ 97 ዶላር ብቻ ነበር። ይህ የኮርያ የምስራቅ እስያን የገንዘብ ቀውስ ካለፈ በኋላ የነበረ ነው። ከዚያ በፊት በ1989 የነበረውን አሁን ስኬት የኮርያ 11675 ዶላር የኢትዮጵያ ደግሞ 104 ዶላር ብቻ ነው።

¹ ከዚህም ሰፊ ባለ መልኩ አጠቃላይ የሰበዓዊ ልማት (human development) አመልካች ጉዳዮች ዙሪያ (ለምሳሌ የተባባሩት መንግሥታት የልማት ፕሮግራም እንደሚያደርገው የአመልካች ጥምር ኢንዱስትሪ-HDI) ላይ መመሥረት ይቻላል። ይህ ግን ግስተላለፍ ለምሳሌ መልዕክት እጅግ አስፈላጊ ያልሆነ ዝርዝር ውስጥ ስለሚከተሉት በነፍስ ወከፍ ዙሪያ ብቻ እንዳጠ ነጥን ወስኛለሁ። የም ሆኖ ግን አጠቃላይ መልዕክቱ እምብዛም አይቀየርም።

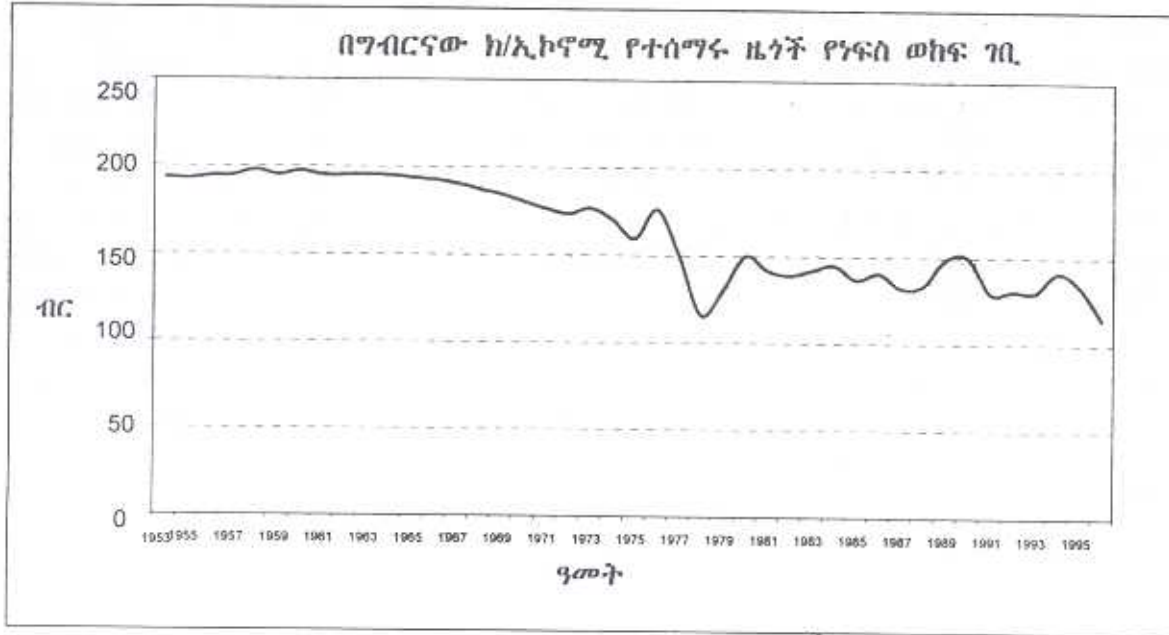

በዚህ ረጅም ጊዜ የኢኮኖሚያችን አወቃቀርም ይህ ነው የሚባል ለውጥ አላመጣም። አሁንም እንደያኔው በጣም ብዙው ህዝብ ኑሮውን የሚገፋው ፍጹም ኋላ ቀርና ተፈጥሮን እንዳል ተቀብሎ መሠረት ባደረገ የግብርና ኢኮኖሚ አማካይነት ሲሆን፤ እንዲያውም የሰው ብዛት እየጨመረ በሄደ ቁጥር የዚህ ክፍለ ኢኮኖሚ አማካይ የነፍስ ወከፍ ምርት ከዓመት ዓመት እየቀነሰ በመምጣቱ፤ ሕዝቡ ይህች ኑሮ ኑሮ ብሎ መኖር የማይችልበት ደረጃ ላይ እየደረሰ ነው።

ላለፉት 42 ዓመታት የእርሻው ክፍለ ኢኮኖሚ አማካይ የነፍስ ወከፍ ምርት በዓመት በ 1.2% እየቀነሰ መጥቷል። የኢንዱስትሪውና የአገልግሎት ክፍለ ኢኮኖሚው ድርሻ ለተወሰነ

ጊዜ መጠነኛ መሻሻል በማሳየቱ፤ በጥቅሉ ሲታይ፤ ከእርሻው ውጪ ያለው ነዋሪ ህይወት እንደ ገበሬው ሕይወት ከመዳሸቅ ቢድንም፤ ይህ ነው የሚባል መሻሻል ማስመዘግብ ግን አልቻለም። በነኝህ ዓመታት ከእርሻው ውጪ ያለው ህዝብ አማካይ የነፍስ ወከፍ ገቢ በዓመት የ0.8% እድገት አሳይቷል። በዚህም ምክንያት በ1953፣ (በ1973 ቋሚ የብር መግባርያ አቅም) 194 ብር፣ በ1957 ደግሞ 198 ብር የነበረው የአንድ ገበሬ አማካይ ዓመታዊ ገቢ፣ በ1994 ወደ 133 ብር፣ በ1995 ደግሞ ወደ 114 ብር ወርዷል። በአንፃሩ ከእርሻው ክፍለ ኢኮኖሚ ውጪ ያለው ህብረተሰብ በ1953 አማካይ ገቢው 519 ብር፣ በ1957 ደግሞ 731 ብር የደረሰ ሲሆን በ1994፣ 968 ብር፣ በ1995 ደግሞ ወደ 953 ብር ዝቅ ብሏል። ይህም በመሆኑ፣ በገበሬውና

በከተሚው መሀከል የነበረው ልዩነት በ1953 ሁለት እጥፍ ተኩል አካባቢ፣ በ1957 ደግሞ ከዚያም በልጦ ሶስት እጥፍ ተኩል የነበረ ሲሆን፤ አምና ይህ ልዩነት ከሰባት እጥፍ በላይ፤ ዘንድሮ ደግሞ ወደ ስምንት እጥፍ ተኩል አድጓል። እጅጉን አብዛኛው ህዝብ በገጠር በሚኖርባት አገራችን የገጠሬው ድህነት እንዲህ እየተባባሰ መሄዱ የገጠሩ ህዝብ፣ ስለዚህም አብዛኛው ህዝባችን፤ ምን ዓይነት ደካማ ኑሮ እየኖረ እንደሆነ ለማሳየት ሌላ እማኝ አያስፈልገውም። የከተሚውም ኑሮ ከገጠሩ ጋር ሲተያይ የተሻለ ይምሰል እንጂ፣ ድህነት በእጅጉ እየተንሰራፋ እየሄደ እንደሆነ የሚያስረግጡ ብዙ አሀዞች አሉ። በመንግሥት ስሌት መሠረት፣ ከ1988 እስከ 1992 ባሉት አምስት ዓመታት የከተማው ድህ መጠን በ12% ጨምሯል።

ለነገሩ እነኚህ አሀዞች የሚጠቀሙት ሁኔታ የተጋነነ አለመሆኑን ለመረዳት ብዙ ጽሁፍ ማገልገልን አይጠይቅም። እጅግ በጣም መሠረታዊ የሚባለውን ኑሮውን ለመግፋትና፣ እንዲያው ሥጋና ነፍሱን ለማቆየት ያህል የሚያስፈልገውን ምግብ ለማግኘት ያልቻለው ህዝባችን ቁጥር በየጊዜው እየጨመረ መሄድ ለገጠ ሬው ህዝብ፣ ኑሮ እንዴት እያደር እንቆይልን እየሆነበት እንደሚሆን የሚያሳይ መሆኑን መገንዘብ አያገዛትም። በአፄ ኃ/ሥላሴ ዘመን (1965) በተከሰተው ትልቁ ችግር እራሱን መመገብ ያቻለው ህዝብ በከፍተኛው ስሌት፣ ወደ 1.5 ሚሊዮን ህዝብ፣ ችግሩ የጸሰሰው የአገሪቱም ክፍል በአብዛኛው ሰሜኑን ብቻ የነበረ ሲሆን፣ እጅግ ትልቅ በተባለው የ1977 የደርግ ጊዜ ችግር የስርጭት አድማሱን ወደ ምስራቁም ክፍል በማስፋት ወደ 6 ሚሊዮን ህዝብ አጠጋብሯል። ዛሬ በዘንድሮው ድርቅ ምክንያት እራሱን መመገብ ያቻለው ገበሬ ቁጥር ወደ 14 ሚሊዮን ያሻቀበ

ሲሆን፣ ምንም ድርቅ በሌለበት በሰላም ጊዜ ለመኖር የአሁኑ እርጥብን የሚጠብቀው ገበሬ ቁጥር በየዓመቱ 6 ሚሊዮን ደርሷል። ለዘመናት ያልተቀየረ ባህላዊ የአስተራረስ ዘዴ በየጊዜው እየጨመረ ከሚመጣው የሕዝብ ብዛት ጋር ተጻምሮ እንዳንድ አካባቢዎችን በፍፁም ለመኖር የማይመቹ ቦታዎች አድርጓቸዋል። በ1965ቱ ችግር ጊዜ የገጠፍ ህዝብ ብዛት ወደ 29 ሚሊዮን ይገመት ነበር። ዛሬ ይህ ቁጥር በአጥፍ እድገት ወደ 58 ሚሊዮን ደርሷል።

የኢኮኖሚ ድቀት የሚያስከትለው ውጤት (በተለይ በከፍተኛው መልኩ) ኢኮኖሚ ነክ በሆኑ ጉዳዮች ላይ ብቻ የሚያበቃ አይደለም። ከዚያ አልፎ በፖለቲካና በማህበራዊ ህይወታችን ላይም የሚያመጣው ምስክርነት እጅግ ወደ ባለ የድህነት እዘራት ውስጥ መከተቱ በፍፁም የማይቀር ነው።

በ1960ዎቹ የነበረው አንጻራዊ ኋላ ቀርነት፣ በተለይም የ1965 ችግር

ያስከተለው አገራዊ የመዋረድ ስሜት፣ በጊዜው ከነበረው ልሂቅ ደካማነትና መጠነኛ ለውጥ እንኳን የማምጣት ችሎታ ከማጣት ጋር ተጻምሮ የ1966ቱን አብዮት አስከትሏል። መለስተኛ መሻሻል (reform) ለማምጣት ባለመቻሉም፣ ልሂቁ የለውጥ እንቅስቃሴውን እጅግም ላልተባላሉ ዕንፈቻ አስተሳሰቦች ትቶ ማህበረሰቡን ለ66ቱ ማህበራዊ ነውጥ፣ ብሎም ዘግናኝ ለሆነ ወታደራዊ አገዛዝ አሳልፎ ሰጠው። የዚህም አገዛዝ የ17 ዓመታት ዕድሜ ድህነትንና ችግርን ብቻ ሳይሆን፣ ከነኚህም የከፋና ዘላቂ የሆነ፣ እስከአሁንም ልናሸረው ያልቻልነው የሥነ ልቦና ቁስል ትቶልን አልፎአል። እብረትና ድንቁርና ያወረወደው ያ አገዛዝ የመንግሥትን የአስተዳደርና የእፈና መዋቅር በሰፊው ዘርግቶ፣ ወትሮ በግለሰቦችና በቤተሰብ ደረጃ የሚወሰዱ የአለት ተዕለት የኑሮ ውሳኔዎችን እንኳን በመንግሥት ፈቃድ ብቻ የሚተገበሩ ድርጊቶች አደረጋቸው። የአፄው ስልጣን ፍፁም በነበረበት ጊዜ እንኳን፣

ሕይወት ለእግዚአብሔር የተተወች ከቡር ነገር ነበረች። የደርግ አገዛዝ ይህችንም ከቡር ህይወት ማንም የቀበሌ ታጣቂ እንዳሻው ሊወስዳት የሚችል፣ በመንግሥት ይሁንታ ሥር የወደቀች አልባሊ ነገር አደረጋት። ልጆቿን ከጥቃት መከላከል ውስጣዊ ግፊት የሰው ብቻ ሳይሆን የማንም አውሬ ደመ ነፍሳዊ (instinctive) እርምጃ ነው። በጊዜው ግን ወላጆች ልጆቻቸው ከአጠገባቸው እየተወሰዱ ሲታረዱ ዝም ብለው እስከሚመለከቱ ድረስ ደርግ የማህበረሰባችንን ክብርና ወኔ ሰለበው። ይህንን ክፉ ጊዜ በአገር ደረጃ በጋራ መቋቋም ማቃቱ፣ በሰላሙም ጊዜ ከነበሩ መለስተኛ ብሄራዊ ብሰቶች ጋራ ተዳምሮ ለችግሮች አገራዊ ሳይሆን ጉሳዊ መፍትሄ ለመፈለግ ለተነሱ ህይሎች ጉልበትን ሰጠ። ይህም በህብረተሰቡ ውስጥ ያለውን እንድንት በመጠኑም ቢሆን ሽረሽረው። ይህ ሁሉ ምስቅልቅል በፈጠረው በአገር ላይ እምነት የማጣት ስሜትና ዝንባሌ ምክንያት፣ በንጉሱ ጊዜ እንደ ውርደት ይቆጠር የነበረው ስደት ሁሉም ሰው የሚመኘውና የሚናፍቀው አገራዊ ክስተት ሆነ። ከዚህም በላይ፣ እየከፋ የመጣው ድህነትና ክፉ አስተዳደር ነገር ከሆኑት ኋላ ቀር ባህላዊ ገፅታዎች ጋር ተዳምሮ በፈትም በመጠኑ የነበሩ፣ ግን በዘመናዊ ትምህርት እድገት፣ በተለይ በከተሞች እካባቢ እየተዳከሙ የነበሩ እስከፊ ባህላዊ አካሄዶች በማህበረሰባችን ስነልቦና ሰፊ ያለ ይዞታ እንዲኖራቸው አደረገ። ምቀኝነት፣ ጨለምታኝነት፣ ተስፋ መቁረጥና በራስ አለመተማመን በፍፁም ለብልፅግናና ለእድገት የማያመቹ፣ ግን በማህበረሰባችን ስር የሰደዱ የሥነልቦናዊ ቁስላችን ሰንኮፎች ሆኑ።

የደርግ አገዛዝ መከሰምና በጊዜውም የሶቪየት ሕብረትን መፈረካከስ ተከትሎ የመጣው አለም አቀፍ ሁኔታ በእጅጉ መቀየሩ በተወሰነ ደረጃ ለአገራችን አዲስ ውጥንንና ተስፋን ሰጥቶ ነበር። ምንም እንኳን የኢሕአዴግ ፅንፈኛ የሶሻሊስት እምነት፣ የአደረጃጀቱ ጉሰኝነትና፣ በዚህም ጊዜ አብሮ የመጣው የኢርትራ መገንጠል በብዙዎች ዘንድ ከፍተኛ ጥርጣሬን ቢፈጥርም፣ በአንፃሩ ከሽግግሩ መንግሥት ጀምሮ የተወሰዱ እንዳንድ እርምጃዎች፣ በተለይም ሀሳብን በነፃነት የመግለፅ ነፃነትን (ከነፃ ጋዜጦች መስፋፋት ጋር) እና እንዲህ ያሉትን ሌሎችም፣ ነፃነቶች በሕገ መንግሥት ላይ መቅደፅ፣ በደርግ ጊዜ የነበረው ዓይነት ፍፁም አይን ያወጣ የሰብአዊ መብቶች መገፈፍ በአብዛኛው መገታት፣ ለግሉ የኢኮኖሚ ዘርፍ ሰፊ ያለ የእንቅስቃሴ እድል መስጠት፣ ወዘተ... ምናልባትም የወደፊት ህይወታችን ብሩህ ይሆናል ለሚል ምኞት መሠረት የሚሆኑ እርምጃዎች ነበሩ። በሌላ በኩል ግን በብሄረሰቦች መሀከል የነበረው አለመተማመን እንዲሰፋ መደረጉ መንግሥታዊ ሽፋን የተሰጣቸው እስከመስል በአገሪቱ ታሪክ ያልታዩ በዘር ላይ የተመሠረቱ ሰብአዊ መብት ገፈፋዎችና እንዳንዴም አሰቃቂ ጭፍጨፋዎች (ለምሳሌ በደኖ፣ ወተር ወዘተ) በበጎ ምኞቱ ላይ ክፉ ጥላ እንዲያጠላ አድርገዋል። እዲሱ መንግሥት እንደ ደርግ ጊዜ ጉልበቱን በአስፀያፊ (crude) መንገድ መግለፁን በእጅጉ ቢቀንስም፣ ከደርግ በወረሰው የተንሰራፋ የአስተዳደር መዋቅር በመጠቀም በመንግሥት መሥሪያ ቤት ለተቀጠሩ ዜጎች፣ ከመንግሥት ጋር አለመስማማት ወይም መንግሥትን መቃወም ከሥራ

መባረርን ሊያስከትል፣ ስለሆነም ለኢኮኖሚያዊ ችግር ሊዳርግ መቻሉን አሳይቷል (ለምሳሌ ከዩኒቨርሲቲ የተባረሩትን መምህራን ያስታውሷል)። በኢኮኖሚ መስክ ግዙፍ የሆኑ የፓርቲ የንግድ ድርጅቶች በማቋቋም ከተራው ነጋዴ ጋር እንዲወዳደሩ በማድረግ፣ ነጋዴውን በማሸማቀቅ፣ አልፎም እሱ ከወሰነላቸው ልክ በላይ አልፎ ደፍረውኛል የሚላቸውን በማሰርና በማንገላታት የመንግሥትን ኃይልነትና ከሕዝብ በላይ መሆን ማንም በማይጠረጠረው መልኩ በሕዝቡ አእምሮ ውስጥ እንደሰረፀ እንዲቀጥል አድርጓል።

ስለሆነም፣ አሁን ባለንበት ሁኔታ፣ ከላይ የጠቀስኳቸው፣ በደርግ ጊዜ የተንሰራፉ ፖለቲካዊና ማህበራዊ ምስቅልቅሎች በደርግ ጊዜ የነበሩትን ያህልም ባይሆኑ፣ በመሠረቱ ተቀርፈዋል ማለት አይቻልም። ሰብአዊ መብት ረገጣዎች አሁንም አሉ፣ በብሄረሰቦች መሀከል ያለው አለመተማመን ብሰ እንደሆን እንጂ በፍፁም አልተሻሻለም፣ በአገር ላይ እምነት ማጣትና መሰደድ ሥር ከመስደዳቸው የተነሳ ወጣቱ ትውልድ (የልሂቱን ልጆች ጨምሮ) በአገሪቱ የተሻለ ኑሮ ለመኖር ያለው ተስፋ በእጅጉ ተመናምኗል (ውጭ ለመሄድ እድል አግኝተ አለመሄድ ፍፁም እንደ ጅልነት የሚቆጠርበት ጊዜ ደርሰናል)፣ የመንግሥት ፍፁም የበላይነት እየሳሳ ሳይሆን እንዲያውም እየተጠናከረ የመጣ ይመስላል። ኢሕአዴግ ከ12 ዓመታት በኋላ አብዛኛው የማህበረሰብ ክፍል በመሠረቱ ትክክልና ፍትህዊ ነው ብሎ የሚያምንበትን ዲሞክራሲያዊ የአስተዳደር ስርዓት በአገሪቱ መመስረት ተሰኛታል። ከዚያም

አልፎ ደርግ በጭካኔ ቀጥቶ በፍርሀት መቀመጫ ውስጥ የከተተው ሰብዕናችን ከተደበቀበት ሽል ውስጥ እስከአሁንም መውጣት አልቻለም። ምናልባትም የኢሕአዴግ ትልቁ ድክመት ኢትዮጵያውን ግለሰብ ከዚህ ፍርሀት ማውጣት አለመቻሉ ነው እላለሁ። የወደፊት ሕይወታችንም ውጤት በአብዛኛው ይህንን ውስጣዊ ነፃነት ማግኘት በመቻልና ባለመቻላችን መካከል የተንጠለጠለ ይመስለኛል።

ይህ የት ነው ያለው ብዬ የነደፍኩት ምስል በጣም ጨለማና ቀበጫ ተስፋ ውስጥ የሚከት እንደሆነ ይታያል። ወዲያው ግን የተሻለ ህይወት ለመኖር እንችላለን ብዬም አምናለሁ። ይህ እንዲሆን ግን በግልጽ በጋራ እንደ አንድ ሀገር ዜጎች፣ እንደ አገር ህዝብ መውሰድ ያለብን ብዙ ቆራጥ እርምጃዎች አሉ። ይህ እስካሁን ግን ውጤቱ ከዚህም ሊብስ እንደሚችል ይታያል። ከዚህ ቀጥሎ የማቀርበው ክፍል ይህንን በጉና ክፍ ገፊታ የሚያሳይ ነው።

ወደዚያ ክፍል ከማምራቱ በፊት ግን፣ አሁን ላለንበት ሁኔታ ማነው ተጠያቂው ለሚል፣ በእስያ ሯጮች ለሚገባላ ጥያቄ አጭር መልስ ሰጥቼ ልለፍ። ለዚህ እኔ ያለኝ መልስ በጣም ቀላል ነው። ሁላችንም የሚል ነው። የ66ቱ ነውጥ ዕንፈኛ መስመር እንዲይዝ የገፋፋት ምሁራን የሚወቀሱትን ያህል፣ የጃንሆይ መንግሥት ለዘብተኛ ለውጥ እንዲያመጣ መገፋፋት ያቃተቸው የቅድመ አብዮት ለሂቃን፣ የደርግን ዘግናኝ ጭፍጨፋ ለመከላከል አንድ ቃል መተንፈስ የተሳናቸው የሀይማኖት መሪዎቻችንን ባጠቃላይም ይህ ሁሉ ግፍ ሲፈፀም እኔ ጋ እስኪደርስ

ዝም ማለት ይሻለኛል ብሎ የሆነውን ማየት ብቻ የመረጡ ሁሉ ከታሪክ ተወቃሽነት የሚድኑ አይመስለኝም። የታሪክ ተወቃሽነትን የሚያመጣው ክፍ ድርጊት ማድረግ ወይም ለክፍ ድርጊት ተባባሪ መሆን ብቻ አይደለም! ክፍ ድርጊት እንዳይመጣ ለመከላከል ቁርጠኞችንና ፍላጎት ያልነበራቸውም ይጠየቃሉ።

፫ . አሁን ያለው ሁኔታ ለካሂዱ እንዳሁኑ ቢቀጥል የኢትዮጵያ ህዝብ ህይወት ወደፊት ምን ሊመስል ይችላል?

ከተወሰነ ጊዜ በኋላ ምን ሁኔታ ይከሰታል የሚል ትንበያ ውጤት ምንነት በአብዛኛው ለትንበያ መነሻ ከተወሰዱት መላ ምቶች ሚዛናዊነት ጋር ይያያዛል። እነኚህ መነሻ መላ ምቶች በተቀየሩ ቁጥር የትንበያው ውጤት መቀየሩ አይቀርም። ከዚህም በተጨማሪ የሰው ልጆችን የወደፊት አካሄድ በተግባር የሚወስኑት በጣም ብዙ መስፈርቶች (variables) አሉ። እነኚህን ሁሉ ምክንያቶች ሙሉ በሙሉ ማካተት ፊልም አይቻልም። ስለሆነም፣ ትንበያውን የሂደቱን አጠቃላይ አቅጣጫ ለማመላከት በሚያስችል አነስተኛ ሞዴል ላይ መመስረቱ አማራጭ የለውም። በዚህም መሠረት፣ የወደፊት አቅጣጫችንን ለማመመላከት የተጠቀምን ተባባሪ መነሻ መላ ምቶች በአብዛኛው የሕዝብ ብዛትን፣ የሕዝብ እሰፋፈርን፣ በተለይም የሕዝብ የገጠር-ከተማ ስብጥርን፣ መሠረት ያደረጉ ከዚያም በካፒታል ምርታማነት ላይ አነስተኛ ለውጥ ቢደረግ በሚል ግምት ላይ የተመሠረቱ ቀላል ስሌቶች ናቸው። ከዚያ በፊት ግን፣

ሁሉ ነገር አሁን ባለበት ቢቀጥል በኢትዮጵያ አቆጣጠር በ2020 ዓ.ም ምን ዓይነት ኢኮኖሚያዊ ሁኔታ ይከሰታል? በሚለው ጥያቄ ልጀምር።

እንደሚታወቀው፣ ባለፉት አርባ ዓመታት በተለያዩ የአገዛዝ ዘመናት የተለያዩ የእድገት መጠን አስመዝገብናል። ሁሉንም ጨፍልቆ የ40 ዓመቱን አማካይ ስሌት መውሰዱ የወደፊቱ ምን ሊመስል እንደሚችል ጥሩ አመላካች ሊሆን አይችልም። ከላይ በሠንጠረዥ እንደታየው በአፄው ጊዜ፣ በደርግ ዘመንና አሁንም በኢሕአዴግ የተለያዩ የእድገት መጠኖች ተመዝግበዋል። የደርግ ጊዜ በኢኮኖሚ እንቅስቃሴ ፍፁም ደካማ የነበረበት ጊዜ ስለሆነ (አማካይ የነፍስ ወከፍ ገቢ በዓመት በ1% ቀንሷል) ይህንን ጊዜ ከስሌቱ ብናወጣው የአፄው ጊዜና የኢሕአዴግ ጊዜ ተቀራራቢ የእድገት መጠን የተመዘገባቸው ሆነው እናገኛቸዋለን (በሁለቱም ጊዜ በአማካይ የነፍስ ወከፍ ገቢ በዓመት 1.5% አድጓል)። ከሁለቱ ጊዜያት ደግሞ፣ በተለይ በአጠቃላይ የማክሮ ኢኮኖሚ እድገት የኢሕአዴግ ጊዜ ትንሽ የተሻለ ስለሆነና ወደፊት ለምንምትረው ጊዜም የሚቀርበው እሱ ስለሆነ፣ በዚህ ጊዜ የተገኘውን የኢኮኖሚ እድገት እንደመነሻ መውሰዱ የተሻለ አማራጭ ይሆናል። ይህም ቢሆን ግን ችግር አለበት። ይኸውም፣ በኢሕአዴግ ጊዜ የተመዘገበው የኢኮኖሚ እንቅስቃሴ አንድ ወጥ አይደለም። በጣም ከፍተኛ መዋገድ ታይቶበታል። ለምሳሌ፣ የኢሕአዴግን የ12 ዓመታት ጊዜ ለሁለት ብንክፍለው፣ በመጀመሪያዎቹ ስድስት ዓመታት፣ አጠቃላይ ኢኮኖሚው፣ በአማካይ፣ በዓመት በ5.1% ሲያድግ፣

በተከታዮቹ ስድስት ዓመታት ደግሞ ኢኮኖሚው ያደገው ከመጀመሪያዎቹ ስድስት ዓመታት ከታየው እድገት በግማሽ ቀንሶ በ2.5% ብቻ ነው። በዚህም ምክንያት፣ በመጀመሪያው ግማሽ ጊዜ አማካይ የነፍስ ወከፍ ገቢ በዓመት በ2% ያደገ ሲሆን፣ በሁለተኛው ግማሽ ጊዜ በዓመት በ0.13% ቀንሷል።

ስለዚህ በዚህ ከቀጠልን የት እንደርሳለን? የሚለውን የወደፊት ሂደት ለማስላት የትኛው ጊዜ ነው ጥሩ መነሻ የሚሆነን የሚለው አከራካሪ ጉዳይ ነው። ለግንዛቤ እንዲረዳ፣ በአራት የተለያዩ ሁኔታዎች (በመጀመሪያው የኢሕአዴግ ጊዜ፣ በጠቅላላው የኢሕአዴግ ጊዜ፣ በሁለተኛው የኢሕአዴግ ዘመንና ባለፉት አርባ ሁለት ዓመታት አማካይ የእድገት ምጣኔ) የተሰራው ትንበያ ከዚህ በታች በሰንጠረዥ ሁለት ቀርቧል። ለሁሉም ግን በ2020 የሚሆነውን ለማየት የተወሰኑ መነሻ መላ ምቶች ተወስደዋል። እነኚህም፡

- (1) የሕዝብ እድገት፣ በሕዝብ ቆጠራ (census) ግምቱ መሠረት በ2020 አጠቃላይ ህዝቡ 124.5 ሚሊዮን፣ ከዚህ ውስጥ የጠፋ ሕዝብ 78% ወይም 96.7 ሚሊዮን፣ የከተማው ደግሞ 27.8 ሚሊዮን ይደርሳል፤
- (2) የካፒታል ምርታማነት (Productivity)፣ መለኪያችን አሁን ባለበት ሁኔታ የ0.17 ምጣኔ (ወይም ለ1% የካፒታል ጭማሪ ምርት በ0.17% ያድጋል የሚለውን) (ይህ በእድገት ሪፖርትን የተገኘ ነው) ይዘን ብንነሳ የኢንቨስትመንት መጠኑም አሁን ባለው ልክ ይቀጥላል፤
- (3) የኢኮኖሚ ሌሎች ፖሊሲዎች ይዘቷ፣ በተለይ የሕዝብ

የአሰፋፈር ሁኔታ አሁን ባለበት ሂደት ይቀጥላል፤

- (4) ሌሎች ሁኔታዎች አሁን ባለበት እንቅስቃሴና ሂደት ይቀጥላሉ የሚሉ ናቸው።

እንግዲህ እነኚህን መላ ምቶች ይዘን ስንነሳ፣ በ2020 የሚገጥመን የኢኮኖሚ ሁኔታ፣ አሁን በያዝነው መንገድ ከቀጠልን ምን ያህል አስቸጋሪ እንደሚሆን መመልከት አያገግትም። በሰንጠረዥ አንድ እንደሚታየው፣ በአንጻራዊ ሁኔታ ጥሩ እንቅስቃሴ የታየበትን የመጀመሪያውን የኢሕአዴግ የስድስት ዓመት የእድገት መጠንን መነሻ አድርገን ብንነሳ፣ ሀብተሰባችን አሁን ካለበት ሁኔታ መጠነኛ የኑሮ መሻሻል ብቻ ሊያሳይ መቻሉን እንገነዘባለን። በዚህም መሠረት፣ በ2020 ዓመታዊ የነፍስ ወከፍ ገቢ ወደ 659 ብር ሲያድግ፣ ከዚህም የጠፋ 195 ብር፣ የከተማው ደግሞ 2274 ብር ይደርሳል። ይህም የጠፊው ኑሮ አሁን ካለበት በ50% መሻሻል ሲያሳይ የከተማው ከሁለት እጥፍ ተኩል በላይ ይጨምራል ማለት ነው። በከተማውና በጠፋ ህዝብ መሀከል ያለው ልዩነትም ከ11 እጥፍ በላይ ይሆናል። እንግዲህ ይህ መነሻ በጣም ጥሩ የሚባለው ነው።

በመካከለኛው ስሌት (የኢሕአዴግ ሙሉ ዘመን አማካይ እድገት መነሻ አድርገን ስንነሳ) ሁኔታው ከዚህ የከፋ ይሆናል። በዚህም መሠረት፣ በ2020 አማካይ አገራዊ የነፍስ ወከፍ ገቢ 590 ብር ሲሆን፣ የጠፊው አማካይ ገቢ ወደ 122 ብር በዓመት ሲወርድ የከተማው ደግሞ 2219 ብር ይሆናል። ይህ ማለት በጊዜው ወደ 100 ሚሊዮን የሚጠጋው ህዝብ፣ አማካይ የሌለት ገቢው በቀን ወደ

33 የኢትዮጵያ ሳንቲም ብቻ ይሆናል ማለት ነው (አሁን 36 ሳንቲም ነው)። ሁለተኛውን የኢሕአዴግ ዘመን (ሁለተኛውን የስድስት ዓመት ጊዜ) ለወደፊት ኑሮአችን ትንበያ መነሻ ካደረግነው ሁኔታው እጅግ የሚያስፈራ ነው የሚሆነው። በዚህ ሁኔታ ከቀጠልን፣ በ2020 አማካይ የነፍስ ወከፍ ገቢ ወደ 541 ብር ዝቅ ይላል፤ የብዙሀኑ የገጠር ነዋሪ የነፍስ ወከፍ ገቢ በዓመት ወደ 92 ብር ይወርዳል፤ የከተማው ደግሞ 2104 ብር ይሆናል። ይህም አለታዊውን የገጠሬ የነፍስ ወከፍ ገቢ ወደ የኢትዮጵያ 17 ሳንቲም ያወርዳል። ባጠቃላይ ያለፉትን አርባ ሁለት ዓመታት ለመተንበያ መነሻ ካደረግናቸው ደግሞ፣ አማካይ አገራዊ የነፍስ ወከፍ ገቢ 346 ብር ብቻ ሲሆን፣ የግብርናው ዘርፍ 113 ብር፣ ከግብርና ውጪ ያሉት ዘርፎች የነፍስ ወከፍ ገቢ ደግሞ በእጅጉ ቀንሶ 1157 ብር ይሆናል። ይህ እንግዲህ እስከአሁን ስንሄድበት በነበረው ጉዞ ብንቀጥል ሊገጥመን የሚችለውን የኢኮኖሚ ችግር በቅጡ ያመለክታል። ይህም ቢሆን ግን ድፍን ስለል እንጂ ጠለቅ ያለ ግንዛቤ አይሰጥም።

² በእነዚህ ትንበያዎች መሠረት በጠፋና በከተማ ያለው የገቢ መጠን ልዩነት ማለግ በተለያዩት መነሻዎች ያለው የጠፋና የከተማ የእድገት ሂደት ልዩነት ነው። በሰንጠረዥ አንድ እንደሚታየው ከመጀመሪያው የኢሕአዴግ ጊዜ ውጪ ባሉት ጊዜያት ሁሉ ፈጣን የግብርና እድገት የታየው በጎህሃድ ጊዜ ነው።

ሠንጠረዥ 3: አሁን ያለው ሁኔታ ቢቀጥል ከ25 ዓመት በኋላ የሚኖረው የኢኮኖሚ ገጽታ

ለመነሻ የኢኮኖሚ እድገት ምጣኔ ታሳቢ	ሀገራዊ ምርት በሚሊዮን ብር (በቆሚ ዋጋ)	የግብርና ክፍለ ኢኮኖሚ ተጨማሪ ስራት	ከግብርና ውጪ ያሉ ክፍለ-ኢኮኖሚ ተጨማሪ ስራት	የግብርና ድርሻ	የነፍስ ወከፍ ገቢ		
					አጠቃላይ	ግብርና	ከግብርና ውጪ ያሉ ክፍለ-ኢኮኖሚ
የመጀመሪያው የኢኮኖሚ ግዛዝ	82070	18846	63224	23%	659	195	2274
ንጽጽር	4.7	2.5	6.3		2.5	1.5	2.4
የኢኮኖሚ ግዛዝ	73403	11802	61601	18.7%	590	122	2219
ንጽጽር	4.2	1.6	6.2		2.3	0.92	2.3
ሁለተኛው የኢኮኖሚ ግዛዝ	67347	8867	58480	13.3%	541	92	2104
ንጽጽር	3.8	1.7	5.9		2.1	0.7	2.2
የልፋት ዐርባ ሁለት ዓመታት	43076	10917	32159	25%	346	113	1157
ንጽጽር	1.6	1.4	3.2		1.3	0.85	1.2

የክፋቱን ገዕታ በይበልጥ ለማሳየት ችግርን በምሳሌነት ወስደን እንደው። በዚህ ዓመት ችግር ያጠቃው የማህበረሰባችን ክፍል ከላይ እንደተጠቀሰው እስከ 14 ሚሊዮን ይደርሳል ተብሎ ተገምቷል። ከ1971 ጀምሮ እስከ 1995 ድረስ ያለው የችግር ጉዳተኛ በአማካይ 03.4% እያደገ ሄዷል። በዚህ መሠረት የጉዳተኛው መጠን በየአመቱ በአማካይ በዚህ ስሌት እየጨመረ ይሄዳል ብንል (በህዝብ ብዛትና በአካባቢ ብክለት ምክንያት ይህ እየጨመረ ይመጣ እንደሆነ እንጂ አይቀንስም)፤ በአሁኑ ሁኔታ ከቀጠለን፤ በ2020 በችግር የሚጎዳው የአገራችን ገበሬ ቁጥር ወደ 50 ሚሊዮን እንደሚደርስና፤ ይህም ከአጠቃላይ ገበሬው ወደ 52%፤ ከአጠቃላይ ህዝባችን ደግሞ ወደ 40 % እንደሚሆን ይገመታል። እንግዲህ ይታያችሁ! የወደፊት ህይወታችን አሁን ባለበት ከቀጠለ ከአንድ ትውልድ በኋላ ግማሹ የገጠር ነዋሪ በህይወት ለመቆየት የእህል እርጥባን መጠበቅ ሊኖርበት ነው። በሌላ አነጋገር ከአገሪቱ ሕዝብ ገሚሱ ችግረኛ ለማኝ ነው የሚሆነው ማለት ነው። እንዲህ አይነቱ የድህነት መንስራፋት ሌሎችንም የህይወታችንን ገዕታዎች ሳይነካቸው መቼም አያልፍም። በመሆኑም፤ ይህ ሁኔታ አሁን በሚሄደበት ከቀጠለ በሰላም የመኖር ሀልግችንን

ክፉ ጥላ ያጠላበታል። ከላይ የጠቀስኳቸው ያለፉት አርባ ዓመታት የኢኮኖሚ ድክመቶች የፈጠሯቸው የፖለቲካ፣ የማህበራዊ ኑሮና በአጠቃላይም የአገሪቱ ህዝብ ስነልቦናዊ ገዕታዎች እየተባባሱ መሄዳቸው የማይቀር ነው። የድህነት መከፋት አሁን ከተፈጠረው የእርስ በእርስ መጠራጠር ጋር ተዳምሮ ለችግርቻቸው ከኢትዮጵያዊነት ውጪ መፍትሄ ለመሻት ለሚፈልጉ በታኝ ህይወት ጉልበት ሊሰጣቸው እንደሚችል አለመገመት ከታሪክ አለመማር ነው። ከዚህም አልፎ የድህነቱ ጥልቀት መጠን እየጨመረ በሃይ ቁጥር አብሮት የሚዳብረው ጨለምተኝነትና ተስፋ መቀረጥ ለሁሉም አይነት የህይወት አክራሪዎች መራቢያ ጥፋ ሜዳ ነው የሚሆንላቸው። ይህም፤ በሀገርነትና በሕዝብነት ስንኩራት የነበረውን፤ በህይወት መሆኑን መሆኑን የቆየውን መከባበርና በሰላም አብሮ መኖር ከፋኛ እንደሚፈታተነው መጠራጠር አይቻልም። አተኩሮ ለሚመለከተው፤ የዚህ ሂደት አመላካችን በማህበረሰባችን ውስጥ አሁንም በሰፊው ይታያል። ምናልባትም በአሁኑ ጊዜ ከምንም በላይ በእጅጉ እየተጠናከረ የሂደውና እንዲያውም እንደ አደገኛ ፍክክር የተያዘው የማምለኪያ ቦታዎችን በብዛትና በስፋት ለመስራት የሚደረገው መሯሯጥ ነው። አለማዊው ኑሮ

ፍጹም ግራ የሚያጋባ ጨለማ ሲሆን መፍትሄ ለመሻት ወደ አማልክቶች መመልከት የተለመደ የሰው ልጆች አካሄድ ነው። ምናልባትም በዚህ ዙሪያ በተለያዩ የሰው ልጆች መሆክል ያለው ልዩነት፤ በአንድ በኩል ወደ ፈጣሪ መመልከት ዓለማዊ ህይወታቸውን ለማሻሻል ለሚያደርጉት የዕለት ተዕለት የማያቋርጥ ትግል መንፈሳዊ ድጋፍ እንዲሰጣቸውና እንዲያጠናክራቸው በሚሾት እና፤ በሌላ በኩል፤ መንፈሳዊ ህይወትን ከዓለማዊው ህይወት መሸሽያ እና መደበቂያ፤ ዓለም ለስኬት የምትፈልገውን ትጉህ ስራ ለመስራት የሰነፋ ደካሞች መጠለያ አድርገው በሚወስዱ መካከል ይመስለኛል። በሁለቱም በኩል በሰማይ ቤት የሚኖራቸውን አቀባበል መተንበይ ባይቻልም፤ በምድር ኑሮአቸው ግን የቀድሞዎች ከኋለኞቹ የተሻለ አጠቃላይ አለማዊ ኑሮ እንደሚኖሩ አያጠራጥርም። በአንጻሩ ግን በአገራችን ከህይወት የቆዩት እንደ ሰደድ እሳት መስፋፋት ጋር የማህበረሰባችን የጭራልና የግብረገብነት ጥንካሬ ሲጉለብት አይታይም። እንዲያውም እየተሸሸረ ሲሄድ እንጂ! በዛሬ ጊዜ በመንግሥት ሥራ ላይ ሆኖ የማይሰርትና የማያታልል እንደ ብርቅ የሚታይ ሆኖአል። በባለሀብቶቻችን አካባቢ ሰርቶ ደካሞ ሀብት ከማፍራት ይልቅ

በአጭር ጊዜ ፣ በአቋራጭና በማጭበርበር መክበር የጉብዝናና የንግድ አዋቂነት ምልክት ሆኖአል። ሰዎች በሚወጡት ጊዜ ለየተደረሰ ነው።

የምሁራን ዋና የሰነ -ምግባር መግለጫ የሆነው "እውነትን ተናግሮ የመሸበት ማደር" ብሂል የየዋህን አሊያም የጀብደኞች መፈክር እንጂ "ከሰነኑ ምሁራን" የሚጠበቅ ጠባይ አልሆነም። "ፍትህ የዘገየበት ፍትህ የተነፈገ ነው" የሚለው የህግ ባለሙያዎች አባባል እግዚአብሔር ትዕግስት ለነፈጋቸው ፈረንጆች እንጂ "ለትዕግስተኛው" ህዝባችን የሚሰራ አይደለም። በብዙ የሕግ ባለሙያዎቻችን ዘንድ ፍትህ በዋናነት የሚሾት የሙያው ውጤት መሆኑ ለየቀረ እንዲያው እግረ መንገዱን በሂደት ሊመጣ የሚችል የአጋጣሚ ግኝት ይመስላል። በአጠቃላይ የሞራል ዝቅጠት ጉዞአችን ቋንቋችንን ሳይቀር ለየቀየረው መታደስ። መስራት - መስራት ፣ ማስከረጃ፣ ማሰራት ፣ ገቦ መስጠት - ማጉረስ ... ሆኗል። ድህነታችንና የኢኮኖሚ ውድቀታችን በቆሎና በጋራ ጥረት ካንሰራራ እያደር የሚመጣው አጠቃላይ ማህበራዊ ውጥንቅጥ ሁላችንንም በእጅጉ ሊያሳስብ የሚገባው ነው። ይህ ማለት ሁሉም ሰው እንደዚያ ተበላሽቷል ማለት አለመሆኑ ግልፅ ነው። አሁንም ለሀቅ የሚሰሩ ታታሪዎች ሞልተዋል። ሂደቱን ስናየው ግን እንዲህ አይነተ ዜጎች ለናሳ ለየሆኑ ለመሄዳቸው በቂ ምልክቶች አሉ።

፩. ከዚህ የተሻለ ሀይወት ሊገኝ ይችላል?

የኢትዮጵያችን የወደፊት እጣ ከዚህ የተሻለ ሊሆን ይችላል? ለዚህም መልሴ አዎን ይችላል ብቻ ሳይሆን መፍትሄውም በእጃችን ላይ ነው ያለው የሚላ ነው። ይህ ግን በእኛ

በኩል እንደ አንድ ሀብረተሰብ ማድረግ ያለብንን ብዙ ነገሮች በቅጡ ከፈጸምን ብቻ የሚገኝ እንጂ ቁጭ ብሎ በመጸለይ የሚመጣ ውጤት አይደለም። እዚህ ጉዳይ ላይ በኋላ እመለስበታለሁ። ከዚያ በፊት ግን፣ በኢኮኖሚው መስክ፣ የተሻለው የወደፊት ሀይወታቸን ምን ሊሆን እንደሚችል ለማመልከት ልሞክር።

ቀደም ብዬ እንዳልኩት፣ ስለወደፊት የሚደረግ ትንበያ የሚወሰነው ለመነሻ በተወሰዱ መላ ምቶች ላይ ነው። ከላይ አሁን ባለው ሁኔታ ከቀጠልን የት እንደርሳለን የሚለው ትንበያ መሠረቱ አሁን ያሉት ፖሊሲዎችና አጠቃላይ አካሄዳችን እንዳል ይቀጥላሉ ከሚሉ መላ ምት መነሳቱ ይታወሳል። ከዚህም አንዱና ዋናው ገጠርን መሠረት ያደረገው የእድገት እስትራቴጂ ነው። በእኔ እምነት ይህ እስትራቴጂ ለረዥም ጊዜ ደካማ እንቅስቃሴ ባሳየው ኢኮኖሚ ላይ በመመስረቱ የእድገት ጉዞአችንን ጉትቶታል። ከዚህ ይልቅ በጣም ለሚንቀሳቀሱ (dynamic) የኢኮኖሚ ክፍሎች አሁን ከተሰጠው የበለጠ ትኩረት ቢሰጣቸው የተሻለ ውጤት ማስመዝገብ እንችላለን ባይ ነኝ። ይህንን ለማሳየት፣ የገጠሩን ኢኮኖሚ አስቸጋሪ ሁኔታ ውስጥ ከከተቱት ምክንያቶች አንዱ የሆነውን፣ በገጠሩ ውስጥ ያለውን የሰው ብዛት በምሳሌነት በመውሰድ ለማሳየት ልሞክር።

አሁን ያለው የህዝብ ብዛትና የገጠር-ከተማ የሕዝብ አሰፋፈር ሁኔታ ስናይ፣ በገጠር ወደ 85%፣ በከተሞች ደግሞ ወደ 15% ህዝብ የሰፈረ መሆኑን እንረዳለን። ይህ የሕዝብ አሰፋፈር በገጠሩ ያለውን የመሬት ይዞታ ከጊዜ ወደ ጊዜ ለየቀነሰ መታደስ። ለምሳሌ በ1960ዎቹ፣ አማካይ የቤተሰብ የመሬት ይዞታ ከሁለት ሂክታር በላይ የነበረ ሲሆን፣ በ1992

ማብቂያ ላይ በተደረገ ጥናት እንደታየው፣ ይህ ይዞታ ወደ አንድ ሂክታር ዝቅ ብሏል። የዚህ የመሬት ይዞታ እያደር መመናመን ምክንያቱ የገጠሩ የህዝብ ብዛት መጨመር ነው። በነገራችን ላይ፣ እንዲሁም ሆኖ ምንም መሬት የሌላቸው አርዕአደሮች ወደ 11% ይጠጋሉ። ከአጠቃላይ የህዝብ ብዛት መጨመር በተጨማሪ፣ የዚህ የገጠር ህዝብ ብዛት መጨመር ምንጩ በተለይ ከ1967 የመሬት አዋጅ በኋላ ከገጠር ወደ ከተሞች የሚደረገው ፍልሰት ሆን ተብሎ እንዲቀንስ መደረጉ ነው። ለምሳሌ፣ ከ1952 እስከ 1967፣ በከተሞች ይኖር የነበረው ሕዝብ እድገት ምጣኔ (Rate of Urbanization) በዓመት 4.8% ሲሆን፣ ከመሬት አዋጅ በኋላ እስከ 1979 በነበረው ጊዜ ወደ 3.2% ቀንሷል። ከዚያ በኋላ እስከ 1989 ባለው ጊዜ ከዚያም ጋር በ2.1% ብቻ ነበር የሚያደገው።።

የወደፊቱን የኢኮኖሚ ሁኔታ ለመተንበይ ከተጠቀሙበት አንዱ መላ ምት፣ ይህ ከገጠር ወደ ከተማ የሚደረግ ፍልሰት በአጼው ጊዜ በነበረበት ሂደት ቢቀጥል የሚላ ነው። ከዚህ መላ ምት ተነስተን የእድገት ሂደታችንን ስናየው አሁን ባለበት ቢቀጥል በ2020 ከሚሆነው የተሻለ ኢኮኖሚ ይኖረናል። በዚህ መሠረት ከላይ እንደጠቀስኩት በ2020 የሚኖረው የሕዝባችን ስብጥር፣ የገጠሩ 78%፣ የከተማው 22% ይሆን የነበረው፣ በጃንሆይ ጊዜ በነበረው የከተሞች እድገት ስሌት ቢቀጥል በ2020 የከተማው ህዝብ 40 % የገጠሩ ደግሞ 60% ይሆናል። ይህ የሕዝብ አሰፋፈር ለውጥ ብቻ በኢኮኖሚ ሂደታችን ላይ ሁነኛ ለውጥ ያመጣል።

፡አዘርዘሩ በቅርቡ በዚህ ጉዳይ ላይ የተጻፈውን ጃን ማሪ ኮርቲ ብርሃኑና በፍቃዱ ያዘጋጁትን "የከተማ እድገት ለማህበራዊና ኢኮኖሚያዊ እድገት ያለው አስተዋፅኦ" (EEA/EEPRI 2003) ይመልከቱ።

ሠንጠረዥ 4: የከተማ ነዋሪ ሕዝብ 40 በመቶ ቢሆን ከ25 ዓመት በኋላ የሚኖረው የኢኮኖሚ ገጽታ፤

ለመነሻ የኢኮኖሚ እድገት ምጣኔ ታሳቢ	ሀገራዊ ምርት በሚሊዮን ብር (በቋሚ ዋጋ)	ህጻናት የግብርና ኢኮኖሚ ተጨማሪ ዕቃዎች	ውጪ ክፍላተ ኢኮኖሚ ተጨማሪ ዕቃዎች	የነፍስ ወከፍ ገቢ		
				አጠቃላይ	ግብርና	ከግብርና ውጪ ያሉ ክፍላተ ኢኮኖሚዎች
የመጀመሪያው የኢኮኖሚ ግብር	132091	18846	113245	1061	252	2274
ንጽጽር				1.6	1.3	1
የኢኮኖሚ ግብር	124664	14158	110506	1001	190	2219
ንጽጽር				1.7	1.3	1
ሁለተኛው የኢኮኖሚ ግብር	113646	8867	104779	913	119	2104
ንጽጽር				1.7	1.3	1
ያለፉት ዐርባ ሁለት ዓመታት	68536	10917	57619	551	146	1157
ንጽጽር				1.6	1.3	1

አሁን ያለው ሁኔታ ቢቀጥል ቢሆን ከሚችለው ጋር ሲነጻጸር፡

ከላይ በሰንጠረዥ 4 እንደታየው፤ ይህንን ለውጥ በማድረጋችን ብቻ የሚኖረው አማካይ የነፍስ ወከፍ ገቢ፤ ይህ ለውጥ ሳይኖር ከሚሆነው ጋር ሲነፃፀር፤ አማካይ አገራዊ የነፍስ ወከፍ ገቢ ከ60-70%፤ የገጠ ሬው ገቢ ደግሞ በ56% የበለጠ ይሆናል። በዚህም መሠረት፤ አማካይ የነፍስ ወከፍ ገቢ፤ በአጠቃላይ የኢኮኖሚ ግብር መነሻ ባደረገው ስሌት፤ በዓመት 590 ብር የነበረው አሁን ወደ 1001 ብር ይደርሳል፤ የገበሬው አማካይ ገቢ ደግሞ፤ 122 ብር ይሆን የነበረው፤ ወደ 190 ብር ከፍ ይላል። በዚህ ስሌት መሠረት በገጠር ያለው የድህነት ሁኔታ፤ አሁን በያዝነው ሂደት ብንቀጥል፤ በ2020 አሁን ካለው በ6.2% ይባባስ የነበረው፤ ይህንን የሕዝብ አኗኗር ስብጥሮችን በመቀየራችን ምክንያት ብቻ የገጠር ድህነት አሁን ካለው በ22% እንደሚቀንስ መተንበይ ይቻላል። ይህ እንግዲህ በከተማው ያለው ምርታማነት አሁን ባለበት ይቀጥላል፤ አጠቃላይ የሰው ብዛትም ምንም አይለወጥም ከሚል ተነስተን ነው። ከዚህ ውጪ የተወሰደው አንድ መላ ምት የገጠሩ

ሕዝብ መቀነስ በእርሻ ምርት ጋይ ምንም ለውጥ አያመጣም የሚለው ብቻ ነው። ይህም ብዙ የማያከራክር እውነተኛ መላ ይመስለኛል።

በእኔ እምነት ግን ከዚህም የተሻለ የኢኮኖሚ ለውጥ ማሳየት እንችላለን። እንዲሁ በጠቋሚነት ለማሳየት ያክል ቀደም ብለን ከያዝናቸው መላዎች አንጻንዶቹን እናላላቸውና በ2020 ኢኮኖሚው ላይ የሚያመጣውን ለውጥ እንይ። ይህንን ለማሳየት ከላይ በከተማና በገጠር ህዝብ ስብጥሮች ላይ ካደረግነው መላ በተጨማሪ፡

- (1ኛ) የከተማው ምርታማነት፤ በተለይ የኢንዱስትሪው ክፍል ኢኮኖሚ ምርታማነት፤ አሁን ካለበት በጣም ዝቅተኛ ደረጃ በመጠኑ ይሻሻላል ብለን እናስብና፤ ይህንንም ለማሳየት ካፒታል ለምርት የማያደርገው አስተዋፅኦ አሁን ካለበት 0.17 በሌሎች አገሮች እንደሚታየው ወደ 0.33 ቢያድግ (ይህንን ለማድረግ የማያስፈልገው በአብዛኛው

- ያሉንን መሰሪያዎች ማምረት የሚችሉትን ያህል እንዲያመርቱ በማድረግ ነው) እና በዚህም ምክንያት የኢንዱስትሪው ክፍል ኢኮኖሚ በዓመት 10.6% ቢያድግ፤
- (2ኛ) የገጠሩ አርሶአደር ምርታማነት (በተለይ የመሬት ሳይሆን የገበሬው ስራተኛ ምርታማነት) አሁን ካለበት ቢጨምር (በተለይ በገጠር ያለው የሕዝብ ብዛት ትንሽ መቀነሱ፤ ምክንያትና በዚህም ምክንያት የከተማው ህዝብ መጨመሩ የእርሻ ምርቶች ፍላጎት እንዲጨምር ስለሚያደርገው)፤ የእርሻ ምርት በ4% በዓመት ቢያድግ፤ [በነገራችን ላይ ይህ የ4% የግብርና እድገት እገራቷ ያላትን የውሃ ሀብት በቅጡ ብትጠቀምበት እስከዛሬ እንኳን ተጀምረው የተተዉና በሥራ ላይ እንዳይውሉ የተፈረደባቸው እንደ ጣና-በለስና አልጌሮ የመሳሰሉ ግድቦች የመስኖ

አገልግሎት እንዲሰጡ ቢደረጉ፣ ከዚህም የተሻለ የምርት እድገት ማግኘት ይቻላል የሚል እምነት አለኝ። ለምሳሌ የጣና-በለስ ፕሮጀክት ብቻ የታቀደለት የ55 ሺህ ሂክታር መሬት ልማት በተግባር ቢውል አሁን ያለውን የአገራቱን

ዓመታዊ የእርሻ ምርት ከ3% በላይ መጨመር ይችላል። ይህም ከ3.7 ሚሊዮን ያላነሰ ችግረኛ ህዝብ ለ6 ወር ያህል ይመግባል። በዓመት ከአንድ ጊዜ በላይ ማምረት ታላቁ ከተደረገ ደግሞ ውጤቱን እጥፍ ያደርገዋል።]

(3ኛ) የሕዝብ እድገት መጠንን የተለያዩ ፖሊሲዎች በመጠቀም አሁን ካለበት የእድገት ሂደት በ0.4% ያክል ብንቀንስ፣ በዚህ ድምር ጥረት አጠቃላይ ኢኮኖሚያችንን፣ በዓመት፣ በአማካይ በ8.9% እንዲያድግ ማድረግ እንችላለን።

ሠንጠረዥ 5: ያለንን ካፒታልና የሰው ኃይል አቅም ከሞላ ጎደል በአገባቡ ብንጠቀም ከ25 ዓመት በኋላ የሚኖረው የኢኮኖሚ ገጽታ።

ለመነሻ የኢኮኖሚ እድገት ምጣኔ ታሳቢ	ሀገራዊ ምርት በሚሊዮን ብር (በቆሚ ዋጋ)	የግብርና ክፍለ ኢኮኖሚ ተጨማሪ ዕድገት	ከግብርና ውጪ ያሉ ክፍላተ ኢኮኖሚዎች ተጨማሪ ዕድገት	የነፍስ ወከፍ ገቢ		
				አጠቃላይ	ግብርና	ከግብርና ውጪ ያሉ ክፍላተ ኢኮኖሚ
ብክነት ትርጉም ባለው መጠን ቢወገድ	178531	21462	157069	1623	325	3570
ንጽጽር*						
የመጀመሪያው የኢኮኖሚ ዘመን				2.5	1.7	1.6
ሁለተኛው የኢኮኖሚ ዘመን				3.0	3.5	1.7
የኢኮኖሚ ዘመን				2.8	2.7	1.6
ያለፉት ዐርባ ሁለት ዓመታት*				4.7	2.9	3.1

*አሁን ያለው ሁኔታ ቢቀጥል ሊሆን ከሚችለው ጋር ሲነጻጸር

ይህንን ማድረግ ከቻልን፣ አጠቃላይ አገራዊ የነፍስ ወከፍ ገቢያችን አሁን ካለበት የ244 ብር መጠን ከሰድስት ተኩል እጅ ከእጥፍ በላይ በማሳደግ ወደ 1623 ብር እናደርሳለን። እንዲሁም፣ የገበሬው አማካይ ገቢ አሁን ካለበት 114 ብር በሶስት እጥፍ ገደማ በልጦ ወደ 325 ብር ከፍ ሲል፣ የከተሚው አማካይ የነፍስ ወከፍ ገቢ ደግሞ፣ እንደዚሁ፣ በሦስት ተኩል እጅ እጥፍ እድገት ወደ 3570 ብር ይደርሳል። ይህ አካሄድ የገጠፍን ድህነት አሁን ካለበት በ47% ገደማ ይቀንሳል።

እንግዲህ መጠነኛ የፖሊሲና የአቅጣጫ ለውጦች ካደረግን፣ በህዝቡ ሀይወት ላይ ሁነኛ ለውጥ

ለማምጣት እንደምንችል ለማሳየት ሞክራለሁ። እንደኔ እምነት፣ ይህ ልናደርግ ከምንችለው ጥረት እጅግ በጣም ትንሹ ነው።

ከዚህም የተሻለ እድገት ማምጣት እንችላለን ባይ ነኝ። ከላይ የደቡብ ኮርያንና የኢትዮጵያን የእድገት ንዕስ ሳመለክት እንደገለጸኩት፣ ከዚህም በላይ የእድገት መጠን በአዎጅ ጊዜ ያስመዘገቡ አገሮች መኖራቸው በቅርብ ጊዜ ታሪክ ያየነው ነው። እኛ ኢትዮጵያውያን በተፈጥሮ የተጣለብን፣ ከሌላው ማህበረሰብ የተለየ ደካማ የባህርይ ህዋስ (Gene) አለን ካላልን በስተቀር፣ ሌሎች የሃይብትን የእድገት አቅጣጫ እንዳያከተሉ የሚከለክለን ቁሳዊ ምክንያት አለ

ብዬ አላምንም። ወይንም ደግሞ፣ እግዚአብሔር እኛን በተለየ ስለሚወደን፣ ጥንካሬአችንን ለመፈተን ብሎ ለዚህ አይነት መከራ ሆን ብሎ ዳረገን የሚል ጥረት ጥረት በአእምሮችንም ሆነ በልቦናችን ማሰላሰብ በሀይማኖቱም የማያሰከድ ስህተት ይመስለኛል። ይልቁንስ እስከአሁን ለገባንበት ውጥንቅጥ ምክንያቱም፣ ከዚህ ለመውጣትም መፍትሄው፣ ሁላችንም በግለሰብነታችን እና በእንደ ህብረተሰብነታችን ለእድገትና ለብልፅግና እስፋላጊ የሆኑ የአስተሳሰብና የአስተዳደር ለውጦች ለማምጣት መቻል አለመቻላችን ላይ ነው። ከዚህ በሚቀጥለው ክፍል ያስፈልጋሉ ከምላቸው ለውጦች ውስጥ ዋና ዋናዎቹን እጠቅሳለሁ።

፭. የተሻለ ህይወት ለማምጣት ምን ማድረግ አለብን ?

በተለምዶ፣ የማህበረሰብን እድገት ሂደት ተከታታዮች፣ በተለይ ለኮንሚዩኒቲዎች፣ በአገሮች መሀከል ላለው የእድገት ልዩነት ምክንያቱ እንደ ቁጠባና እንደ ኢንቬስትመንት ያሉ የእድገት አጋጣኞች በአመርቂ ሁኔታ አለመኖራቸው ነው በማለት በዝሁብ ብቻ ይወሰኑት ነበር። በእድገት ምርምር አንጻር፣ በአገሮቹ መሀከል ያለው ልዩነት በኢንቬስትመንት መጠን ብዛትና ማነስ ላይ ብቻ የሚወሰን አልሆነም። ከላይ የጠቀስኩትን የደቡብ ኮርያንና የኢትዮጵያን የእድገት ልዩነት የኢንቬስትመንትን ፍላጎት መስፈርት በማድረግ ብቻ ልንገልጸውና ልንረዳው እንችላለን። በጊዜው ደቡብ ኮርያ ኢንቬስት ስፈርግ የነበረው 19% ያህል ዓመታዊ ምርቷን ሲሆን፣ በዚህ ጊዜ አማካይ የነፍስ ወከፍ ገቢ በወቅቱ የዶላር ዋጋ ከ100% በላይ ያድግ ነበር። ኢትዮጵያ ደግሞ በአንጻሩ፣ በኢንቬስትመንት ከ14-16% ያህል ዓመታዊ ምርቷን ኢንቬስት ስፈርግ ነበር። ያስመዘገባችው የነፍስ ወከፍ ገቢ እድገት ግን በወቅቱ የዶላር ዋጋ 2.3% ብቻ ነበር። ስለዚህም በሁለቱ አገሮች መሀከል የተፈጠረውን የእድገት ክፍተት (100 እጥፍ የእድገት ልዩነት) የኢንቬስትመንት ልዩነት ብቻውን ሊያመጣው አይችልም። በዚህም ምክንያት፣ ቁጥራቸው እየጨመረ የሂደት የእድገት ሂደት ተመራማሪዎች፣ በተለይም የእድገት ታሪክ ተመራማሪ ሊቆች፣ የአገሮች የእድገት ልዩነት በህዝቦች መካከል ባሉ የአስተሳሰብ፣ የባህሌ፣ የሀይማኖት፣ የአስተዳደርና

የሰነልቡና እሴቶች ልዩነት ላይ የሚያጠነጥን ነው የሚል አመለካከት በማራመድ ላይ ናቸው። እኔም ይህንን አመለካከት በዓለም አቀፍ ደረጃ ላሉ የእድገት ልዩነቶች በምክንያታትነት ለማቅረብ የሚረዳ ሰፊ የታሪክ እውቀት ባይኖረኝም፣ ያለፈውን የኢትዮጵያችንን የአርባ አመት ሂደትና አሁን ያለንበትን ሁኔታ ስመዘን፣ ከምንም በላይ እነኚህ ጉዳዮች የወደፊት እጣ ፋንታችን ምን ሊሆን እንደሚችል ይወስናሉ የሚል ፅኑ እምነት አለኝ። ከእነኚህ ጉዳዮች ውስጥ አንዳንዶቹ ትርታችንንና በጣም የሳሱ ማንነታችንን የሚነኩ (Sensitive የሆኑ) እና ለረጅም ጊዜ አብረውን የቆዩ በመሆናቸው እንዲህ በቀላሉ የሚቀየሩ አይደሉም። ግን፣ በእኔ እምነት፣ መቀየርና መሻሻል እንዳለባቸው ምንም የሚያጠራጥር አይደለም። በዚህ ጉዳይ ላይ ውይይት የሚያስፈልጋቸው፣ እንዲህ አይነት ለውጦች ለማምጣት የምንሄድበት አካሄድ በአብዛኛው በማስተማር ላይ ያተኮረ መሆኑ፣ የሕዝቡን ስሜት በማይገደድና በዚህም ምክንያት ከህዝቡ ተቃዋሚ በማይቀሰቅስ መልኩ በጥንቃቄ መደረግ ስለሚኖርበትም በተግባር እንዴት ሊኬድበት ይገባል? የትኛው ስልት ነው አመርቂው ጠቃሚ የሚያስገኘው? የሚሉት ጥያቄዎች ብቻ ይመስሉኛል።

የአገር ኢኮኖሚ እድገት፣ ግለሰቦች ህይወታቸውን ለማሻሻል የሚያደርጉት ጥረት ድምር ጠቃሚ ነው። ስለዚህም፣ ፈጣን እድገት ለማምጣት የግለሰቦችን ተነሳሽነት የሚገፋፋና የሚረዱ ፖሊሲዎች፣ ተቋሞችና አሰሪዎች ያስፈልጋሉ። ከዚያም በላይ ግን፣ ግለሰቦች፣ ጥረታቸው በህይወታቸው ላይ ሁኔታ ለውጥ ሊያመጣ ይችላል ብለው

ማመን አለባቸው። በሌላ አነጋገር፣ ከወቅታቸው በላይ የሆኑና ሊቆጣጠሩ ገታቸው የማይችሉ ኃይሎች (መንግሥት፣ እግዚአብሔር፣ ወዘተ...) በህይወታቸው እርምጃ ላይ ተፅዕኖ ሊኖራቸው እንደሚችል ቢቀበሉም፣ በዋናነት ግን "የራሳችን ጥረትና የመሻሻል ፍላጎት የወደፊት ህይወታችንን ይወስናል። እነኚህ ኃይሎችም ይረዱናል። ያጠናክሩናል እንጂ እንትፋት አይሆኑብንም" ብለው ሊያምኑ ይገባል። ማለትም፣ ተስፋ ያላቸውና የራሳቸው ህይወት ባለቤት (empowered) የሆኑ ግለሰቦች አብዛኛውን የሕብረተሰብ ክፍል ሲይዙ ነው እድገት፣ በተለይም የክበርቱ ሥርዓት እድገት፣ ሊመጣ የሚችለው። እንዲህ አይነት ነፃነት የሚሰማቸው ግለሰቦች በበዙበት አገር የሕዝቦችን የጋራ ህይወት ለማመቻቸትና በሰዎች መሀከል የሚነሱ ልዩነቶችን ለመጸናት የተቋቋሙ፣ እንደ መንግሥት ያሉ ተቋሞች በግለሰቦች እንቅስቃሴና መብት ላይ ያላቸው ተፅዕኖ በጣም የተመጠነ ነው። እንደዚህ ያላቸውን የስልጣን ገደብ በቅጡ ባለመገንዘብ የሰዎችን ነፃነት ለመቆንጠጥ ሲሞክሩም ህይለኛ ተቃዋሚ ስለሚገጥማቸው፣ መንግሥቶቹም ይህንን ተቀብለው ማህበረሰቡ በፈቀደው ሥልጣን መጠን ተገድበው ይኖራሉ። በዚህም ምክንያት፣ ሰዎች በአብዛኛው ልቦ ሙሉ ናቸው። የመፍጠር ችሎታቸውን (creativity) በሰፊው ይጠቀሙበታል። ራሳቸውንና ሕብረተሰባቸውን ይጠቅማል እስካሁን ድረስ፣ እዲስ ሀሳብ የማፍለቅ ወይም የመቀበል ችሎታቸው ያልተገደበ ነው። ለዚህም ነው፣ እንደ አማርትያ ሴን ያሉ የኢኮኖሚክስ ተመራማሪዎች፣ የሰዎች ነፃነት መስፋት የኢኮኖሚ እድገት ዋነኛ መሳሪያም ግብም ነው የሚሉት።

በኢትዮጵያ ዘመናዊ፣ ታሪክ የመንግሥታት ሥልጣን በፍጹም ቅጥ ያጣ፣ በአንፃሩ ደግሞ የግለሰቦች ነፃነት እጅግ የተገደበ ሆኖ ነው የቆየው። በአጼው ጊዘ፣ በእግዚአብሔር የተቀበሉት ንጉስ የሥልጣን ገደብ እግዚአብሔር በሰጠው የዕድሜ ገደብ ላይ ብቻ የቆመ፣ ከዚያ በታች፣ እግዚአብሔርን ካልፈሩ፣ በተገዢዎቻቸው ላይ የፈለጉትን የማድረግ ሥልጣን የነበራቸው ሲሆን፣ መንግሥቱ፤ ይህም እንደሆነ፣ የሰው ህይወት ራሱ ሳይቀር እሱ እንደፈለገ የሚያገባበት አደረገው። በዚህም፣ ቀድሞውኑም እምብዛም የነበረውን የሰዎችን የውስጥ ነፃነት ስሜት ይብሉኑ ገደለው። ይህ ለእድገት መሠረት የሆነ የውስጥ ነፃነት ስሜት ከደርግ መውደቅ በኋላ ያንሰራራል ተብሎ ቢጠበቅም፣ እንኳን ሊያንሰራራ በትጡም ማገገም አልቻለም። አሁንም የውስጥ ስሜቱ በፍርሀት እንደተተበተበ ነው። በሕይወቱ ላይ በራሱ ወይም በጋራ ጥረት ለውጥ ለማምጣት ችሎታና ብቃት አለኝ ብሎ የሚያምን ብዙ አይደለም።

ለዚህ ችሎታ ማጣት ስሜት፣ የተደራረቡ የፖለቲካ፣ የኢኮኖሚና የግህበት ስር ስር ምክንያቶች ቢኖሩም፣ በተለይ መፍትሄ ስናስብ በዋናነት ልናየው የሚገባን፣ በአገራችን ለረጅም ጊዜ የተንሰራፋውን የመንግሥትን ቅጥ ያጣ ስልጣን የምንገድብበትን መንገድ ማበጀት ነው። ለዚህ መነሻው፣ ሕብረተሰባችን ስለመንግሥት ያለው አስተሳሰብ፣ መንግሥት ደግሞ ስለ ህዝብና ስለራሱ ስልጣን ያለው አመለካከት መሠረታዊ በሆነ መልኩ መቀየር እንዲችል መድረግ። ህዝብ፣ መንግሥትንና የተለያዩ የመንግሥት ተቋማትን እንደ አስፈሪ ጭራቅ ሳይሆን፣ ራሱ

እንደፈጠራቸው፣ ለራሱ ጥቅም እንደሚውሉ የእድገትና የሰላማዊ ህይወት መሣሪያዎቹ ሊያያቸው ይገባል። የመንግሥት ባለሟሎችም፣ ህዝብን የሚፈሩ፣ የመንግሥት ስልጣንም ፍጹም ጊዜያዊ የሆነ ከሕዝብ የተሰጠ አደራ መሆኑን የተቀበሉ፣ ነገ ይህንን ስልጣን ለሌላ አስረክበው በዚህ ሕብረሰተብ እንደ ዜጋ የሚኖሩ መሆናቸውን የሚያውቁና፣ በዚህም ምክንያት የተሰጣቸውን ሥልጣን በእግባቡ የሚጠቀሙ መሆን ይኖርባቸዋል። የመንግሥት ሥልጣን በሚያወላጁ ሁኔታ በሕዝብ የበላይነት ስር መሆኑ ለሰዎች የውስጥ ነፃነት መዳበር ወሳኝ ሚዛ ይጫወታል ባይ ነኝ። የሕዝቡ የውስጥ ነፃነት መፋፋት ደግሞ ለኢኮኖሚ እድገታችን ፍጹም አማራጭ የሌለው መንገድ ይመስለኛል። የዴሞክራሲያዊ መንግሥት መኖር ለአገር ሰላምና መረጋጋት፣ ለኢኮኖሚ ብልፅግናም አስፈላጊ ቅድመ ሁኔታ መሆኑ፣ ከአጠቃላይ የሀሳብ መመሪያ ግንዛቤም በላይ፣ ከብዙ አገሮች ተመክሮ በመነሳት አሀዛዊ ድጋፍ ያለው ሁኔታ ነው። እንዲህ ያለው ሁኔታ በኢትዮጵያም ላይ ተፈጻሚነት እንዳለው ከቆወንም መጠራጠር አይቻልም። እውነተኛ ዴሞክራሲያዊ አስተዳደር በአገራችን መኖሩ ግን ለብልፅግናችን ከዚያም በላይ ፋይዳ አለው እላለሁ። ይኸውም፣ ከላይ የጠቀስኩትን የሕዝባችንን የውስጥ ነፃነት በማበልፀጉ ላይ የሚጫወተው ሚና ነው። የእውነተኛ ዴሞክራሲ መኖር እንዲኖር ዋናው መለኪያ፣ ዜጎች እንድት መንግሥት ስልጣን ላይ ለመውጣቱ ምክንያቱ እነሱው መሆናቸውን ማወቃቸው፣ ማመናቸውና ከዚያም በላይ መንግሥት ከህዝብ ከተሰጠው የስልጣን ገደብ ለማለፍ ቢያስብ

በጋራ ሊያቆሙት መቻላቸውን ማመናቸው ነው። ይህ እምነት ነው ለውስጥ ነፃነታቸው ጥንካሬ የሚሰጠው። ይህ የውስጥ ነፃነት ነው ለስራ ተነሳሽነትና አዲስና የተሻለ ነገር ለማምጣት ድፍረትና ወኔ የሚሰጣቸው። በሌላ በኩል ደግሞ፣ እንዲህ አይነት ነፃነት የሚሰጣቸውን ሕዝብ የሚያስተዳድር ዴሞክራሲያዊ መንግሥት የዜጎችን ነፃነት፣ እንቅስቃሴና ተነሳሽነት ለመገደብ ፍላጎቱም ችሎታውም አይኖረውም። በዚህም ምክንያት የሚያወጣቸው አስተራቴጂዎች፣ ፖሊሲዎች፣ መመሪያዎችና እነኚህንም ተግባራዊ ለማድረግ የሚወስዳቸው እርምጃዎች፣ የአፈፃፀም ስልቶችና የአስተዳደር አኪያዎች የዜጎችን ተነሳሽነትና አፍላቂነት እንዲያውም የሚያበረታቱ ይሆናሉ። እንግዲህ ይህ የግለሰቦች ተነሳሽነትና አፍላቂነት፣ በአንድ በኩል፣ እና ይህንን የሚደግፍና የሚያበረታታ ፖሊሲና አስተዳደር፣ በሌላ በኩል፣ ተዳምረው ነው ምርታማነትን ብሎም የኢኮኖሚ እድገትንና ከዚህ ጋር አብሮ የሚሄደውን ባህላዊና ማህበራዊ ብልፅግናን የሚያመጡት።

ለዚህ ነው በእኔ እምነት ለሀገራችን ብልፅግናን የምንመኝ ከሆነ፣ እውነተኛ ዴሞክራሲያዊ ስርአት በአገራችን እንዲሰፍን ሁላችንም መጣርና ለዚህም መሳካት በግልም ሆነ በጋራ ማድረግ የሚገባንን የዜግነት አስተዋፅኦ ማጠናከት የሚኖርብን።

ይህ ማለት ግን፣ በምንም መልኩ የሕዝባችን የውስጥ ነፃነት ማጣት ምክንያቱ የፖለቲካ ዴሞክራሲ ማጣት ብቻ ነው፣ ወይም እውነተኛ የፖለቲካ ዴሞክራሲ (ለምሳሌ ሀቀኛ ምርጫ በ1997 ቢደረግ) በመጣ ማግስት ይህ

የውስጥ ነፃነት ጉልብቶ የሕዝብ ተነሳሽነት ተጠናክሮ፣ ሕብረሰተሰብ በአገሩ ላይ ያለው እምነት ተቀይሮ፣ የተሰደደው ተመልሶ እዚህ ያለው ወጣት ተረጋግቶ እዚህ ለመኖር ይወስናል፣ ወዘተ... ማለት አይደለም። ለዘመናት የከረመና የተወሳሰበ ችግርን እንደዚህ በቀላሉ ልንገላገለው አንችልም።

ለምሳሌ በእኔ እምነት ለውስጥ ነፃነት ማጣታችን እንዲሁ ምክንያት ለረጅም ጊዜ አብሮን የቆየው፣ ከሀይማኖታዊ አስተምህሮታችን ጋር የተያያዘውና፣ በዚያም ምክንያት ባህላችን የሆነው፣ ለሕይወት ያለን ጨለምተኛ (Fatalistic) አመለካከት ነው። ከዛሬ ሰላሳ ዓመት በፊት ፕሮፌሰር መስፍን እንዳሉት፣ ሕይወትን እንደጊዜያዊና ለሞት እንደምንዘጋጅበት መድረክ አድርጎ የሚወሰድ፣ ስለዚህም ለአለማዊ ብልፅግናና እድገት እምብዛም ትኩረት የማይሰጥ ባህላ በተንሰራፋበት፣ የኢኮኖሚ ብልፅግና (ዓለማዊ ሕይወት) መመኘት ከንቱ ሀልም ይሆናል። ከድህነት ለመውጣት የሚደረግ ጥረት መሠረት የሚያደርገው ድህነት ሊሸሹት የሚገባ መጥፎ ነገር መሆኑን መቀበል ነው። ዓለምን እንደጊዜያዊ ከስተት፣ አልፎም ለዘላለማዊው ህይወትና ፍሥሐ መግቢያ ፈተና የሚወሰድበት ት/ቤት፣ ድህነትም የሚከላከሉትና የሚሸሹት ሳይሆን ባለበት የሚቋቋሙት የፈተናው ዋና አካል አድርጎ በሚወሰድና የዚህ አይነት እምነትና ባህላ ስር በሰደደበት አገር የኢኮኖሚ እድገት ከቆደም አዳጋኝ ነው የሚሆነው። ከላይ የጠቀስኩት የውስጥ ነፃነት ፍላጎት ዓለማዊ ኑሮን ከምር ከመውሰድ የሚመጣ ነው። የዚህም የውስጥ ነፃነት ውጤት ሕይወትን

የመቋቋምና የማሸነፍ ሀይል በእጅ ነው ብሎ ማመን ነው። ይህም ነው የተባለውን ጥረትና ተነሳሽነት የሚገፋፋውና ለእድገት ጥርጊያ መንገድ የሚከፍተው። ዓለምን እንደ ከፋ ነገር የሚያይ፣ የዓለምንና የሕዝቧን ብሎም የራሱን ሕይወት ከሱ በላይና ከሱ ቁጥጥር ውጪ ናቸው ለሚላቸው ህይሎች ሙሉ ለሙሉ ያስረከበ ሰው ነፃነትን ሊሻና ሊናፍቅ፣ ለብልፅግና ሊዳከር ፈፅሞውኑ አይቻለውም። ይህ ዓይነት አስተሳሰብ የተጠናወተው ሰው ወይም ማንበረሰብ እድገትን እራሱ አለመመኘቱ ብቻ ሳይሆን ያደጉትንና ለማደግ የሚጥሩትንም በከፋ የሚያይ፣ ስለዚህም የእነሱንም እድገት የሚያሰናክል በቁሙ የሞተ ሰው ወይም ማንበረሰብ ነው። እንደዚህ አይነት አስተሳሰብ ባለበት ሁኔታ ድህነት እየጨመረ መሄዱ አያስገርምም። እንዲያውም የድህነት መጨመር እንዲህ አይነቱን አስተሳሰብ እያጠናከረውና እያጉለበተው ማንበረሰቡን ወደባሰ የድህነት አኩሪት ውስጥ ይከተዋል።

የዚህ ዓይነት አስተሳሰብ በአገራችን ምን ያህል የቆየና ስር የሰደደ ነበር የሚለው ጥያቄ አከራካሪ ሊሆን ይችላል። ይህንን የባህላና የታሪክ ተመራማሪዎች በሰፊው ተወያይተው ቢመልሱት ይሻላል። በእኔ እምነት ግን፣ መቼም ይጀምር መቸን ባለፉት 40 ዓመታት በማንበረሰቡ ውስጥ የተንሰራፋው የድህነት መጠን፣ ከዚህ ጋርና በየጊዜው ከሚያጠቃው ችጋር ጋር በተያያዘ እያደገ የመጣው የተመፅዋችነት ባህላ ይህን ስሜት ከፋኛ አደንድኖታል የሚል እምነት አለኝ። የልጆቻችን ህይወት ከኛ የተሻለ እንዲሆን የምንመኛ ከሆነ ፣ የሚቀጥለው ትውልድ እጅግ የበለፀገ እንኳን

ባይሆን ለመኖር የሚያስፈልገውን ማግኘት የሚችል፣ ሙሉ የውስጥ ነፃነት የሚሰማውና በአገሩና በራሱ እምነት ያለው እንዲሆን ከፈለገንና ያ ርዕይ ካለን እንኳን ስር የሰደዱ ባህላዊ ገፅታዎች መቋቋም አለብን። የተሻለ ኑሮ ለመመኘት ለህይወት ያለን የግዴታሽነት አዝማሚያ ማቆም አለበት። ይህንን በጎብረተሰቡ ልቡና ለማሰሪያ መሠረታዊ የባህላ ለውጥ ካስፈለገ (እኔ በጣም ያስፈልጋል ባይ ነኝ) በባህላ መስክ የተሰማሩ ባለሙያዎቻችን፣ የወጣቱን አዕምሮ የሚቀርፁ መምህራንና የመገናኛ ብዙሀን ባለሙያዎች በዚህ ተግባር ለማሰማራት የበለጠ ሊደፍሩ ይገባል። የእዚህ አይነቱ ባህላዊ እምነት መሠረቱ ሲወርድ ሲዋረድ የመጣ ህይማኖታዊ አስተምህሮት ከሆነ ትምህርቱን ከዘመናዊ ኑሮ ጋር በማጣጣምና እድገትን በሚያደፋፋ መልኩ ለመቅረፅ የሀይማኖት አባቶቻችንን አርቆ አስተዋይነትና ድፍረት ይሻል። በ2020 ህብረተሰባችን የተሻለ ኑሮ እንዲኖር ይህ ባህላዊ ለውጥ ከላይ ከጠቀስኩት ዴሞክራሲያዊ አስተዳደር መሻሻል ጋር አብሮና ጊዜ ሳይጠብቅ መካሄድ አለበት እላለሁ።

ምንም እንኳን በአብዛኛው የሰዎች ተነሳሽነት መሠረታዊ ግፊቱ የሚመጣው የራሱንና የቤተሰብን ኑሮ ለማሻሻል ከሚፈልግ ውስጣዊ ስሜት ቢሆንም፣ በተጨማሪም ውስጣዊ ነፃነትን የሚያጠናክርና ተነሳሽነትን የሚገፋፋ የመንግሥት ፖሊሲና አስተዳደር እንደሚያስፈልግ የማያጠራጥር ቢሆንም፣ ከታሪክ እንደምንማረውና የስነ ልቡና ምሁራንም በተደጋጋሚ እንደሚገልፁት፣ የሰው ልጆችን ድርጊት የሚወስነው በግል ወይም በቤተሰብ ደረጃ የሚያገኙት ቀላዊ

ጥቅም ብቻ አይደለም። የሰውን ልጅ ድርጊት፣ አብሮ ከመኖር ጋር የተያያዙ ሌሎች ሁኔታዎችም ይገፋፋታል። ከነኝህ ሁኔታዎች ውስጥ በታሪክ በተደጋጋሚ የታየውና ብዙ ሰዎች ህይወታቸውን በመስዋዕትነት እስከመስጠት የሚደርሱበት ጥልቅ ስሜት የአገር ፍቅር ስሜት (Nationalism) ነው። ይህ ስሜት፣ በበጎ ለተጠቀመበት ወገን፣ ግለሰቦችን ለማነሳሳት፣ ማህበረሰብን ለማስተባበርና ጠንካራ አገራዊ ባህልን ለማዳበር ይህንንም ህይወት ለአገር እድገት ለመጠቀም ሁነኛ አስተዋፅኦ ያደርጋል። ባጠቃላይ ግለሰቦችን ለስራ ከማነሳሳት በተጨማሪ፣ ለምሳሌ፣ የዚህ ዓይነት አገራዊ ስሜት መዳበር በመንግሥት ሥራ ላይ ለተሰማሩ ዜጎች ቅንነትንና ለዚያ ዓይነት ስራ እጅግ አስፈላጊ የሆነውን ከግል ጥቅም ያለፈ የጋራና አገራዊ የሞራል ግዴታን ያሸከማል። በኢኮኖሚ እድገት ታሪክ ፈጣን እድገትን በማስመዘገብ የታወቁት አገሮች፣ በሙሉ ማለት ይቻላል፣ ጠንካራ የኢኮኖሚ ብሄረተኝነትን መሠረት ያደረገ የኢኮኖሚ ፖሊሲ መቅረጻቸው ለእድገታቸው ከፍተኛ አስተዋፅኦ አድርጓል። በተለይ እንደኛ ፍፁም ኋላ ቀር ሆነው የተነሱና ከአደገት አገሮች ላይ ለመድረስ በእጅጉ መርጥ ያለባቸው አገሮች ኢኮኖሚያቸውን እዚያ ለማድረስ የረዳቸው ሰፊ ባለ አገራዊ ስምምነት ላይ የተመሠረተ፣ ለእድገት ቅድሚያ የሰጠ መንግሥትና አገርን ለማሳደግ ከተነሳ ውስጣዊ እልህ ጋር የተደባለቀ የኢኮኖሚ ብሄረተኝነትን የተላበሰ አካሄድ ይመስለኛል። ለዚህ ደግሞ፣ ወሰኑን በግልፅ ያወቀ፣ በዚያ ወሰን ከልል የሚኖሩት ሕዝቦች ሁሉ እኩልና ሙሉ የዜግነት መብት ያላቸው መሆናቸውን የተገነዘበ፣ በክልሉ

የሚኖሩትን ሕዝቦች ሁሉ በእኩልነት፣ ነገር ግን ደግሞ ከወሰኑ ክልል ውጭ ካሉ ሕዝቦች ጋር ሲነፃፀሩ፣ በወሰኑ ክልል ያሉትን ሕዝቦች ጥቅም አብልጦ የሚያይና የሚያስቀድም፣ ይህንንም በተግባር የሚያረጋግጥ መንግሥት መኖር አለበት። ሕዝቡም ይህን መቀበልና ማመን አለበት። ይህ ሲሆን የሚፈጠረው አገራዊ ስሜት ሁሉንም የሕብረሰተብ ክፍሎች በየተሰማሩበት የስራ አቅጣጫ ለአገራቸው አስተዋፅኦ ለማድረግ የሚገፋፋ፣ አንድ አገር እንደ አገር ለመበልፀግ ከሁሉም ዜጎች ልታገኝ የሚገባውን አስተዋፅኦ እንድታገኝ የሚያደርጋት ይሆናል። ይህ ማለትም ግን፣ ምንም ይሁን ምን፣ ይህ አገራዊ እንቅስቃሴና ስሜት ግለሰቦች ህይወታቸውን ለማሻሻል የሚያደርጉትን እንቅስቃሴ ፈጽሞ የሚገድብ መሆን የለበትም። ወይም ደግሞ፣ እንዲህ አይነት አገራዊ ስሜት የተወሰኑ ሰዎችን ወይንም የኢኮኖሚ ክፍሎችን ለመጥቀም ተብሎ አጠቃላይ አገራቱን እንዲጎዳ ይፈቀድለት ማለት አይደለም። ለዚህ ነው በአብዛኛው፣ የኢኮኖሚ እድገት ሂደት፣ የሰዎችንና የአምራቾችን ውድድር በተለይ በአገር ውስጥ የሚያበረታታ፣ በገበያ ኢኮኖሚ ላይ የሚመሠረት መሆን ያለበት። አገራዊ የገበያ ኢኮኖሚ ስርአትን ከአገራዊ የኢኮኖሚ ብሄረተኝነት ጋር አጣጥሞና አደጋግፎ መሄድ ይቻላል ባይ ነኝ።

፮. ማጠቃለያ

እንግዲህ ከላይ ለማሳየት እንደሞከርኩት የኢትዮጵያ ኢኮኖሚ እሁን ያለበት ደረጃ ምን ያህል አስከፊ እንደሆነ ብዙ የሚያነጋግር አይመስለኝም። ከዚህም በላይ ግን እሁን

በምንሄድበት አቅጣጫ ከቀጠለን ከዚህም የከፋ እድል ለመጨው ትውልድ እናስተላልፋለን። ለዚህም እንደትውልድ ከታሪክ ተጠያቂነት እናመልጥም። መጨው ትውልድ በ2020 የሚገጥመው እድል እኛ እንደግለሰብና እንደጎብረተሰብ ሳይሆን የምንወስዳቸው ምርጫዎች ውጤት ነው። ከዚህ የተሻለ ውጤት እንዲኖር ማድረግ ይቻላል። ከላይ ለማሳየት እንደሞከርኩት፣ መለስተኛ የፖሊሲ እርምጃዎች በመውሰድና ያለንን የሰውና የተፈጥሮ ሀብት በአግባቡ በመጠቀም እሁን በምንሄድበት አቅጣጫ ብንቀጥል ሊገጥመን ከሚችለው እድል በጣም የተሻለ እድገት ማሳየት እንችላለን። ይህም እድገት እሁን ካለንበት ሁኔታ ጋር ሲተያይ በጣም የተሻለ ይሁን እንጂ፣ በቂ ነው የሚል እምነት የለኝም። ስለዚህም ከዚህም የላቀና የሰፊ ለውጥ ለማምጣት እንችላለን እላለሁ። ይህ እንዲሆን ግን፣ እሁን ያለንበትን ስነልቦናዊ ድባብ በመሠረታዊ መልኩ የሚቀይሩ እርምጃዎች መውሰድ ይጠበቅብናል። እነኝህ እርምጃዎች መጠነ ሰፊና በዚህ ዝግጅት ያልዳሰሰኳቸውን ብዙ ጉዳዮች የሚመለከቱ ቢሆኑም፣ በዋናነት ግን በሶስት መሠረታዊ ጉዳዮች ላይ ማጠንጠን አለባቸው እላለሁ። ከእነኝህም፣ በዋናነት፣ የግለሰቦችንና በአጠቃላይም የማህበረሰባችንን ውስጣዊ ነፃነቶች የሚያሰፋ እርምጃዎች ሊወሰዱ እንደሚገባቸው ጠቁሜያለሁ። ይህን የነፃነት እድል ማስገኘት በፖለቲካ ገፅታው እውነተኛ ዴሞክራሲያዊ ስርአትን መመስረትን ይጠይቃል። ከዚያም በላይ ግን ስለህይወት ያለን አመለካከትና ይህንንም የሚወስኑት ባህላዊ ገፅታዎች በመሠረታዊ መልኩ መቀየር እንዳለባቸው እምነቴን ገልጼለሁ። በመጨረሻም

የህዝባችንን ለስራ ተነሳሽነትና ታታሪነት ለማጠናከር በኢኮኖሚውም ዘርፍ ሆነ በሌላው መስክ እንደ አገር የማሰብና እንደ አንድ አገር ህዝብ የመተሳሰብ ባህል መገንባት እንዳለብን፤ የምናወጣቸውም የኢኮኖሚም ሆነ ሌሎች ፖሊሲዎች የአገርን ጥቅም የሚያስቀድሙ፤ የብሬውን ብቻ በማሰብ ሳይሆን የወደፊቱን ትውልድ እጣ ከገምት በማስገባት የሚቀረፁና የሚተገበሩ መሆን እንዳለባቸው ለማሳሰብ ሞክሬአለሁ። በእኔ እምነት እንኳን ሁሉ እርምጃዎች በስልታዊና እርስ በርስ በማያናቀር መልኩ መተግበር ይገባናል ብቻ ሳይሆን፤ እንችላለንም ብዬ አምናለሁ።

ይህን ለማድረግ ግን ሁላችንም በእንደ ሀገር ዜግነታችን የሚገባንን ድርሻ ለመወጣት ወኔውም አልሁም ሊኖረን ይገባል እላለሁ። ምንም እንኳን እንኳን ሁሉ እርምጃዎች የመንግሥትን ከፍተኛ ጥረት የሚጠይቁ ቢሆንም፤ ስኬቱ ፅዕን የሚሆነው፤ በእኔ እምነት፤ ከሁሉም በላይ ሁላችንም፤ በአገር ውስጥ ያለነውም ሆንን በውጭ የምንኖር ኢትዮጵያውያን፤ ዜግነታችንን በቁም ነገር አጠነንና አምነን የዜግነት መብታችንን በቀናሊነት ስንጠብቅና ግዴታችንን በቅጡ ስንወጣ ብቻ ነው። በዚህ አጋጣሚ፤ ይህን በሚመለከት፤ በ1997 በሚደረገው አገራዊ ምርጫ በመንግሥት በኩል ከዚህ በፊት የነበረውን ዓይነት፤ በዴሞክራሲያዊ ሂደቱ ላይ ሀብረተሰቡ እምነት እንዳይኖረው የሚያደርግ አካሄድ እንዳይደገም በፅኑ መከላከል አለበት፤ በኅብረተሰቡ በኩል ደግሞ "ምንም ለውጥ ላያመጣ ምን አይከመኝ" ከሚል መንፈሴዊ ደካማነት (cynicism) ተላቆ በግሉም ቢሆን ማድረግ ያለበትን በማድረግ

ዴሞክራሲን የምንመኘው ብቻ ሳይሆን የሚገባን መሆኑንም ለማስረገጥ መጣር ይኖርብናል። በተለይ ባለሙያዎቻችን ሙያዊ ስነምግባር በሚጠይቃቸው እውነተኛነት፤ ለሙያ ከበሬታ በመስጠት ላይ በመመስረት፤ በሌላ አገራዊ ጉዳዮች እንኳን መሳተፍ ባይችሉ፤ በያዙት ሙያ በሀቀኝነት በመስራት ለሌሎች የሀገሪቱ ዜጎች፤ በተለይም ለመጨወት ውልድ አርአያ መሆን ይጠበቅባቸዋል።

ይህ ሁሉ ግን በእርግጥ ሊሆን ይችላል? ይሆናል ብሎ በእርግጠኛነት ለመናገር ከእኔም ሆነ "ጥንቆላ" ከሚወደው ሙያዊ ችሎታ በላይ ነው። አንድ ነገር ግን በእርግጠኛነት መናገር እችላለሁ። ተስፋ የድርጊት መሠረት ነው። ፈረንጆች እንደሚሉት አይሆንም ብሎ ከማሰብ የሚገኝ ጥቅም ቢኖር፤ ችግሩ ሲከሰት "አላልኳችሁም" በማለት የሚገኝ ከንቱ እርካታና መመገዳት ብቻ ነው። ለዘመናት በድህነትና በነፃነት ማጣት ለተኮረሙት ህዝባችንና እያላት የአለም መሳሰቂያ ለሆነችው አገራችን ግን እንዲህ ዓይነቱ መመገዳትና አሽመራሾች መሬት ጠብ የሚል ጥቅም አይሰጥም። ከእንዲህ አይነቱ "አዋቂነት"፤ ባያገኘውም በተስፋ ብቻ ለማግኘት እየታገለ የሚሞተው መሀይም ለአገርም ለራሱም የበለጠ ይጠቅማል እላለሁ።

ስለዚህም ይህን ሁሉ ለውጥ ለማምጣት እንችላለን በሚል ተስፋ መነሳት ለድርጊቱም ሆነ ለማለም መነሻ ከሆነ ዘንዳ፤ እኔም ከዚህ ተስፋ በመነሳት በ2020 የኢትዮጵያውያን ህይወት ምን ሊመስል እንደሚችል ያለኝን

አጠቃላይ ብሩህ ተስፋ (ርዕይ) በአጭሩ ተናግሮ ላብቃ።

በኔ ርዕይ፤ በ2020 የሚኖረው ኢትዮጵያዊ ልብ ሙሉ ነው። ስለሆነም በተለይ ከመንግስት የሚመጣ፤ የውስጥ ነጻነቱን የሚገድብ ተፅዕኖን አይቀበልም። አገሩን ይወዳል። ለአገሩም ለራሱም ጠንክሮ ይሰራል። መብቱን ሲከብት አይወድም፤ የሰውን መብት ግን ያከብራል። የዜግነት ግዴታውን በቅጡ ይወጣል። አገሩን ሲከብት ያመጣል። ግን ጉረቤቶቹንም ስለሚወድ ከጉረቤቶቹ ጋር በሰላምና በመከባበር ለጋራ ጥቅም አብሮ ይሰራል። ባህሉን ያከብራል፤ ግን ለእድገት ፀር ናቸው የሚላቸውን ባህሎች ይቋቋማል። በ2020 የትኛውም የአገሪቱ ክፍል ለመሥራት ለተዘጋጁ ዜጎች ክፍት ይሆናል።

ኢትዮጵያ የብዙ ትላልቅ ከተሞች አገር ትሆናለች። እዲስ አበባ ከ8.5 ሚሊዮን ህዝብ በላይ ሲኖርባት፤ ከ 1 ሚሊዮን ህዝብ በላይ የሚኖርባቸው ወደ 5 ከተሞች፤ ከ200000 ሰው በላይ የሚኖርባቸው ከ20 በላይ ከተሞች ይኖራሉ። በነኝህ ከተሞች መጠነ ሰፊ የመሠረተ ልማት አውታሮችና የህዝብ መገልገያዎች (ጥሩ መኖሪያ ቤቶች፤ የውሀ አቅርቦት፤ ንፁህ መፀዳጃ፤ መብራት፤ ወዘተ...) በመንግሥት፤ በባለሀብቶችና በህዝቡ ብርታት ይዘረጋሉ። መንግሥት በህዝብ መሠራት በማይቻሉት ነገሮች ላይ ብቻ ሲያተኩር ዋና ስራው ግን ሕዝቡ የጋራ ኑሮውን ለመቋቋም በጋራ እንዲሠራ ማበረታታት ይሆናል። የከተማውም ሆነ የአገሩ መንግሥት ከጥቃቅን የኢኮኖሚ

ዘርፎች ይወጣሉ። መንግሥት ቤት አከራይ አይሆንም።

በመሆኑም የቀበሌ መሥሪያ ቤቶች፣ የቀበሌው ህዝብ ብዙ የመንግሥት አገልግሎቶችን የሚያገኝባቸው፣ የቀበሌ መሪዎችም ህዝብ የመረጣቸው፣ ህዝቡ በደንብ የሚያውቃቸውና የሚያከብራቸው የታወቁ የቀበሌው ነዋሪዎች ይሆናሉ። በቀበሌው ውስጥ ያሉት የውስጥ ለውስጥ መንገዶች፣ የቀበሌው የዕዳት ሁኔታ፣ የቀበሌው ጸጥታ፣ ወዘተ በቀበሌው አስተዳዳሪዎችና በቀበሌው ሕዝብ የጠበቀ ትብብር ይሠራሉ፤ ይጠበቃሉ። የቀበሌው ነዋሪ የሱና የቤተሰቡ ኑሮ ጥራት በቤቱ ንፅህና ላይ ብቻ እንደማይወሰን፣ ግን የአካባቢው ሁኔታም እጅግ አስፈላጊ እንደሆነ አውቆ አካባቢውን ለሚያበላሹ ትእግስት አይኖረውም። ህዝቡ በየመንገዱ የሚጸዳዳውን ከመጠየፍ አልፎ በነዚህ የዕዳት ፀሮች ላይ ከቀበሌ አስተዳዳሪዎች ጋር ሆኖ ሕጋዊ ርምጃ ይወስዳል፤ ወይም ህግ ፊት ያቀርባል። በዚህም ምክንያት የአካባቢው ንፅህና የተጠበቀ ይሆናል።

ማህበረሰቡ ቅጥ ያጣ ድህነትን የሚሸከም ትክክ አይኖረውም። በዚህም ምክንያት ለድኩማን፣ አሳዳጊ ላጡ ህፃናት፣ ለአሳዳጊነት፣ ወዘተ... ማህበረሰቡና የሃይማኖት ተቋማት ተቀናጅተው የጋራ እንክብካቤ ያደርጋሉ። ለዚህም ገንዘቡንም ጉልበቱንም በፈቃደኝነት ለጋራ እድገት ያዋጣል። ልመና አሳፋሪና በፍጹም ተቀባይነት የሌለው ክስተት ይሆናል። በከተሞች መንገድ ላይ ለማኝ አይኖርም። የማምለኪያ ቦታዎቻችን ከለማኞች ነፃ ይሆናሉ።

የከተማው ባለሀብቶች ጥቅማቸውን በስፋት ይመለከታሉ። ስለዚህም በተቻለ መጠን ለነዋሪው ስራ በስፋት በሚፈጥሩ እንትስቃሴዎች ላይ ይሰማራሉ። በስራቸው እርካታቸውን የሚያገኙት ብዙ ትርፍ በማግኘታቸው ብቻ ሳይሆን፣ ለብዙ ወገናቸው ከድህነት ውጭ ሊያኖር የሚያስችል ሥራ በመፍጠራቸው ይሆናል። በከተማው የሚሰሩ ህንፃዎች ጥራት ብቻ ሳይሆን ውበት ያላቸው ይሆናሉ። የህንፃዎች ውበትና ጥራት ለተፈላጊነታቸው ዋና ምክንያት ስለሚሆን፣ ባለሀብቶች እንዲያው የችኮላ ገንዘብ ለማግኘት ሲሉ የማይረቡ ህንፃዎችን ላለመስራት የገዛ ጥቅማቸው ያስገድዳቸዋል። የከተሞችን የአየር ብክለት መንግሥት እንዲቆጣጠር ነዋሪው ግፊት ያደርጋል። እንደፈለጉ ጭስ የሚተፋ መኪኖች በከተሞች እንደሌላ መንቀሳቀስ አይፈቀድላቸውም።

ሀይማኖቶቻችን ከህዝቡ የኑሮ ሁኔታ ጋር አብረው ይሻሻላሉ። ህዝቡ በስራ ስለሚጠመድ ዑሉም ቀን የሀይማኖት ግክበሪያ ቀን አይሆንም። ለድምፅ ብክለት ህዝቡ ትዕግሥት ስለማይኖረው፣ እምልኩት በማምለኪያ ቦታዎች ቅጥ ግቢ የተወሰነ ይሆናል። የማምለኪያና የተብር ቦታዎች ንፅህና የተጠበቀ ይሆናል። ሀይማኖቶች ሰማያዊውን ኑሮ ብቻ ሳይሆን ለሱ አስፈላጊ የሆነውን አለማዊ ግብረ ገብነትን ያስተምራሉ።

የከተሞች እንደዚህ መስፋፋትና የኢኮኖሚ አቅም መጸበር፣ ከዚህም ጋር የሚመጣው የአመጋገብ ሥርዓት መቀየር ለገበሬዎች አዳዲስ ጥቅም የሚገኝባቸውን የእርሻ ዘርፎች ይከፍቱላቸዋል።

ስለዚህም በከተሞች አካባቢ ያሉ ገበሬዎች ከፍተኛ ገንዘብ የሚያስገኙ፣ እንደ አትክልትና ፍራፍሬ፣ የውተት ሀብት፣ ዶሮና ስጋ፣ ወዘተ... አይነት ዘርፎች ላይ ይሰማራሉ። ከየአካባቢያቸው ከተሞች ጋር ከሚኖራቸው የትርብ ትስስር የተነሳ፣ ኑሯቸው እንደበፈቱ የተነጠለ ሳይሆን ግሚስ ከተሜ የሆነ ዘመናዊ ኑሮ ይሆናል። ከከተማ የራቁትም ገበሬዎች የሰው ብዛት በመቀነሱ ምክንያት ይዞታቸው እየጨመረ መሄድ ብቻ ሳይሆን፣ በገበያው መስፋት ምክንያት ለምርታቸው የሚያገኙት ዋጋ እየጨመረ ይሄዳል። ገቢያቸው እየጨመረ ሲሄድና ወደ ከተማ በሚኖረው ፍልሰት ምክንያት የሰው ጉልበት እጥረት ስለሚኖር እርሻቸውን በዘመናዊ መንገድ ለማካሄድ ይገደዳሉ። አካባቢያቸውንም ይንከባከባሉ። በገጠሩ ኢኮኖሚ ማደግ ምክንያትም የገጠሩ ህዝብ ፍላጎት ስለሚጨምር፣ ይህንንም ፍላጎት ለማራካት የገጠር ከተሞች እየተሰፋፉ ይሄዳሉ። ብዙ የገጠር ከተሞችም አነስተኛ ኢንዱስትሪዎች ይስፋፋባቸዋል። በ2020 ችጋር የሚባል ነገር ለኢትዮጵያ ገበሬ አፈ-ታሪክ ብቻ ይሆናል።

በ2020 እኔ የምትታዩኝ ኢትዮጵያ ንብረት ለማፍራት ለሚሹና ለዚህም ጠንክረው ለመስራት የውስጥ ግፊት ላላቸው ኢትዮጵያውያን ብዙ እድሎች ያሉባት አገር ትሆናለች። በዚህም ምክንያት በውጭ አገር የሚኖሩና በዚያም ሀብት ያፈሩ ኢትዮጵያውያን ሀብት ለማፍራትና ለአገሪቱ የወደፊት እርምጃ የራሳቸውን አስተዋፅኦ ለማበርከት በብዛት የሚመጡባት አገር ትሆናለች። የነኝህ ኢትዮጵያውን መመለስና ሥራ መፍጠር፣ በሙያቸው አገራቸውን ለማገልገል

ከሚመጡት ጋር ተዳምሮ፣ አዲስ እውቀት፣ የተሻሻለ ሙያና የአሰራር ልምድ፣ የአስተሳሰብ ለውጥ፣ ወዘተ... በአገሪቱ በስፋት እንዲስፋፋ ይረዳል። ይህ ሁሉ የሚፈጠረው የሥራ እድል፣ በሙያ የማደግ እድል፣ በሰፊው ከሚኖረው የግል ነፃነት ጋር ተዳምሮ፣ ወደ ውጭ የመሰደድን ፍላጎት ባያጠፋውም በእጅጉ ይገድባል። በትምህርት ፍለጋ ወይም በሌላ ምክንያት ከአገር የሚወጡ ወገኖች በቶሎ ጉዳያቸውን ፈፅመው ወደ አገራቸው ለመመለስ ከፍተኛ ጉጉት ይኖራቸዋል።

በ2020 የማለማት ኢትዮጵያ ባለሙያዎቻችን የሚከበሩባት አገር ነች። አስተማሪዎች በተማሪዎቻቸው የሚፈሩ ሳይሆን በአርአያነታቸው የሚከበሩ ድንቅ ዜጎች ይሆናሉ። የህክምና ባለሙያዎች ለሰው ህይወት ትልቅ ከበሬታ ያላቸው፣ የሰውን ህይወት ለመታደግ ባላቸው እውቀት ሁሉ የሚጠቀሙ፣ በዚህም የህዝብ እክብርትን ብቻ ሳይሆን ፍቅርን ያገኙ፣ በሚሰጡትም አገልግሎት ምክንያት ጥሩ ኑሮ የሚኖሩ ዜጎቻችን ይሆናሉ። የመንግስት ሰራተኞችም በሙያቸው ብቻ የተመደቡ፣ ተገልጋዩን ህዝብ የሚያከብሩና የሱ አገልጋዮች መሆናቸውን የተቀበሉ፣ የሚያገኙት ደመወዝ ኑሮ እቸውንና የሚሰጡትን አገልግሎት የሚመጥን፣ ስለዚህም አገልግሎቱን በደስተኛነት የሚሰጡ ቀልጣፋ ሰራተኞች ይሆናሉ።

የትምህርት ተቋማቸውን የእውቀት ማዕከል ይሆናሉ፣ ወጣቶች በትምህርት ከሚያገኙባቸው ክህሎቶች ጋር ጠንካራና ነጻ መንፈስን፣ እንዲሁም የሲቪክ ባህሪን የሚያዳብሩባቸው ተቋማት ይሆናሉ። ከነዚህ ተቋማት የሚወጡ ወጣቶች በእውቀት የበሰሉ፣ በስነምግባር የታነፁ ወጣቶች ይሆናሉ። እንደወባና እንደሌድስ ያሉ ተላላፊ በሽታዎች ህዝባችንን አይጨርሱም። በ2020 ለዳኝነት የቀረበ ማንኛውም ጉዳይ በአዋር ጊዜ ውሳኔ የሚሰጥበት የፍትህ ሥርዓት ይኖራል።

በመንግሥት ስልጣን ላይ የሚወጡ ዜጎችም በብቃታቸው በስነምግባራቸውና በአገር ወዳድነታቸው የታወቁ፣ ህብረተሰቡን ካለበት የበለጠ ቦታ ለማድረስ ችሎታው፣ እልሁና ርዕዩ ያላቸው ይሆናሉ። በዚህም ምክንያት ምርጫዎቹ በጣም ፉክክር የበባባቸውና ህዝቡም በስፋት የሚሳተፍባቸው አንጊና በናፍቆት የሚጠበቁ ድርጊቶች ይሆናሉ። ለመሪነት የሚታጨት ፖለቲከኞቻችን ከነኝህ እሴቶች ውጪ የመጡት አካካቢ፣ የዘር ሐረጋቸው፣ ወዘተ... በመመረጥ ባለመመረጣቸው ላይ ምንም ውጤት አይኖረውም። በዚያን ጊዜ የከተሞች መስፋፋት በሚፈጠረው የጋራ ህይወት ምክንያት የማንነታችን መገለጫ የከተማው ነዋሪነታችን፣ አልፎም

ኢትዮጵያዊነታችን እንጂ የዘር ግንዳችን ፈፅሞ አይሆንም። እንደዚህ የሚያስቡ ሰዎችም በማህበረሰቡ በንቀት የሚታዩ ሰዎች ይሆናሉ። በከተሞች መንገድ ላይ ሲራመድ የሚታዩው ኢትዮጵያዊ፣ እንድም በጣም በፍጥነት ወደ ስራ ለመሄድ የሚረመድ፣ እለያም ከስራ ውጪ በእረፍት ጊዜው የሚዝናና፣ በፊቱ ፈገግታ የሚታይበት፣ ንፁህና ጥሩ የለበሰ ኢትዮጵያዊ ይሆናል። ከመጠጥ ውጪ ጊዜ ለማሳለፊያ የሚሆኑ ብዙ ዘመናዊና ባህላዊ የሥነ ጥበብ መድረኮች ይኖራሉ።

በ2020፣ በኢትዮጵያ በመዋዕለ ህፃናትና በአንደኛ ደረጃ የሚማሩ ህፃናት "ስታድጉ ምን መሆን ትፈልጋለሁ?" ሲባሉ፣ "ዶክተር፣ ሳይንቲስት፣ አውሮፕላን አብራሪ፣ ባለህብት ወዘተ..." የሚሉትን ያክል፣ ያለ ምንም ማመንታት፣ "የኢትዮጵያ ፕሬዚዳንት ወይም ጠ/ሚኒስትር ለመሆን እፈልጋለሁ" ለማለት የሚያስችል ምኞትም ድፍረትም ያላቸው ኢትዮጵያውያን ይሆናሉ።

ይህችን ኢትዮጵያ ለማየት የሚያስችል እድሜ እንዲኖረን ለሁላችንም እመኛለሁ።

አመሰግናለሁ

ቀጣይ "ርዕይ 2020 በኢትዮጵያ" ፕሮግራም

- ፊ ፕሮግራም ሽብር ተደላ - ነሐሴ 23 1995 ዓ.ም
- ፊ ወ/ሮ ዘነበወርቅ ታደሰ - መስከረም 15 1996 ዓ.ም
- ፊ አቶ ክቡር ገና - ጥቅምት 20 1996 ዓ.ም
- ፊ ፕሮግራም መስፍን ወልደማርያም - ህዳር 18 1996 ዓ.ም

Ethiopia's Fate After One Generation

Berhanu Nega

Translated by Yonas Admassu

I. Introduction

Let us talk about a community of people to whom contemplating what its fate would be twenty-five years down the line is a luxury, if not an altogether alien, even inimical idea, a community that has left the mere possibility of making it to the next day entirely in the hands of God. Now, to extend an invitation to such a community to a serious discussion about the fate/destiny of future generations may appear as nothing more than an invitation to an engagement in commonplace wizardry, or in an idle exercise that is tantamount to interfering in God's divine dispensation, or even following a dangerous course that would bring doom on all of us. It may not come as much of a surprise that the idea of holding such "useless" discussion to begin with was initiated by economists that have a penchant for prediction, and are continuously trying, in the process, to improve their techniques and to ever consolidate their conviction that it is possible to do so. Nevertheless, to cast into doubt the usefulness at all of making predictions about the future, for fear that any such prediction may not turn out to be a reality and, accordingly, holding in derision such an exercise is, on the one hand,

failing to realize the value of thinking about the future, while, on the other hand, it is a pretext on the part of idle or indolent people for evading disciplined thinking.

It was some hundred and fifty years ago that the English clergyman and economist, Thomas Robert Malthus, taking the then existing imbalance between food production and the increase in the world's population as a point of departure, predicted a precarious future for humanity. Although the economist's prediction was a little bit too exaggerated and had at the time opened the way for labeling economics with the indecorous epithet of 'the dismal science', the underlying value of the prediction has persevered as an enduring basis of human knowledge. The central thesis and aim of such a prediction is that the rate of increase in human population should be counterbalanced by at least an equal rate of increase in [food] production; that, moreover, humanity should realize the danger that the imbalance between the two factors poses for its survival and, therefore, either seek ways in which food production could be increased over and above the increase in population or, conversely, regulate and control the rate of the increase in population.

If we look deeper into things as they have been and as they are now, we will realize that one of the manifestations of the differences between development [civilization?] and underdevelopment [backwardness?] is (granting the existence of chance occurrences) the ability or inability [success or failure] to think in a reliable manner about humanity's future and, based on such thinking, to come up with plans for that future and to ensure their implementation. The basic assumption of the natural sciences is that natural phenomena operate and interact along the principles of regularity and order. It is its recognition of these principles that makes these sciences the disciplines that they are and that serves as the main drive for humanity to study nature in a scientific manner. It is using these principles of regularity and order as a point of departure that humanity theorizes about the main tendencies and patterns of the operation of the phenomena; that it tests the validity of its theories through repeated and continuous experimentation; and that it predicts, correctly in the majority of cases, the future trends that the development of nature would follow. It is the ever-growing knowledge that this scientific approach to nature has managed to

develop that has radically altered and transformed humanity's material life. In contrast to this, a society that considers the world as a total mystery and an aggregate of accidents cannot think beyond fulfilling its day-to-day needs and be in a position to plan ahead and act accordingly. As long as such a society cannot do so, the chances for it to improve its livelihood is as proportionally slim as its inability to think ahead and act for a secured future.

I still clearly remember a debate between intellectuals in New York, which I was witness to when I was doing my graduate studies some twenty years ago. There were two positions taken among the intellectuals concerning the education of very small children (between the ages of 1 and 2). One side maintained that, if these children were sent to special schools that would enable them to broaden their intellectual capacities, they would indeed become the more intelligent and the smarter for all that. The other side maintained the exact opposite position: these children should be left alone to play about, as children in their age-range should, until such time as they were actually ready for school, for leaving them be what they are would make no difference at all on the future development of their intellect. The debate was between child psychologists, who claimed to have conducted research on the matter and educationists, while the

community was closely following up the debate. What struck me as amazing was not the debate itself. Rather, it was the reaction of the community. Yes, what amazed me was the fact that there were couples who did not have children at the time, but who were planning to have some in the near future and who were wishing to have their children enrolled in such big and reputable universities. What was amazing was the unrelenting effort that such parents made to have their future kids registered in such special schools as the two sides in the debate were talking about. Imagine! Making preparations now about what university a child not yet born, even conceived, would go 20 years down the line! Think of how certain such people are about what the future holds for them! Think of their conviction that they have about their ability to direct the future of their children the way they want! Think also of the preparations they make so early for something that may happen in a twenty-year time span in the future (such as saving money for their children's education)! One can certainly conclude from all this that such optimism about life has certainly contributed a good deal to the stage of development that they have reached at present. I think this is one of the sources for the difference between their development and our backwardness.

At any rate, these introductory remarks are meant to point to the value of such a discussion in enabling us to map out, though not with full certainty, but somehow broadly, the direction that we, as a nation, could possibly follow in the future. The remarks are also intended as a reminder that such a discussion, beside helping us ward off possible future risks and dangers, has its use in prodding us into desiring a better life for the future and bringing about the necessary attitudinal change that would enable us to make such a life come true, if not for us now, then for our children. I also mean to use these remarks as an expression of my heartfelt appreciation to our Association's Executive Committee for organizing this forum and, also, for inviting me to address this audience, believing what I have to say would contribute to the present discussion.

This presentation is so organized as to try to address, in the main, the issues suggested by the organizers in the suggested order. Accordingly, the presentation has four parts: The first part examines, as thoroughly as possible, the situation in which our country and its people find themselves in; the second and third parts deal with the "predictions." This section particularly addresses the question of what the existing situations would look like a generation from now if they followed the existing

trend and attempts to show the transformations the economy would undergo if certain changes of direction were made to bring about a better way of life. The fourth and final section attempts to briefly answer the question of what would need to be done if our vision must translate into a concrete reality. Along with this, it also attempts to portray the future Ethiopia--what it will look like--if and when these important issues are fully addressed and realized. Before getting into a discussion of the main issues, however, I would like to point out two things to my audience:

1. Such an attempt as I am going to make with regard to addressing the issues outlined above cannot claim to present the full picture of what our life looks like. This presenter is therefore forced to limit himself to addressing those few issues that he considers are very crucial. This does not mean, however, that the issues not addressed in this presentation are not important or that they are of little use. It only means that my presentation is so geared as to focus on our economic life and highlight the main issues in that respect.
2. However, such a presentation cannot be circumscribed within the limits only of one social science discipline (economics, in this case). The approach adopted,

therefore, is one that attempts to take into account those aspects of our life that fall outside of the strictly economic sphere, but which, nevertheless, bear upon our economic life. In so doing, then, the presentation refrains from going into those fine details as often is witnessed in discussions and debates among professionals of economics. Having pointed out this, I shall now move on to tackling the main issues this paper has set out to address.

II. The Current Situation of Our Country

In order to answer the question of what direction a given country would follow in the future, one has to ask the inevitable questions of what the country's past was like, as well as what situation it finds itself in at present. Although I do have neither the knowledge, unlike Professor Bahiru, nor the necessary economic data to extend my exploration of the country's past as far back as the time of Emperor Tewodros, I believe it is possible to explore the situation by at least starting with the 1950s, during which period proper collection and documentation began.

A good indicator of Ethiopia's general economic performance is its overall economic growth and

the associated per capita income.¹ For the purpose at hand, the annual rate of increase of this income is sufficiently reliable to indicate whether or not the population's livelihood has been improving. According to the estimate based on this indicator, the Ethiopian economy has been growing at an annual rate of 2.6% over the last four decades. At the same time, however, the population has been growing at an annual rate of a little over 2.6%. Precisely because of this, the people's per capita income has not only remained where it had been at the time, it has, in fact, declined, however little the amount. The average per capita income (at 1980/81 constant prices) was Birr 228 in 1960/61 and Birr 257 in 1964/65, while the average per capita income for 2001/02 was only Birr 261, and for 1995, Birr 244 only.

¹This can also be broadly based on the combination of the three human development indices, as that adopted by the United Nations Development Program (namely, per capita income, GDP, longevity). However, as this would take us into too many details that may be of no relevance to the message I am trying to get across, I shall limit myself to per capita income.

Table 1: The implementation of Ethiopia's economic growth

	1991/92- 96/97	1997/98- 02/03	1991/92- 02/03	1960/61- 73/74	1974/75- 90/91	1960/61- 01/03
Agriculture & allied activities	3.5	-1.5	1.7	2.1	0.6	1.4
Industry	7.4	4.7	5.6	7.0	3.6	3.4
Distributive Services	8.2	4.9	6.5	7.8	2.5	3.5
Other Services	6.4	7.3	7.5	6.9	4.8	5.6
GDP	5.1	2.5	4.5	3.7	1.9	2.6
Per Capita GDP	2	-0.13	1.5	1.5	-0.9	-0.1
Per Capita GDP: Agrarian	0.7	-3.4	-0.9	-0.08	-2.2	-1.2
Per Capita GDP: Non-agriculture	2.3	1.6	2.4	4.3	0.2	0.8
			1.9*			

Note: While the figures for 1991/92 and 1997/98 – 2001/02 are simple arithmetic means, the rest have been estimated by OLS method.

* While the rate of growth is 1.9% when calculated taking the simple average estimate into consideration, what I used for predicting the rate is the 2.4% estimate based on OLS method.

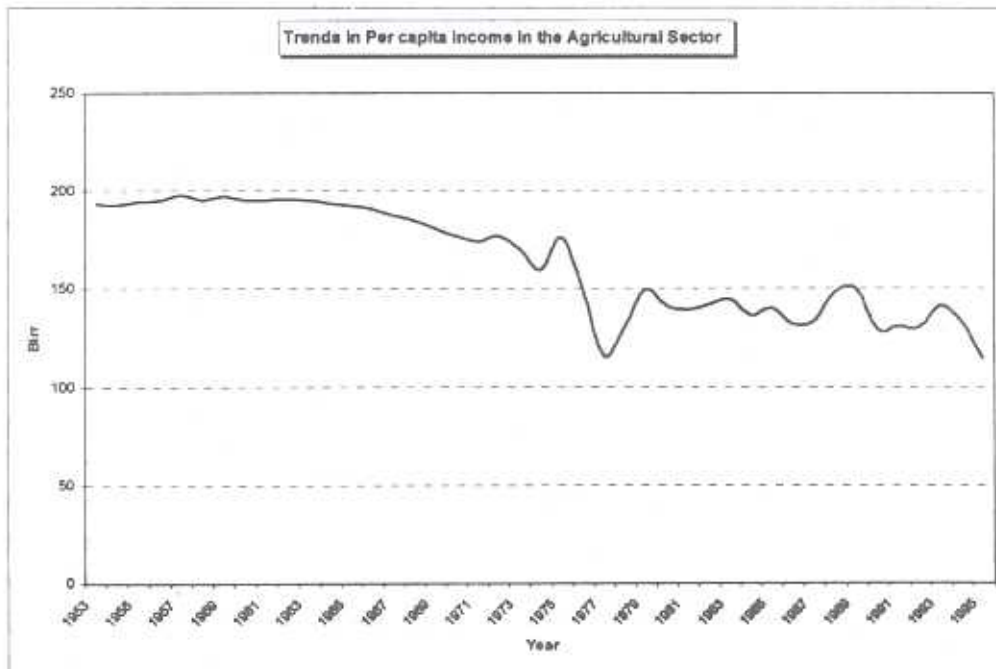
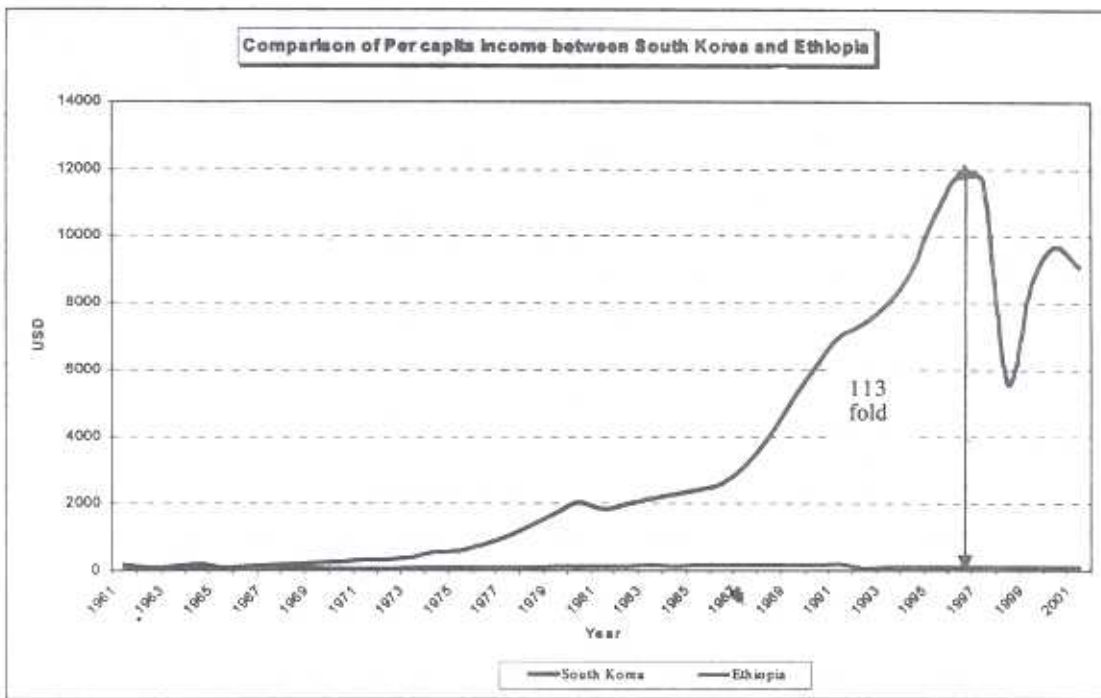
Table 2: Contributions of the various economic sectors towards overall economic growth

	1991/92- 01/02	1960/61- 73/74	1974/75- 90/91	1960/61- 01/03
Agriculture and allied activities	18.5	38.5	16.5	30.8
Industry	13.4	17.5	20.8	13.5
Distributive Service	20.6	24.4	17.8	17.9
Other Services	47.2	20.4	44.9	39.4
Public Administration and Defense	28.2	6.4	20.7	18.4

Compared to Ethiopia, the rest of the world has a record of improved livelihood that cannot be underestimated. For instance, although the per capita income of South Korea four decades ago was double that of Ethiopia for the same period, nevertheless, both countries were classified in the same economic category (that of poor countries). And yet, because of the speedy growth rate that it recorded in the last four decades, South Korea now finds itself in the category of rich countries. Accordingly, while South Korea's

per capita income was USD110 in 1965, that of Ethiopia was a mere USD57 for the same year. After forty years the gap between South Korea and Ethiopia has more than doubled, as a result of which South Korea's per capita income for 2001 had reached USD9104, while that of Ethiopia was a mere USD97. This was after the South-East Asian Crisis was over. If we take the figures prior to the crisis and look at South Korea's per capita income for 1997, we see that it was USD11,675, while that of Ethiopia was a mere USD104.

Our economy has not scored any structural change in the course of such a long time. The majority of the people are still scraping through life by means of a highly backward agricultural economy totally dependent on nature as it is. Even worse, as the size of the country's population continuously increases, the per capita income gained from this economic sector has been declining, as a result of which the people have reached a stage where they could even barely make it through life.

The per capita income from the agricultural sector has been

declining at the rate of 1.2% per annum for the last 42 years.

Because the industrial and service sectors' share of GDP has shown

some improvement, the livelihood of that population engaged in economic activities outside of the agricultural sector has managed to stay afloat. Even then, the improvement these sectors have shown is really not something we can speak of as worthwhile. The per capita income of the population engaged outside of the agricultural sector has been increasing at an annual rate of 0.8% in the period under consideration. Thus a farmer's per capita income that was Birr 194 in 1960/61 (at 1980/81 constant prices) and Birr 198 in 1964/65 dipped to Birr 144 and Birr 114 in 2001/02 and 2002/03, respectively. In contrast to the agricultural sector, the average income of the population outside of the agricultural sector was Birr 519 in 1960/61 and Birr 731 in 1964/65, whereas the average income for this sector, which was Birr 968 in 2001/02, has declined to Birr 953 in 2002/03. Because of this, the gap in average income of the urban population and that of the rural population, which was about two and half times in 1960/61, jumped to three and half times in 1964/65. This gap increased to over seven times last year (2001/02), while in the current year it has increased to about eight and a half times. In our country, where the large majority of the population lives in rural areas, we need no further evidence than the ever-worsening poverty situation of the rural population to demonstrate what kind of pitiable livelihood the rural population and, therefore, the majority of the country's population leads. Although, relatively speaking, the

livelihood of the urban population appears better than that of the rural population, there are concrete data that confirm the increasing proliferation of poverty in the urban areas as well. According to government estimates, the size of the urban poor has increased by 12% in the five years between 1995/96 and 1999/00.

Incidentally, one need not go through the pages of many documents to figure out that these figures are not exaggerated. It is not difficult to grasp how much of a riddle life has become for the rural population when we consider the increasing size of the country's population with no access to the minimum amount of food required just to survive. At the time of the great famine that occurred during Emperor Haile Selassie's reign (the 1973 famine) the number of people that couldn't feed themselves was estimated, at the maximum, at 1.5 million, while the areas of the country victimized by that famine was mostly confined to the northern part. The famine that occurred in 1985, during the *Derg* regime, and which is said to have been exceedingly large-scale, afflicted about 6 million people, while it proliferated into areas in the eastern parts of the country as well. While the number of farmers unable to feed themselves due to the current famine has increased to about 14 million, the number of farmers depending on the charity of others every year, even in peaceful times with no famine, has increased to 6 million. The traditional method of farming, which has remained

unchanged for centuries, coupled with the ever-increasing size of the country's population, has rendered some areas completely uninhabitable. The size of the rural population during the 1973 famine was estimated at about 29 million. Today, this number has grown to about 58 million.

The consequences of economic failure are not limited to economic-related issues. The turbulence it creates in our social and political life will inevitably hurl us into the vicious cycle of poverty.

The relative backwardness of Ethiopia of the 1970s, but especially the sense of loss and national humiliation that came in the footsteps of the 1973 famine, coupled with the weaknesses of the intellectual class (elite) of the time and its inability to bring about even a modicum of change, gave birth to the 1974 revolutionary upheaval. Because it couldn't bring about even a moderate reform, the intellectual class of that period abandoned the movement for ill-considered extremist ideological positions and delivered the society to the 1974 social upheaval and, eventually, to an excruciatingly terrible military regime. In the seventeen years that that regime lasted, it bequeathed us not only poverty and deprivation, but even worse, a psychological pain and trauma that we have not still been able to emerge from. That regime, completely blinded by arrogance and ignorance, established administrative structures that served as nothing more than organs of

suppression and wanton killings and subjected even the most routine individual and household decisions to be governed by the will of the government. Even when the power of the imperial regime was at its most absolute, life was considered a sacred thing better left in the hands of God. But the *Derg* regime turned this life into some cheap thing that could be dispensed with according to the whim and fancy of some armed *kebele* thug, a commonplace phenomenon totally at the mercy of the will of the government. Protecting one's offspring against imminent danger is an instinctive impulse, not only of human beings but of animals as well. At that time, however, the *Derg* regime had so completely emasculated the society of its dignity and valor that people were helplessly watching when their children were snatched out of their bosoms and massacred in broad daylight. The inability of the society to stand up against those terrible moments as one nation, coupled with some minor ethnic grievances that prevailed at the time, paved the way to power for forces that opted for ethnic rather than country-wide solutions for the existing problems. This, in turn, resulted in the relative undermining of the accord that existed among the different ethnic groups populating the society. All this loss of confidence in one's country, which is a result of the upheaval suffered by the society, rendered fleeing one's own country, which was considered humiliation during the Emperor's time, a national phenomenon to be keenly wished and longed for. Moreover, the ever-worsening poverty and

administrative injustice, coupled with certain backward aspects of cultural tradition, opened the door for unseemly cultural practices that formerly were there, but which, as a result of modern education, particularly in urban centers, began to rear their heads, overwhelming the psychological makeup of a good portion of our society. Envy, pessimism, despair and loss of self-confidence have come to constitute the deep-rooted core of the society's psychological wound, creating an environment too inauspicious for development and growth.

The international situation that developed in the aftermath of the collapse of the *Derg* regime and the fragmentation of the former Soviet Union had, at the time, opened, on a limited basis to be sure, a new vista and ushered in a new hope for Ethiopia. Although the extremist socialist position of the EPRDF at the time, the ethnic orientation of its organization, and the secession of Eritrea that came along with all this had created a high suspicion among many people, some measures taken since the transitional government, particularly the right to freedom of expression (together with the proliferation of the free press), incorporating this and such rights into the constitution, the temperance, for the most part, of the gross human rights violation that was characteristic routine during the *Derg* regime, creating broader opportunity for the development of the private sector, etc. were all measures that perhaps sparked some hope that our future would, after all, be a promising one. On the other hand, however, such actions of human rights violations and, sometimes, massacres based on

ethnicity (e.g. Beddenno, Weter, etc.), to such an extent as has never been witnessed in the country's history, and appearing as if they had all the blessing of the government, have cast gloom over the burgeoning optimism of the people. Although the new regime has managed to greatly reduce its crude show of force, as used to be the case with the *Derg* regime, it has used the extensive administrative network that it bequeathed from the *Derg* regime to demonstrate to citizens employed by it that disagreement with, or opposition to, the government could mean losing one's job and, thus, facing economic hardship. (One need only recall the teachers expelled from the Addis Ababa University.) The new regime has also gone into competition with the private sector by establishing huge enterprises owned and controlled by the ruling party and, even going further steps from intimidating private business persons to incarcerating those whom it considers have gone beyond the confines prescribed by it and have, therefore, dared to challenge it. In so doing, it has continued to inculcate in the minds of the people the idea of the sovereignty or supremacy of the government and its dominance over the people in ways that nobody ever suspected would happen.

Consequently, although the political and social distraction and turmoil that I mentioned above, which were widespread during the *Derg* regime, are not currently as bad as they were then, one cannot, in all honesty, say they have been fundamentally removed. There still exist instances of human rights violation; the mutual mistrust

among nationalities still has not improved, if not getting worse; because of the fact that losing confidence in one's own country and the attending phenomenon of fleeing to other countries have become so deep-rooted, any hope that remains of the youth (including children of the elite/intellectual class) for a better life in this country has completely diminished (so much so that we have reached a stage where getting the opportunity to go out of the country and not using that opportunity to do so is considered mere stupidity). It appears that the government's absolute dominance, rather than being on the wane, is, in fact, getting ever stronger. After 12 years in power, the EPRDF has simply proved incapable of building the democratic system of governance that the majority of the population believes to be fundamentally correct and just. Moreover, our humanity and dignity, which the *Derg* regime had managed to smother in fear through years of cruel persecution, still has not managed to extricate itself from the hole it has hidden itself in. I would venture to say that, perhaps, the EPRDF's greatest weakness lies in the fact that it has not been able to emancipate the individual Ethiopian from this fear. It appears to me, therefore, that our fate, our future hangs precariously between our ability to achieve this internal freedom and our failure to do so.

I can clearly understand that this picture I have attempted to paint of our present situation appears very

dismal. But I also believe that we can indeed live a better life. For this to happen, however, there are many bold steps that we have to take both as individuals and as one country. Unless this is made to happen, I can imagine, the resulting scenario could even be worse than it is now. The next section attempts to demonstrate both the virtues and vices of the situation.

Before proceeding to the next section, however, allow me to give a short answer to a question that may be bothering you even as I speak now; namely, "who is responsible for the current predicament we find ourselves in? The answer I have to this question is very simple. It is all of us. As much as the intellectuals who prodded the 1974 social upheaval onto a course of extremism, the pre-revolution elite of Haile Selassie's regime that were too impotent to urge Haile Selassie's government to bring about even a minor reform, our religious leaders who failed to speak out even one word against the gruesome persecution and massacre inflicted on the population by the *Derg*, and all those who simply chose to watch quietly all that injustice and atrocity as long as they were not personally affected, all these groups as well cannot elude being answerable to history. Answerability to history is not a monopoly of only those who engaged in, or were accomplices to, evil deeds. Those who were not of the resolve and willingness to prevent evil deeds from happening will be held accountable as well.

III. What Form Could the Life of Ethiopians Assume in the Future if Things Were to Follow the Existing Trend of Development?

Any prediction about what kind of situation would emerge after a given period of time largely depends on the validity of the assumptions forming the basis of the prediction. To the extent that these assumptions, serving as points of departure, change, the results of the prediction based on those assumptions also change. Moreover, there are many variables that, in practice, determine the outcome of human behavior and activities. It is impossible, therefore, to include all these variables in our attempt to predict the future. Accordingly, there is no alternative to basing the prediction on a narrower model that would enable us to indicate the general direction of the development process. Consequently, the variables that I used to indicate our future direction mainly are population size, population settlement, especially rural-urban population distribution, and estimates about minor changes to be made with regard to capital productivity. Before going into this, however, let me start with the question: If everything continued to operate along the same line as it does now, what kind of economic situation will emerge by the year 2020, Ethiopian calendar?

As we all know, we have, in the last forty years and under different regimes, recorded varying rates of economic growth. Taking the 40-

year average estimate in one lump will not serve as a good indicator of what the future will possibly have in store for us. As indicated in the tables above, different growth rates have been recorded during the three regimes of the Emperor, the *Derg* and, now, the EPRDF. If we leave the period of the *Derg* regime out of consideration because of the fact that the country's economic activity was at its worst (considering that the average per capita income was declining at the rate of 1% per annum), we will see that the rate of economic growth during the imperial regime and, now, at the time of the EPRDF, approximate each other (considering that in both regimes the average per capita income has grown by 1.5% per annum). Moreover, when we consider these two regimes, because the EPRDF's regime has shown a minor improvement, particularly in the macro-economic sector, and also because this period is the closest to the future, it would be a better alternative to take the economic growth achieved under EPRDF as a point of departure for our prediction. Even this has its own problems, however. And that problem is that, the economic performance undertaken in the years that EPRDF has been in power are not homogeneous. They have been highly inconsistent. For instance, if we divide the 12 years EPRDF has been in power into two equal parts, we see that in the first six years the GDP of the country had been growing at the rate of 5.1% per annum, whereas during the second six-year period, the growth rate has declined by half, recording a growth

rate of only 2.5%. Because of this, while during the first half the average per capita income was growing at the rate of 2% per annum, during the second half, however, it has been declining by 0.13% per annum.

Consequently, the possibility of definitely determining which period constitutes a good point of departure to predict what will happen in the future if things continue along the same line as they are doing now is debatable. In order to have some idea of what things would look like in 2028, the estimates for the prediction made on the basis of four different situations (namely: the average growth rate during the first half of EPRDF regime; the whole period of EPRDF; the second half of EPRDF regime; and the last 42 years) are given below in Table 3. To show what the situation would look like in the year 2028, some initial assumptions have been made: namely:

1. On the basis of the existing population census, the country's population would reach 124.5 million in the year 2028, of which 78% or 96.7 million will be constituted by the rural population, while the urban population will have a share of 27.8 million;
2. The existing output elasticity of capital (0.17%) continues and assume that for every 1% increase in capital, production will grow by 0.17% (this estimate has been arrived at through growth

regression). And the investment will continue with the same trend as now;

3. Economic and other policies, particularly the settlement pattern of the population will continue to follow the existing trend;
4. Other situations will continue to follow the same trend as the existing one.

Taking these assumptions as a point of departure, and if the existing trend of development continues into the year 2028, it will not be difficult to see the economic difficulties we are going to face. As has been indicated in Table 1, if we take as a point of departure the rate of growth during the first six years of the EPRDF, during which relatively better economic activities had been witnessed, we will see that our society's livelihood will make only some improvement. Accordingly, in the year 2028, the population's annual per capita income will increase to Birr 659; of this amount, the rural population's annual income will be Birr 195, while that of the urban population will be Birr 2274. This means that, while the livelihood of the rural population will improve by 50%, that of the urban population will improve by more than two and half times. Similarly, the disparity in income between the rural and urban population will grow by more than 11 times of what it is currently. Mind you, however, that the basis of this estimate is supposed to be the very best!

Table 3: Ethiopia's economic situation 25 years from now, if the current trend of economic growth continues unchanged

Basis for prediction of economic growth rate	GDP in million of birr (at 1980/81 constant prices)	Value Added in the agricultural sector	Value Added in the non-agricultural sectors	Share of the agricultural sector	Per Capita income		
					Overall	Agriculture	Non-agricultural sectors
First half of EPRDF Regime	82070	18846	63224	23%	659	195	2274
Comparison	4.7	2.5	6.3		2.5	1.5	2.4
EPRDF (Whole)	73403	11802	61601	18.7%	590	122	2219
Comparison	4.2	1.6	6.2		2.3	0.92	2.3
Second half of EPRDF Regime	67347	8867	58480	13.3%	541	92	2104
Comparison	3.8	1.7	5.9		2.1	0.7	2.2
Last 42 years	43076	10917	32159	25%	346	113	1157
Comparison	1.6	1.4	3.2		1.3	0.85	1.2

If we take as our point of departure the whole period EPRDF has been in power and forecast what things would look like in 2028, we will see that the economic situation will even be worse than what has been indicated in the preceding estimate. Accordingly, while the national average per capita income will be Birr 590, the average annual income of farmers will plummet to Birr 122, while that of the urban population will dip to Birr 2219. What this means is that the daily income of the country's population in the said year, which is estimated to hit the 100 million mark, will be only 33 Ethiopian cents (the daily income currently stands at 36 Ethiopian cents).

Now, if we take the second half of EPRDF's regime as our point of departure, what awaits us in the year 2028 is really scary. If our economy continues following the current trend of growth, the population's per capita income will

dip further to Birr 541 and the annual income of the rural population will decline to Birr 92, while that of the urban population will decline to Birr 2104. This situation further reduces the daily income of the rural population to 17 Ethiopian cents.

If we take the last 42 years as our basis for forecasting how things would look like in the year 2028, we will see that the national average per capita income will be a mere Birr 346 and the annual income of the rural population will be Birr 113, while that of the urban population will plummet to a mere 1157 Birr.² What has been so far described represents a good

indicator of what we will run into in the year 2028 if our economic growth were to follow the existing trend. Even this provides us with only a general picture, not a thorough understanding, of the situation.

To understand the gravity of the situation, let us take famine as one example. The number of people that have fallen victim to the current famine is estimated to have reached the 14 million mark this year. The number of victims has been increasing on the average by 3.4% between 1979 and 2003. Accordingly, if we assume that the number of victims would increase at this rate annually (this figure may rather increase due to population growth and environmental degradation) and the trend continues, the number of the country's farmers that will fall victim to famine in the year 2028 is estimated to reach the 50 million mark, and this figure constitutes

²According to these forecasts, the reason for the disparity between the incomes of the rural and urban populations is the difference between the growth rate of the two sectors, as indicated in the different periods considered as points of departure. As indicated in Table 1, of the periods other than the first half of EPRDF's regime, the only period during which fast economic growth in the agricultural sector was witnessed was that of Haile Selassie's period.

52% of all farmers and 40% of the country's total population. Now, mind you, if our future life keeps on following the current trend, a generation down the line, half of the rural population will be forced to depend on food handouts just to survive. In other words, half the country's population will end up becoming beggars.

This kind of proliferation of poverty in the country is sure to affect other aspects of our life. If, therefore, the situation continues at the current trend, our very dream of living in peace will itself be thrown into doubt. The political, social and psychological crises that have come in the footsteps of the poor economic conditions over the past forty years will inevitably head for the worse. The worsening poverty situation, coupled with the mutual suspicion among the different ethnic groups, would more than likely encourage divisive forces who are after solutions inimical to our vision of Ethiopianness, and not paying heed to this possibility is, once again, to fail to learn from the lessons of history. Moreover, as the intensity of the poverty the country is experiencing now increases, by that much will favorable conditions be created for all sorts of religious extremists (fundamentalists) to flourish. And that such a situation will put to the test the long-standing mutual respect and coexistence among the different religions of the country, which is one of the emblems of our pride as a country, cannot be doubted. For one who observes closely, the symptoms of such a trend are clearly visible and

widespread in our society. Probably one of the phenomena that is gaining ground, and that appears to be following a dangerous course, is the increasing competition in construction of places of worship by all religious groups. It has always been common practice for people to turn to their respective deities when the material life they lead becomes confusing and dismal. In this regard, I think the difference among people lies, on the one hand, in the difference in outlook between those who turn to their deity seeking spiritual nurture and fortitude in the their day-to-day struggle to improve their material life and, on the other hand, those who use spiritual life as an escape mechanism from the material world and as a hideout and pretext for those who are too indolent to engage in activities necessary for the success of the world's development. Although one cannot predict the type of reception both types of people may get in the hereafter, one cannot be in any doubt as to the much better material life the former type would live here on earth.

The paradox in this scenario is that, compared with the proliferation of religions with the speed of brushfire, one cannot see the same degree of consolidation of the people's mentality in the moral and ethical domains of their life. Contrary to such expectation, what one sees is the people's moral and ethical values being constantly eroded. It has now become a rare phenomenon to find people in the employ of the government that do not steal or cheat. Getting rich

quick, instead of working hard and making wealth, has become a feat of courage and an emblem of intelligence among those with the capital to invest. We have reached a time when mutual trust is fast disappearing about the checks people write to each other.

When it comes to our intellectuals, speaking one's mind and being ready to take the consequences (እውነትን ተናግሮ የመሸበት ማደር), which once was the hallmark of genuine intellectuality, is now considered a principle only of the naive, otherwise the war cry of adventurers, not something to be expected from "mature intellectuals." The motto of legal professionals that "one against whom justice has been delayed is one to whom justice has been denied" has practical implications only for the *ferenjjs*, who had the misfortune of being overlooked when God was meting out Patience to his creatures. The motto has no place whatsoever with our people, who are "armed to the teeth with that everlasting Patience!" It appears that, among many of our professionals, justice, instead of being something they should seek as an outcome of the profession they are into, has become a chance occurrence that they run into by accident. Generally speaking, moral degeneration in our society has reached that stage where it has affected even our day-to-day linguistic transaction. Thus 'stealing' has been transformed into 'conducting business'; 'letting a student cheat on exam' has become 'assigning work'; 'bribing' has, in a

sudden gesture of generosity, become 'putting a mouthful of food into someone's mouth', so on and so forth. Unless our poverty and economic failure are reversed through the concerted effort of all of us, the impending social chaos is something that should prod us into thinking seriously. Obviously, when I say all this, I am not in any way implying that everybody has become as degenerate as all that. We still have lots and lots of people who are genuine and honest in their workplaces. But when we look at the general trend in this respect, we see that there are signs that the size of such honest and genuine people is gradually shrinking.

IV. Is It Possible to Attain a Better Life than What We Have?

Could our Ethiopia's future become better than it is now? My answer to this question is not only in the positive, but I also believe that the solutions to our problems are staring us right in our faces. But it must be noted that a better life for Ethiopia can be attained if, and only if, we, as one society, accomplish the so many things that must be accomplished, not if we just sit around and keep on praying. I will come back to this point later on. Prior to that, I would like to focus on what our future life would look like in terms of our economic development.

As I have indicated earlier, any forecast made about the future is determined by the nature of the assumptions one starts out with. The

forecasts presented above are based on the assumption that the existing policies and the general trends we are currently following will continue along the same line, with little or no change. One of these assumptions has to do with the agriculture-led industrialization strategy of the present regime. It is my opinion that, because this strategy has been founded on an economy that has for long been weak, it has slowed down the progress of our economic growth. It is also my conviction that, instead of persisting on this strategy, we would be able to score a much better result if more attention were given to those dynamic economic sectors that can flourish better than hitherto. To show that what I am suggesting would work better, let me take as an example one of the factors that put the rural economy in difficulty, namely, the size of the rural population.

When we look at the pattern of the rural-urban population distribution, we see that about 85% of the population live in the rural areas, while the remaining 15 % live in urban centers. This pattern of settlement has resulted in the gradual diminishing of the landholding size in the rural areas. For instance, the average household landholding size, which was 2 hectares in the 1970s, had declined to 1 hectare towards the end of 2000. This gradual and continuous diminishing of the rural landholding size is the result of the increase in size of the rural population. Incidentally, even with such scenario, the number of farmers with no plot of land to their name amounts to about 11% of the rural

population. In addition to the increase in the total population size of the country, the reason for the increase in the size of the rural population was the deliberate policy of reducing the number of people migrating from rural areas to urban centers once the 1975 land reform proclamation had been issued. For instance, while the rate of increase in the size of the urban population for the period between 1960 and 1975 was 4.8%, after the land reform, the rate had decreased to 3.2%. From that period until 1997, the rate of urbanization increased by a mere 2.1%.³

One of the assumptions I based my forecast of future trends is that this rural-to-urban migration would follow the same trend as that during Haile Selassie's period. Basing ourselves on this assumption, and looking at the trends of our economic growth, we will have a better economy in 2028 than we would if the current trend of economic growth continued. Accordingly, as I have indicated above, the rural-urban population distribution pattern that would be 78% and 22%, respectively, for the rural areas and urban centers if the current trend continued, the distribution pattern by 2028 would have been 40% for the urban centers and 60% for the rural areas if the growth rate of urbanization had followed the trend during the regime of Haile Selassie. This change in the pattern of settlement of the country's population will bring about a considerable change in our economic development.

³For further details, please see the article "The Role of Urbanization in Socio-Economic Development Process", by Jean-Marie Cour, Berhanu and Befekadu, EEA/EEPRI, 2003.

Table 4: The face of our economy after 25 years if the rural population size were 40%.

Basis for prediction of economic growth rate	GDP in million of birr (at constant prices)	Value Added in the agricultural sector	Value Added in the non-agricultural sectors	Per Capita income		
				Overall	Agriculture	Non-agricultural sectors
First half of EPRDF Regime	132091	18846	113245	1061	252	2274
Comparison				1.6	1.3	1
EPRDF (Whole)	124664	14158	110506	1001	190	2219
Comparison				1.7	1.3	1
Second half of EPRDF Regime	113646	8867	104779	913	119	2104
Comparison				1.7	1.3	1
Last 42 years*	68536	10917	57619	551	146	1157
Comparison				1.7	1.3	1

*The current trend compared to what would happen in 2028 if the current trend continued to follow the same pattern.

As indicated above in Table 4, the average national per capita income would be 60-70% and the rural population's income would grow by 56% by only making the suggested changes, compared with what would happen if such changes were not made. Accordingly, the average per capita income, which was 590 according to estimates based on the whole period of EPRDF as a point of departure, would grow to Birr 1001 when using Haile Selassie's period as a point of departure, while the rural population's average per capita income, which was Birr 122, using the EPRDF estimates as a base, would grow to Birr 190. On the basis of these estimates, the existing rural poverty situation, which would have worsened by 6.2% if we followed the existing trend, would, by 2028, be reduced by 22% by simply changing the rural-urban population distribution pattern, as suggested by the estimates in Table 4. This is, of

course, assuming that urban productivity would follow the existing trend and population size would remain unchanged over the projected period. Another assumption outside of this is that the reduction in the rural population size will bring about no change whatever on agricultural production, and this assumption is a legitimate one that will create no controversy.

It is my conviction, however, that we can effect an even better economic change. Just to indicate some possibilities, let us look further into some of the assumptions that we previously picked up for our forecast and see what changes they will bring about in our economy in the year 2028. To demonstrate this, in addition to the urban/rural population distribution pattern, the following will be taken into consideration:

1. First, let us assume that urban productivity, and particularly the productivity of the industrial sector, will make considerable enough an improvement over the very low level it is at now; let us further assume that, in order for this to happen, the contribution of capital to the growth of production will increase from the current 0.17 to the 0.33 level that we witness in other countries (for this to happen, in turn, we need to use all the available instruments of production to their optimal capacity); and let us, then assume that, because of these changes, the industrial sector of the economy will grow by 10.6%;
2. Secondly, let us assume the productivity of the rural farmers (labor, not land, productivity) shows an increase over the current capacity (since,

especially, the decrease in the rural population size and the concomitant increase in the urban population will increase the demand for agricultural products) and, for that reason, agricultural production will increase at an annual rate of 4%; [Incidentally, it is my belief that, if the country effectively utilizes the water resources it has and does particularly restore to operation such dams as Tana-Beles and Alwero, which stopped operation and have since been

condemned to idleness, and resumed irrigation projects, we would even perform better to increase agricultural production over the 4% indicated above. For instance, if the 55 thousand hectare Tana-Beles development project were to resume, it would be possible to raise the current agricultural production by over 3%. This means that the production thus obtained would feed a population of not less than 3.7 million for six months.

The effect would double if we were to assume a production capacity of twice a year].

3. Thirdly, let us assume that we could reduce the growth rate of the population by about 0.4% by resorting to different policies. Then, through a combination of all these different efforts and measures, we could increase the growth of our economy by an average annual rate of 8.9%.

Table 5: The face of our economy after 25 years if we could use the capital and manpower we have more or less effectively

Basis for prediction of economic growth rate	GDP in million of birr (at constant prices)	Value Added in the agricultural sector	Value Added in the non-agricultural sectors	Per Capita income		
				Overall	Agriculture	Non-agricultural sectors
If inefficiencies were meaningful reduced	178531	21462	157069	1623	325	3570
Comparison						
First half of EPRDF's regime				2.5	1.7	1.6
EPRDF's regime (whole)				2.8	2.7	1.6
Second half of EPRDF's regime				3.0	3.5	1.7
The past forty years				4.7	2.9	3.1

The current trend compared to what would happen in 2028 if the current trend continued to follow the same pattern.

If we could do all this, we would be able to increase our overall national per capita income from the current 244 Birr by over six and half times to Birr 1623. Similarly, farmers' average income would increase from the current 114 Birr to Birr 325, a three-fold increase, while the urban population's average per capita income would increase three and a half times to Birr 3570. If this trend continues, rural poverty would

decrease from the current level by about 47%.

So far, I have attempted to demonstrate that, if we could make some changes in our policies and the directions we follow, we could bring considerable change in the lives of our people. In my opinion, all this is only a small fraction of what we could do. It is still my conviction that we could bring

about even a much better change to our economy than what has been outlined above. As I have explained above, when I was comparing the growth rates of South Korea's and Ethiopia's economy, the fact that there are countries that scored an economic growth rate much higher than what I have indicated here is something we have witnessed in recent history. Unless we believe that we Ethiopians, as a race, have

been cursed with a peculiar gene that makes us susceptible to powerlessness and incapacity, I certainly am not of the belief that there is any material cause that would prevent us from following in the footsteps of other countries that have attained fast economic growth. Even worse, indulging in some fantasy about God loving us so much that He deliberately multiplied our tribulations in order to test the extent of our fortitude is, I believe, a transgression unpalatable even to religious precepts. Rather, the reason for the disarray we are in and, also, a pointer to the solutions we seek, is the fact that we, both as individuals and as a community, have not been able to make both the attitudinal and administrative changes necessary for our economic growth and prosperity. It is with the main changes that need to be made that I am going to deal with the following section.

V. What Do We Need to Do in Order to Improve Our Livelihood?

Conventionally, students of social growth, but particularly economist, used to limit the differences between the growth rates of different countries to the insufficient presence of such factors as savings and investment, which are supposed to contribute to economic and social growth. But from the perspective of the literature on growth, the differences between countries has been found not to be confined only to the extent

to which the size of investment is greater or lesser. The difference between the growth rate of South Korea and Ethiopia, which I talked about earlier, can never be explained in terms of investment flow alone. While South Korea, at the time, was investing 19% of its annual production, its average per capita income was growing at the rate of more than 10% at the current purchasing power of USD. Ethiopia, on the other hand, has been investing 14-16% of its annual production during the current regime. Its average per capita income, however, grew at the rate of 2.3% at the current purchasing power of USD. Consequently, the gap created in growth rate between the two countries (100% difference in growth, in favor of South Korea) could not have been caused by differences in size of investment alone. Because of this, a growing number of researchers in the area of economic growth, but particularly experts in the history of economic growth, are increasingly advancing the view that the difference in growth rate between countries revolves around differences in attitudinal, religious, administrative and psychological values. For my part, although I do not have a broad historical knowledge to support my claim in favor of this view, when I assess the past forty years and the current situation in the history of our country's development, I strongly believe that the said values will certainly determine our country's fate down the line. Among the values enumerated above, since some of them are too close to our hearts and too

delicate, and because they have also been with us for very long, they cannot be altered that easily. As far as my convictions go, however, there is no doubt in my mind that they must be changed. It is also my conviction that, what should invite debate is not that some of these values need to change. Rather, the debate has to do with the fact that, when we go about trying to make changes, the process we should follow must be based on educating the population and must be undertaken such that it does not offend the sensibilities of the people, or does not invite their protest. So the questions we ask must be: How should we go about it all? Of any strategies we think of, which one would work best to the satisfaction of everybody? Only this, I believe is debatable, not that changes must be made.

A country's economic growth is a result of the collective effort of individuals to improve their livelihood. Accordingly, policies, institutions and strategies that enhance people's initiative and enterprising spirit are required. Over and above that, however, individuals should convince themselves that the efforts they make can bring about considerable change in their livelihood. In other words, although they may believe that external forces (e.g. government, God, etc.) could possibly exert influence on the steps they take in their lives, they should also convince themselves that their own effort and desire to improve their lives would primarily determines the future course their

livelihood is likely to take and that these forces "would help us and strengthen our will rather than being hindrances to the effort we make." That is to say, it is when people with hope and empowerment constitute the majority of a society that economic growth, but particularly the growth of a capitalist system, could be attained. In a country where people with such sense of freedom constitute the majority, the influence such institutions as government, whose role in the main is facilitating things for the people's communal life, wield with regard to individual freedom and movement is very limited. Such institutions may sometimes not realize the limits imposed on the extent of their power and may, accordingly, try to interfere in people's freedom. But, in such instances, they may also run into opposition from the people, so that such governments will operate within the limits of the power willingly and freely given to them by the society they are meant to serve. Because of this people living in such countries are, by and large, confident about themselves. They use their creativity extensively. As long as they believe that their creativity helps themselves as well as the society in which they operate, their ability to generate and entertain novel ideas is unlimited. That is why economists, such as Amartya Sen, argue that the broadening of people's freedom is both an instrument and goal in economic growth.

In Ethiopia's modern history, the power of governments has

invariably been absolutely unchecked, while individual freedom has been highly stifled. During the imperial era, the Emperor, who believed he was the Elect of God, perceived the limits of his power as concurrent with his lifetime and, but for the fear of God, the then rulers could do anything they wanted to their subjects. At the time of Mengistu, this was not considered enough, so that he turned an individual's life into something he could manipulate and play with, as flies are to wanton, little boys, if you will. By so doing he completely desiccated the inner sense of freedom the people had, of which there was not much to speak of in the first place. This inner sense of freedom, which forms one of the bases of economic growth, one would have expected, would get a second chance at replenishment after the demise of the *Derg* regime, but as things stand now, it couldn't even convalesce to an even modest degree. The people's inner feelings are still entangled in fear. It is not many people who believe they have the ability, as well as the capacity, to bring about the necessary change, whether individually or through collective effort.

Although there are multiple political, economic and social causes for this sense of impotence, when we think particularly of seeking solutions to the problem, our main focus should be on how we could curb the unchecked power of government that has for long prevailed in our country. In order to achieve this, our starting point should be effecting fundamental

changes in the society's perception and view of government, as well as government's perception of the people and its own power. The people should learn to see the government and the institutions it oversees, not as some kind of monster but as the phenomena they themselves created for their own benefit and as instruments for facilitating their economic growth and peaceful life. Government officials and civil servants, for their part, must be the type that respect the people; they must be the type that recognize the fact that the political power that they wield is bestowed on them by the people and that it is absolutely transitory, that any time any day they could relinquish this power and become ordinary citizens living among the people. They should, accordingly, use their power properly. It is my belief that, when the power of any government is unconditionally subordinated to the principle of the sovereignty of the people, it will play a critical role in the enrichment of the people's inner sense of freedom. I also believe that this enrichment of the people's inner sense of freedom is absolutely without alternative for our economic growth. That the existence of a democratic government is a prerequisite for a country's peace, stability and economic prosperity is, over and above being just a matter of principle in the abstract, supported by concrete evidences drawn from the experiences of many countries. That this link between a democratic system and peace, stability and economic prosperity, should apply

to the Ethiopian situation is beyond any doubt. But it is also my opinion that the existence of a genuinely democratic system in our country has a useful role to play in terms of our prosperity beyond what has been said. And this has to do with the role such a system of government plays in the enrichment of our people's inner sense of freedom that I have already talked about. One of the criteria, and the main one at that, for testing that genuine democracy exists in a given society is the people's realization that they are the force behind the ascendance of a given government to power and that, if the said government entertains the idea of trespassing the limits of the power bestowed upon it by the people, they can collectively stop it from doing so. It is this conviction about their ability to do so that gives their inner sense of freedom strength. It is this inner sense of freedom that also equips them with the courage and the daring to always take their own initiative and engage in novel and better undertakings. Conversely, a government that governs a people with such inner sense of freedom will have neither the desire nor the capacity to restrain the freedom, movement and initiative of its citizens. Consequently, the strategies, policies and directives that the government draws, as well as the measures, implementation mechanisms and administrative procedures it designs for the realization of the strategies, policies and directives will, in fact, encourage individuals' sense of initiative and creativity. It is,

therefore, such individual initiative and creativity, on the one hand, and policies and governance that encourage such initiatives and creativity, on the other, that together help bring about productivity and economic growth, as well as the cultural and social prosperity that necessarily results from the former.

That is why, in my opinion, that, if we genuinely desire prosperity for our country, we should all strive towards the establishment of a genuinely democratic system in our country and that we should, as citizens, do all that we must, both individually and collectively, for the successful realization of this goal.

This, however, in no way implies that the reason for the lack of inner sense of freedom among our people is the lack only of political democracy. Neither does it mean that, on the morrow of the establishment of genuine democracy (for example, if genuine and honest election were conducted in 2005), this inner sense of freedom will be energized, people's sense of self-initiative will be strengthened, the people's confidence in their country will be automatically restored, those living in exile will return *en masse* to their homeland, and the youth still living here will develop a sense of stability and decide to stay here, etc. All this, for the simple reason that we cannot rid ourselves of age old and complex problems as easily as that.

For instance, one of the reasons, in my opinion, for the lack of our inner sense of freedom is the age-old

fatalistic vision of life that is related to the inculcation of religious ideas, and that has, for this reason, become our culture pure and simple. As Professor Mesfin put it thirty years back, in a situation where a culture that views life here on earth as a venue in which we are preparing ourselves for death, therefore a culture that pays little, if any, attention to earthly (material) prosperity and growth, wishing for economic (earthly) prosperity is tantamount to indulging in a mere flight of fancy. The effort one makes to extricate oneself from poverty bases itself on the conviction that poverty is something that one should flee from. In a country where a belief system and culture prevail that view the world as transitory and, moreover, as a school where one is tested for qualification to inherit eternal life in the hereafter, a culture and belief system the views poverty not as something to avert and flee from, but as a challenge to endure as part of that test, economic growth is indeed unthinkable. The inner sense of freedom that I spoke of so far obtains from taking this earthly life earnestly and seriously. And what, in turn, obtains from this inner sense of freedom is one's own conviction that facing life's challenges and emerging victorious in the process are in one's own hands. It is, consequently, this conviction that drives forward the said effort and sense of initiative and paves the way for economic growth. A person who views the world as something evil, a person who has completely relinquished the world and the life of its people,

as well as his/her own, to those forces that he/she believes are outside of his/her control cannot desire and long for freedom and, consequently, is in no position to strain him/herself for prosperity. An individual or community that is afflicted with this kind of outlook not only does not wish for growth, but it also represents an individual or community that is a walking corpse that looks upon those who have grown and make efforts to grow misanthropically and tries to hinder their progress. No wonder, then, that poverty keeps going on the increase in an environment in which such an outlook prevails. It is, in fact, the case that the increase in poverty fortifies such an outlook and further drags society into an even worse vicious cycle of poverty.

The question of how long such kind of outlook and attitude have been existing and taken root in our country can be controversial. I think that students of culture and history are better equipped to answer this question. In my opinion, however, when or how such attitude and outlook emerged is not the main issue. It is my conviction, and this is more important, that the extent of the poverty that had been intensifying over the past forty years and the culture of dependency that came in the footsteps of relief aid in connection with the recurrent famine have definitely fortified this kind of attitude and outlook. If it's our wish and desire for the livelihood of our children to be better than ours, if it is our wish and desire that the coming generation

can have access to enough resources to live on, if not to live prosperously, and if it is our wish that that generation will grow up feeling a sense of freedom and confidence in its country, if indeed this is our wish and desire, then we have to confront such deep rooted aspects of our culture. If we must wish for a better life, this apathetic attitude we have towards life must stop. In order to be able to inculcate this in the minds of the people, and if we believe that our culture needs a radical transformation (I, for one, believe it does), our professionals working in the field of culture, teachers and intellectuals who nurture and shape the mindset of our youth, and mass media professionals should have more courage to step forward. If the source of such a negative cultural attitude happens to be the religious teachings that have for generations been inculcated in our minds, then it requires the wisdom and courage of our religious fathers to integrate the teachings with modern ways of life and revise them such that they will encourage economic growth. In order for our society to live a much better life by the year 2028, I say that this transformation in our culture should be undertaken together with bringing about a better democratic system of governance without any further delay.

Although, by and large, people's initiative is a result of the urge to improve one's own and one's family's livelihood, and although there is need for government policies and governance structure to

strengthen people's inner sense of freedom and encourage people's self-initiative, from what we learn from history, however, and also from what psychology experts have repeatedly asserted, what determines people's actions is not only the material benefit they gain. People's actions are also determined by other factors that emanate from living together as a community. Among these factors, the one deep feeling that history has repeatedly confirmed, and one that many people go as far as sacrificing their lives for, is nationalism/patriotism. This feeling, when in good hands and is used for the common good, greatly contributes to the mobilization of people, to the unification of communities, to the creation and consolidation of a strong national culture and, consequently, towards using the force so molded for the country's growth and prosperity. In addition to helping mobilize communities, such national feeling can, for instance, help cultivate among civil servants the sense of honesty and moral duty that goes beyond looking only after one's selfish advantages to embrace the interests of the country as a whole. If we look at the experiences of those countries, we can even say all of them, who are known to have achieved a speedy development, we see that their ability to develop an economic policy based on economic nationalism has greatly contributed to the great progress they have made. It seems to me that those countries that were very backward like our own country in terms of economic development, and that

had to move with great speed to catch up with the developed ones, have been greatly helped to get where they are by a system of government founded on a broad national consensus and one that gives priority to economic growth, coupled with a strong desire to develop one's country and a strategy guided by economic nationalism. In order to achieve this, there must be, first of all, a government that clearly knows its territorial boundaries and recognizes the right to equality of all the peoples living within the bounds of that territory. While such a government should treat all the peoples living within its territory with equality, it must also make sure that, compared to peoples living outside of the given territory, those within the territory are given priority over those others. The peoples living within the said territory should recognize and accept this arrangement as well. The nationalism thus created will serve as a driving force for all sectors of the society to contribute to their country's development in their chosen profession. Such nationalism will enable a country to get all the contributions that it should get from all citizens in order to prosper as a country. This does not mean, however, that whatever happens, this nationalist feeling should in any way be used to put restrictions on the activities individuals undertake to improve their livelihoods. Neither does it mean such nationalist feeling will be allowed to benefit a specific group of people or economic classes at the expense of the general interests of the

country. That is why, in the majority of instances, the kind of economic growth envisioned here should be based on a free market economy that encourages competition among people/consumers and producers, particularly at the national level. I am, finally, of the conviction that it is possible to tackle in tandem a national, free market economic system with country-wide economic nationalism.

VI. Summary and Conclusions

As I have tried to demonstrate thus far, I do not think that we need to dwell that much on the extent to which Ethiopia's economy finds itself in a grave situation. But more than that, if we still continue with the current trend, what we are going to bequeath to the next generation could be worse and, if that be the case, we are going to be answerable to history. The fate awaiting the next generation in the year 2028 is in the main determined by the choices we make today, both individually and collectively. It is possible to achieve better results than has been attempted hitherto. As I have attempted to point out above, if we take some policy measures and properly utilize the manpower available to us, we will be able to achieve a much better economic growth and progress than we would if we were to continue with the present trend. However, although the kind of growth I have in mind will be much better than what we have achieved so far, I nevertheless do not believe it is enough. I

reiterate my conviction that we can still bring about a much more superior and extensive change than that described so far. For this to happen, however, it is required of us to take measures to transform the stifling psychological environment in which our society operates. Although the measures I have in mind are broad and include issues that I have not gone into in my presentation, I shall focus on three basic issues that I consider are major issues.

One of the main issues, which I have already mentioned, has to do with measures that must be taken to broaden the inner sense of freedom of individual citizens and our society as a whole. The broadening of this sense of freedom requires, in the areas of politics, the establishment of a genuinely democratic system. I have, moreover, expressed my conviction that, over and above establishing a genuinely democratic system, our attitudes towards life and those cultural aspects that determine these attitudes must undergo radical transformation. Finally, I have attempted to remind all those concerned that, to strengthen our people's enthusiasm for work and their diligence, we need to think and show concern to one another as one nation in the economic as well as in the other sectors. I have also tried to point out that our economic and other policies should be so designed as to take into consideration, before all else, the country's interests, not limiting themselves to our present concerns only but incorporating the fate of the future generation into

as well as his/her own, to those forces that he/she believes are outside of his/her control cannot desire and long for freedom and, consequently, is in no position to strain him/herself for prosperity. An individual or community that is afflicted with this kind of outlook not only does not wish for growth, but it also represents an individual or community that is a walking corpse that looks upon those who have grown and make efforts to grow misanthropically and tries to hinder their progress. No wonder, then, that poverty keeps going on the increase in an environment in which such an outlook prevails. It is, in fact, the case that the increase in poverty fortifies such an outlook and further drags society into an even worse vicious cycle of poverty.

The question of how long such kind of outlook and attitude have been existing and taken root in our country can be controversial. I think that students of culture and history are better equipped to answer this question. In my opinion, however, when or how such attitude and outlook emerged is not the main issue. It is my conviction, and this is more important, that the extent of the poverty that had been intensifying over the past forty years and the culture of dependency that came in the footsteps of relief aid in connection with the recurrent famine have definitely fortified this kind of attitude and outlook. If it's our wish and desire for the livelihood of our children to be better than ours, if it is our wish and desire that the coming generation

can have access to enough resources to live on, if not to live prosperously, and if it is our wish that that generation will grow up feeling a sense of freedom and confidence in its country, if indeed this is our wish and desire, then we have to confront such deep rooted aspects of our culture. If we must wish for a better life, this apathetic attitude we have towards life must stop. In order to be able to inculcate this in the minds of the people, and if we believe that our culture needs a radical transformation (I, for one, believe it does), our professionals working in the field of culture, teachers and intellectuals who nurture and shape the mindset of our youth, and mass media professionals should have more courage to step forward. If the source of such a negative cultural attitude happens to be the religious teachings that have for generations been inculcated in our minds, then it requires the wisdom and courage of our religious fathers to integrate the teachings with modern ways of life and revise them such that they will encourage economic growth. In order for our society to live a much better life by the year 2028, I say that this transformation in our culture should be undertaken together with bringing about a better democratic system of governance without any further delay.

Although, by and large, people's initiative is a result of the urge to improve one's own and one's family's livelihood, and although there is need for government policies and governance structure to

strengthen people's inner sense of freedom and encourage people's self-initiative, from what we learn from history, however, and also from what psychology experts have repeatedly asserted, what determines people's actions is not only the material benefit they gain. People's actions are also determined by other factors that emanate from living together as a community. Among these factors, the one deep feeling that history has repeatedly confirmed, and one that many people go as far as sacrificing their lives for, is nationalism/patriotism. This feeling, when in good hands and is used for the common good, greatly contributes to the mobilization of people, to the unification of communities, to the creation and consolidation of a strong national culture and, consequently, towards using the force so molded for the country's growth and prosperity. In addition to helping mobilize communities, such national feeling can, for instance, help cultivate among civil servants the sense of honesty and moral duty that goes beyond looking only after one's selfish advantages to embrace the interests of the country as a whole. If we look at the experiences of those countries, we can even say all of them, who are known to have achieved a speedy development, we see that their ability to develop an economic policy based on economic nationalism has greatly contributed to the great progress they have made. It seems to me that those countries that were very backward like our own country in terms of economic development, and that

had to move with great speed to catch up with the developed ones, have been greatly helped to get where they are by a system of government founded on a broad national consensus and one that gives priority to economic growth, coupled with a strong desire to develop one's country and a strategy guided by economic nationalism. In order to achieve this, there must be, first of all, a government that clearly knows its territorial boundaries and recognizes the right to equality of all the peoples living within the bounds of that territory. While such a government should treat all the peoples living within its territory with equality, it must also make sure that, compared to peoples living outside of the given territory, those within the territory are given priority over those others. The peoples living within the said territory should recognize and accept this arrangement as well. The nationalism thus created will serve as a driving force for all sectors of the society to contribute to their country's development in their chosen profession. Such nationalism will enable a country to get all the contributions that it should get from all citizens in order to prosper as a country. This does not mean, however, that whatever happens, this nationalist feeling should in any way be used to put restrictions on the activities individuals undertake to improve their livelihoods. Neither does it mean such nationalist feeling will be allowed to benefit a specific group of people or economic classes at the expense of the general interests of the

country. That is why, in the majority of instances, the kind of economic growth envisioned here should be based on a free market economy that encourages competition among people/consumers and producers, particularly at the national level. I am, finally, of the conviction that it is possible to tackle in tandem a national, free market economic system with country-wide economic nationalism.

VI. Summary and Conclusions

As I have tried to demonstrate thus far, I do not think that we need to dwell that much on the extent to which Ethiopia's economy finds itself in a grave situation. But more than that, if we still continue with the current trend, what we are going to bequeath to the next generation could be worse and, if that be the case, we are going to be answerable to history. The fate awaiting the next generation in the year 2028 is in the main determined by the choices we make today, both individually and collectively. It is possible to achieve better results than has been attempted hitherto. As I have attempted to point out above, if we take some policy measures and properly utilize the manpower available to us, we will be able to achieve a much better economic growth and progress than we would if we were to continue with the present trend. However, although the kind of growth I have in mind will be much better than what we have achieved so far, I nevertheless do not believe it is enough. I

reiterate my conviction that we can still bring about a much more superior and extensive change than that described so far. For this to happen, however, it is required of us to take measures to transform the stifling psychological environment in which our society operates. Although the measures I have in mind are broad and include issues that I have not gone into in my presentation, I shall focus on three basic issues that I consider are major issues.

One of the main issues, which I have already mentioned, has to do with measures that must be taken to broaden the inner sense of freedom of individual citizens and our society as a whole. The broadening of this sense of freedom requires, in the areas of politics, the establishment of a genuinely democratic system. I have, moreover, expressed my conviction that, over and above establishing a genuinely democratic system, our attitudes towards life and those cultural aspects that determine these attitudes must undergo radical transformation. Finally, I have attempted to remind all those concerned that, to strengthen our people's enthusiasm for work and their diligence, we need to think and show concern to one another as one nation in the economic as well as in the other sectors. I have also tried to point out that our economic and other policies should be so designed as to take into consideration, before all else, the country's interests, not limiting themselves to our present concerns only but incorporating the fate of the future generation into

their objectives. It is my belief that, not only must we concretely realize all these measures judiciously and in a manner that would not create discord among ourselves, but we can also actually manage to do so.

But in order to achieve this and pitch in our share of contribution as citizens, we must, both individually and collectively, equip ourselves with the courage and enthusiasm necessary for embarking upon the job. Although all these measures require a big effort on the part of the government, it is my conviction that, most above all, our desire to succeed will become a reality if all of us, those living here in the country as well as those Ethiopians living abroad, seriously give thought to the fact that we are all citizens of this country, affirm our belief in this fact and jealously guard our rights as citizens and fulfill our duties accordingly. I would like to use this opportunity to send a message to the government about the upcoming elections of 2005. I urge the government to make sure that the process and procedures of the elections would not go astray, as they had during the earlier elections, thereby leading the society into losing its confidence in the democratic process. At the same time, I would like to urge the society not to wallow in cynicism and do everything it can and must to demonstrate that democracy is not only something we desire but also a right that we deserve. The cynical attitude that 'whatever I do makes no difference' will simply take us nowhere. In particular, it is highly expected of our professionals to be models for future generations by behaving and acting in accordance

with what professional ethic requires of them, by at least working honestly in whatever field of work they are engaged, if not participating in other national affairs.

But can all this certainly happen? To be certain and say that such things can happen is beyond me as well as my profession that is very much disposed to the culture of 'forecasting'. But I can say one thing with certainty: Aspiration is the basis of all action. As the *ferenjjs* say, if there is any benefit to be gained from saying that something cannot be made to happen, that it cannot be realized, it is only the hollow satisfaction hypocrites express in the negative terms of "didn't I tell you!" Such kind of hypocritical, sardonic attitude will not obtain even in an iota of benefit to our people, who have been suffering the misery of hunger and absence of freedom for centuries, and to our country, which has become the laughing stock of the world for being poor, paradoxically with all the potential resources it has. The non-educated, illiterate members of the society that struggle with full of hope to make it in life, even when their aspirations may not be realized, are more useful to themselves individually and to the country as a whole than those with the kind of sham knowledgeability of the kinds of cynics and hypocrites that I spoke of above.

Accordingly, then, if starting out with the hope, with the optimism, that we can bring about all this change serves as a basis for action as well as our vision of the future,

let me wrap up by starting with this hope and try to project the bright vision I have of what the livelihood of Ethiopians would look like in the year 2028.

In my vision, the Ethiopians of the year 2028 will be daring and confident, as a result of which they will not succumb to any pressure from the government that would curb their internal sense of freedom. The Ethiopians of the year 2028 will love their country. They will work hard both for themselves and for the collective interests of their country. Every part of the country will be open to and welcome all those citizens ready to engage in work. Those Ethiopians will not tolerate the violation of their rights, but they will also respect the rights of others. They will properly and effectively fulfill the duties required of them as citizens. The Ethiopians of the year 2028 will feel pained when someone attempts to attack their country, but because they like and respect their neighbors, they will work with those neighbors peacefully and with mutual respect for the common good of all. They will respect their culture, but at the same time they will oppose and resist those customs that they consider are inimical to growth and development.

In the year 2028, Ethiopia will become a country with many big cities. Whereas Addis Ababa will have a population of more than 8.5 million, 5 cities will have a population of more than 1 million, and the number of towns with more than 200,000 people will be more than 20. And in all of these cities and towns, extensive infrastructural

construction and service projects (good living quarters, provision of running and potable water, clean toilets, electricity, etc.) will be undertaken through the concerted effort of the government, private investors and the people. While the focus of the government will be limited to those tasks that cannot be accomplished by the people, its main job will be to encourage the people to work together to take care of their livelihood. Both city and national administrations will not engage in minor economic sectors. And the government will not involve itself in renting houses.

Kebele precincts and *kebele* residents will be beneficiaries of many government services; *kebele* officials will be individuals elected by the people, well known to and respected by the residents as members of the community. Byways within the *kebeles* will be built by the cooperation of *kebele* administrations and the people; likewise, the *kebeles'* sanitation and security will be taken care of by same. The concern of residents for sanitary conditions and cleanliness will go beyond caring for just one's own residence so as to embrace the *kebeles* as a whole and, accordingly, residents will not tolerate those who pollute the environment. The people will not only loathe those who relieve themselves publicly but will also cooperate with *kebele* administrations to make sure that legal measures are taken against such them. As a result of such steps, the environment will be kept clean and sanitary problems taken care of.

In the Ethiopia of the year 2028, Ethiopian society will not tolerate the inordinate poverty that we

witness all around us today. Instead, the society and religious institutions will combine their efforts to take care of invalids, orphans, the elderly, etc. Communities will volunteer their resources for communal growth and progress. Beggary will become a completely unacceptable phenomenon, and there will be no beggars in our streets. Places of worship will be free from beggars.

Urban investors will look after their interests zealously. They will therefore engage extensively in activities that will create jobs for the society. Their satisfaction with their activities will derive not just from the profits they make but also from their capacity to create jobs that will enable their fellow citizens to extricate themselves from poverty. Construction projects undertaken in urban centers will not only be qualitatively good but also architecturally attractive. Because the quality and beauty of buildings will make them demandable, investors will refrain from erecting shoddy buildings just out of get-rich-quick motives, which finally goes in their own long-term interests. The urban population will be such that it urges the government to bring urban pollution under control. Vehicles that emit excess exhaust from their engines will not be allowed to operate unchecked. Our religious behaviors and activities will improve abreast of the improvement and transformation of the people's lives. Because, in the year 2028, people will be busy, not all days will be moments for religious worship. Because the people will not tolerate noise pollution, religious worship will be restricted to within the compounds of religious institutions.

Places of worship and cemeteries will be kept clean. The different religions will teach not only about life in the hereafter but also about the corporeal morality and ethic that complement the former.

The expansion in this manner of urban centers and the development of their economic capacity, together with the transformation in the nutrition of the population, will contribute to the opening up of new enterprises in the agricultural sector that would bring in new benefits to farmers. As a result, farmers living in the outskirts of urban centers will go into the production of such commodities as vegetables and fruit, poultry and meat, and similar other products, from which they will get higher income. Because of the close link they will have with urbanites, the life style of these farmers, far from being isolated as before, will assume a semi-urban mode. Because of the reduction in the population size of rural areas far from urban centers, not only will the landholding size of farmers increase but the prices they get for their products will also increase because of the expansion of the market system. Because of the increase in their income and the shortage of labor due to increased rural-urban migration, they will be forced to employ modern farming techniques and, consequently, protect their environment. Because the needs and demands of the rural population will increase as a result of the growth of the rural economy, urban centers will expand in order to meet those needs and demands. Many rural towns will also have small-scale industries. Consequently, in the year 2028, hunger and deprivation will have become legends of the past to the farmers of Ethiopia.

The Ethiopia I envision for the year 2028 will be a country full of opportunities for those Ethiopians desirous of making a living and wealth and for those who have the inner drive to engage in work. And as a result of this, Ethiopia will be a country to which those Ethiopians living abroad, and who have made money while there, will flock to make money here and make their share of contribution for the country's future progress. The return of these Ethiopians and the creation of new jobs by them, coupled with those who return to serve their country through their professions, will help in the proliferation of new knowledge, better expertise and work ethic, change of outlook and attitude, etc. throughout the whole country. The new job opportunities and the attending growth in one's area of profession, coupled with the extensive individual freedom, will put a break on the desire to emigrate to other lands, if not altogether eliminate it. And those Ethiopians who go abroad for further education or for any other reason will develop a great enthusiasm for quickly completing their business and returning to their country.

The Ethiopia I dream of for the year 2028 will be a country in which her professionals will get the respect they deserve. Teachers, rather than being people to be feared by their students, will be wonderful citizens respected for the good models they represent. Our doctors and medical professionals will be full of big concern and respect for human life, people who give all they know to protect and save human life, people who, for this reason, will have not only the respect of people but also their love, and who will, finally, be

our worthy citizens leading a good life as a result of the services they provide. Civil servants will be the type of people who are assigned jobs only on the basis of their professional expertise, who respect the people they serve and who have accepted the fact that they are there to serve the people, whose salaries will be commensurate with their livelihood needs and their professional skills and expertise, and who, because of all this, will be efficient workers who will heartily provide the services they give to the people. Our educational institutions will be centers of learning and knowledge. They will be institutions in which our youth will develop a strong and free spirit and civic culture, alongside with the skills they learn through classroom instructions. The young people that go through these institutions will be both intellectually and ethically molded and mature. In 2028, such epidemics as malaria and AIDS will not decimate our people. In 2028, there will be a system of justice through which any case brought to court will be duly settled and resolved in the shortest time possible.

As for those people who will hold political positions in the government, they will be the type reputed for their capability, professional ethic and patriotism (national allegiance) and have the competence, the passion and the vision to get the society to a higher level than that at which it finds itself presently. Because of this, elections will be events that are highly competitive, events in which the people will participate widely and which will be awaited eagerly. Outside of these values and attributes, the geographic and ethnic

origins and similar other criteria extraneous to the said attributes will have no impact, one way or other, on the results of the elections. In that year, 2028, because of the common life that will be created as a result of the expansion and growth of our urban centers, the basis and hallmark of our identity will be our urban and, beyond that, our Ethiopian citizenship, never our ethnic or racial roots. And people who ponder along such lines of thought will be viewed and treated with disdain. Those Ethiopians seen walking the streets of our urban centers will be the type that are either in haste to go to work or taking relaxed walks at the end of a day's work, their faces full of smiles, clean and well-dressed. In the Ethiopia of the year 2028, there will be many modern cultural and artistic forums serving as pastimes, outside of the culture of drinking, which appears to be the sole pastime at present.

In our Ethiopia of the year 2028, children going to kindergarten and primary schools will be Ethiopians, who, when asked: "what would you like to be when you grow up into adults?" would have the desire and the daring to answer, with no hesitation whatsoever: "I would like to be the President or Prime Minister of Ethiopia," much the same way they would answer that they would like to be "a doctor, scientist, pilot, investor, etc".

Finally, I wish for all of us a life long enough for us to be able to witness the emergence, as a reality, of this Ethiopia!

And I thank you!

የዶ/ር ብርሃኑ ነጋን ጽሑፍ አስመልክቶ የተሰጠ አስተያየት

ከአሰሩ አድማስ
በአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ ተባባሪ ፕሮፌሰር

በመጀመሪያ በዚህ መድረክ ላይ ተገኝቼ ዶ/ር ብርሃኑ ባቀረበው የመነሻ ሀሳብ ላይ ተመርኩገሮ እንዳንድ ለውይይት መነሻ የሚሆኑ ሃሳቦችን እንዳቀርብ ዕድል ስለተሰጠኝ አመሰግናለሁ።

ዶ/ር ብርሃኑ ኢትዮጵያ ከአንድ ትውልድ በኋላ ምን ሆኖ ማየት ትፈልጋለህ በሚለው ርዕስ ሥር ይህንን ጠቃሚ ግንዛቤ ስላስጨበጠ ን ላመሰግን እወዳለሁ።

የዶ/ር ብርሃኑ ጽሑፍ ኢትዮጵያ ከአንድ ትውልድ በኋላ ምን ሆኖ ማየት እንደሚሻ አስቀምጦልናል። የተቀመጡት ርዕዮች ትክክል ናቸው ወይም አይደሉም ብዬ ከርክር ለመግባት አልፈልገም የዚህ መድረክ ዓላማም ይህ አይደለም። በእኔ እምነት እነዚህ ርዕዮች የሁላችንም ርዕዮች የሚሆኑ ይመስለኛል። ምናልባትም እያንዳንዳችን ከዚህ የበለጠ ሰፊ ያለ ርዕይ ይኖረናል ብዬ አስባለሁ። ትልቁ ቁምነገር፣ እንግዲህ እነዚህን ርዕዮች ዕውን ለማድረግ ምን መደረግ አለበት የሚለው ነው። እነዚህ ርዕዮች ከሕልም እንዴት ይለያሉ? ተግባራዊ እንዲሆኑ ምን መደረግ አለበት የሚለው አቢይ ነገር ይመስለኛል። እንደ እኔ አመለካከት እነዚህና ሌሎችም ርዕዮች ዕውን ሊሆኑ የሚችሉት ወደዚያ የሚወስደውን መንገድ የሚያሰናክሉትን ነገሮች ለይተን በማውጣትና እያንዳንዳችን

ለመፍትሄው አስተዋዕለ ስናደረግ ብቻ ነው።

ስለዚህ እኔ ማተኮር የምሻው ዶ/ር ብርሃኑ ባነሳቸውና በሌሎች የሰሻልና ያኢኮኖሚ ችግሮቻችን ላይ ይሆናል። በእኔ ግምት ችግሮቻችንን በግልፅ ማውጣትና መነጋገር ለመፍትሄው ዋናው መንደርደሪያ ይመስለኛል። ችግሮቻችን በጣም ሰፊና ውስብስብ በመሆናቸው በአንድ አቅጣጫ ብቻ መመልከት ትክክል አይመስለኝም። ሙያዬ ኢኮኖሚክስ ቢሆንም በሀብረተሰባችን ውስጥ ያሉትን ውስብስብ ችግሮች የኢኮኖሚክስ የትምህርት ዘርፍ ከሚያስቀምጠው አቅጣጫ በላይ ማየት ያስፈልጋል የሚል እምነት አለኝ። የዚህ መድረክም ዓላማ የአገራችንን ችግር በአንድ የሙያ ዘርፍ (discipline) ብቻ መፍታት ስለማይቻል ሰፊ ያለ አካሄድ (holistic approach) ወይም (system approach) ብንከተል ይሻላል የሚል ይመስለኛል።

የውይይቱ ዋና ዓላማ ለእኔ እንደገባኝ የተጋረደብንን compartmentalized አካሄድ ተወት አድርገን ሰፊ ያለ መሠረት እንሰጠው የሚል ነው። ስለዚህ የማንላቸው ሀሳቦች በኢኮኖሚክስ የሙያ ዘርፍ የታጠሩ ሳይሆን አጠቃላይ የሀብረተሰብ ችግሮች ናቸው ብዬ ከማስባቸው በጣም ጥቂቶቼን ብቻ ነው።

ለውይይቱ እንዲረዳ! የእኔ አቀራረብ በ 3 ክፍሎች ላይ ያተኮረ ይሆናል። እነዚህም፡

- አሁን ያለንበት ሁኔታ ወይም መነሻችን ምን ይመስላል፤
- ዋናዎቻቸው ችግሮቻችን ምን ድናቸው፤
- እነዚህን ችግሮች ለመፍታትና የሚቀጥለው ትውልድ ከእኛ የተሻለ እንዲሆን ምን ብናደርግ ይሻላል የሚሉት ናቸው።

1. መነሻችን

ዶ/ር ብርሃኑ በአሁን በተደገፈ የኢኮኖሚክስ መረጃ አሁን አገራችን ያለችበትን ሁኔታ በዝርዝር ስለተመጠው መድገም አስፈላጊ መሰሉ አይታዩኝም። በእኔ አመለካከት ኢትዮጵያ በአሁኑ ወቅት በጣም በከፋ ችግር ውስጥ ትገኛለች። በጥቅሉ አሁን ያለንበት ወቅት፡

- የተስፋ መቀረጥ ዘመን፤
 - የድህነት፣ የረሀብ፣ የሰደት ዘመን፤
 - የልመና ባህል የተስፋፋብት ወቅት፤
 - የዘረፋ ባህል የተስፋፋብት ጊዜ፤
 - የፍርሀት ድባብ የነገሰበት ሀብረተሰብ የበዛበት ዘመን፤
 - በሽታ የነገሰበት፤
- ነው ብል ማጋነን አይመስለኝም።

በአጠቃላይ አገራችን የድህረት ድህ የሆነችበት ወቅት ላይ ደርሰናል። በዚህ ሆኔታ ከቀጠልን በእኔ ዕይታ

ለመጥፋት ከተቃረኑት እንስሳት ከፍል ውስጥ ለመመደብ የተቃረብን ይመስለኛል።

2. አሁን ለምንገኝበት ሁኔታ አስተዋጽኦ ያደረጉት ዋና ዋና ችግሮች

እሳይ ከቀረበው መንደርደሪያ ስንሳ የሚታሰበው ዋናው ቁም ነገር ያለንበትን ሁኔታ በትክክል ለመገንዘብ ችለናል ወይ የሚለው ይሆናል። ከዚህም በላይ በዚህ ሁኔታ ከቀጠልን ውጤቱ ምን ሊሆን ይችላል የሚለው ጥያቄ ዋናው የመወያያ ርዕስ ሊሆን ይገባል የሚል እምነት አለኝ።

አሁን ላለንበት ሁኔታ አስተዋጽኦ ያደረጉ ብዙ ሁኔታዎች እንደሚኖሩ እገምታለሁ፤ ሁሉንም በዚህ ጽሑፍ መዘርዘር የሚቻል አይመስለኝም። በእኔ ግምት ለኋላቀርነታችን ዋና ዋና መንስኤዎች ናቸው ብዬ የማስታወቅውን እንዳንድ ሀሳቦችን ብቻ ለመጥቀስ እፈልጋለሁ።

2.1 የወደፊት ርዕይ ያለመኖርና ተስፋ የመቀረጥ ስሜት መንገድ፤

በእኔ ግምት ለኋላቀርነታችን እንዱ መንስኤ የወደፊት ብሩህ (Positive) ርዕይ ያለመኖር ይመስለኛል። ለወደፊቱ ከዚህ የተሻለ ኑሮ መኖር አለብኝ የሚል ባህል በብዙዎቻችን አለምሮ ውስጥ ያለ አይምስለኝም። ሀብረተሰባችን ተሰብስቦ መብላትን እንጂ ቁጠባን የሚያበረታታ ባህል የለውም። የሥራ ትጋትን ሳይሆን ስንፍናን፣ ፈጠራን ሳይሆን ስርቆትንና ዝርፈያን የምናበረታታበት ወቅት ላይ ደርሰናል።

ወጣቱ ከፍተኛ የሆነ የተስፋ መቀረጥ ስሜት ይታይበታል። በሀብረተሰቡ ውስጥ role model የሚሆን ዜጋ እየጠፋ ሄዷል። የአሁኑ ትውልድ role model ታታሪና ትጉህ ዜጋ ሳይሆን በተገኘው መንገድ ከአገር ወጥቶ ዶላር አልፎ አልፎ የሚልከው ዜጋ ሆኗል።

ልጆቻችንን ብንጠይቃቸው ሁሉም ከተቻለ ወደ አሜሪካ፣ ጀርመን፣ እንግሊዝ፣ ጣሊያን፣ ወይም ካልሆነ ወደ አረብ አገር መሄድ ነው ሐልማቸው። እኛ ልጆች ሆንን ማትረክ በጥሰን ኮሌጅ ገብተን እንል ነበር። ዛሬ በብዙ ሰው አለምሮ ይህ ዓይነት አመባካክት ያለ አይመስለኝም።

2.2 ያለንበትን ሁኔታ በትክክል አለመገንዘብና የሚመጣውን አደጋ ለመተንበይ አለመቻል ወይም አለመፈለግ፤

በእኔ እምነት አሁን የደረሰንበትን ሁኔታ በትክክል ተገንዝበናል የሚል እምነት የለኝም። በአሁኑ ወቅት ያለውን ነባራዊ ሁኔታ በትክክል አስቀምጠን ስለወደፊቱ በተጨማሪ ማሰብ የጀመርን አይመስለኝም። እካሄዳችን ሁሉ የዘመቻ ሥራ (fire fighting) ስለሆነ ቀጣይነት ሊኖረው አልቻለም። ስለዚህም ውጤታማ ሥራ ሠርተናል ወይም እየሠራን ነው ብዬ መናገር ይከብደኛል። ክርክራችን፣ ውይይታችን ሁሉ በአብዛኛው የትናንቱንና የዛሬውን ሁኔታ ብቻ የሚጻጸስ ነው።

- ሀብረተሰባችን የተጋረጠበትን አደጋ በትክክል ተገንዝቧል ወይ?
- የመሸፋፈን፣ የመሸዋወድ ጉዞ ወይት ሊወስደን እንደሚችል ተገንዝበናል ወይ?
- የለውጥ አራማጆች፣ የሃይማኖት አባቶች፣ ፖሊሲ አውጭዎች፣

ነባራዊ ሁኔታውን ተገንዝበውታል ወይ? የሚሉትን ጥያቄዎች በተገቢው መንገድ መመለስ የወደፊቱን ጉዞአችንን ያሳካዋል ብዬ አስባለሁ።

2.3 Risk ለመውሰድ ወይም ለመቀበል ያለን ዝግጁነት እናሳ መሆን፤

በዚህ ዓለም ላይ Risk የሌለበት የሕይወት እንቅስቃሴ ያለ አይመስለኝም፤ መሸቶ እስኪነጋ ነግቶ እስኪመሽ ድረስ Risk በግልም ይሁን በማህበራዊ ሕይወታችን ውስጥ ያለ ነገር ነው። ነገር ግን እኛ በአብዛኛው Risk መውሰድ በጣም የምንፈራ ሰዎች ነን ብዬ እምናለሁ። Risk ካልተወሰደ እንዴት መንቀሳቀስ ይቻላል? እንዴትስ ዕድገት ይመጣል? ቢዝነስ እንዴት ይስፋፋል? Risk ለመውሰድ ባለመፈለጋችን ችግሮችን ለመፍታት ከመነሳሳት ይልቅ ማቆየትንና ማሸጋሸግን (postpone) እንመርጣለን። ይህ አካሄድ ለሚቀጥለው ትውልድ ውስብስብ ችግርን ማቆየት ይመስለኛል።

2.4 ለቴክኖሎጂ መስፋፋት ያለን ዝቅተኛ ግምት፤

የፀረ ፈጠራና የፀረ አዲስ ሀሳብ ባህል በሀብረተሰቡ ውስጥ በከፍተኛ ደረጃ መስረጽ በጣም የጉዳን ይመስለኛል። ለፈጠራ ያለን ዝቅተኛ ግምትና አመለካከት በአገራችን ሊኖር የሚገባውን የቴክኖሎጂ ሽግግር በእጅጉ ጎድቶታል።

ዝግጠው የሚጠቀምበትን ማረሻ እንደምሳሌ እንውሰድ፤ ይህ ቴክኖሎጂ ከሺህ ዓመታት በፊት ይሠራበት ነበር ዛሬም በቅርፅና

በይዘት ሳይለወጥ እየተሰራበት ይገኛል። Resource እንደሌለ ባለበት ወቅት አይደለም፤ ዛሬ በምንጠቀምበት ማረሻ በጦርም መሬቱን ወጋ ወጋ አድርጎ ምርት ማግኘት ይቻል ነበር። ዛሬ ምንም እንኳን ያለን የተፈጥሮ ሀብት በጣም የተመናመነ ቢሆንም የምንጠቀምበት ቴክኖሎጂ ከመሻሻል ይልቅ ባለበት ይረገጣል። በባህላችን ውስጥ የማንከባለል ፅንሰ-ሀሳብ (circular motion) በብዛት ያለ ይመስለኛል። የዚህ ፅንሰ-ሀሳብ አለመኖር ተያያዥነትና ተደጋጋሚነት ያላቸውን ቴክኖሎጂዎች ለመፍጠር እንቅፋት የፈጠረብን ይመስለኛል። በአገራችን የሚገኙ የምርምር ተቋማት በዚህ ረገድ ምን ያህል አስተዋጽኦ እንዳደረጉ በጣም የሚያጠይቅ ይመስለኛል። እኛ ችግርን ለመፍታት የምንሞክረው በሥራና በፈጠራ ሳይሆን እጃችንን ወደ ሰማይ በመስቀል ብቻ ሆኗል።

2.5 ያለንን የተፈጥሮ ሀብት በትክክል ያለማወቅና ጥቅም ላይ ለማዋል አለመቻል፤

ምን ያህል የተፈጥሮ ሀብት እንዳለን እኔ አላውቅም። ነገር ግን የሚያስፈልገዎት የተፈጥሮ ሀብት (ጥቅም ላይ ሊውል የሚችል የተፈጥሮ ሀብት ማለት ነው) ያለን አይመስለኝም። በእኔ ግምት አገራችን በተፈጥሮ ሀብት እንደሚዘፈንላት አትመስለኝም። ከሁሉም በላይ ያለንን የተፈጥሮ ሀብት በትክክልና መልካ-ተጠቅመንበታል ወይ? የሚለው ሁኔታ አነጋጋሪ ይመስለኛል። የተማሪ የሰው ኃይላችን ዘወትር ወደ ውጭ የሚመለከትበት ምክንያት ምንድነው ብለን ጠይቀን የምናውቅ አይመስለኝም። ከዚህም በላይ ተነፃፃሪ በሆነ መልኩ የትኛው ሀብታችን ነው የበለጠ ጥቅም ወይም ገቢ ሊያስገኝልን የሚችለው

የሚለውን በትክክል የገመገምነው አይመስለኝም። Comparative advantage ያለን በቱሪዝም ነው፤ በግብርና ነው፤ በንግድ ነው፤ በእንዳስትሪ ነው፤ ወዘተ... የሚለው ዘርዘር ያለ ውይይት የሚያስፈልገው ይመስለኛል።

2.6 ደካማ የሥራ ባሕል (poor work ethics and low productivity)፤

ያለን የሥራ ባሕል፤ በተለይም የተሻለ ነው ወይም ተምሯል በምንለው የሕብረተሰብ ክፍል ውስጥ በጣም አሳፋሪ ይመስለኛል። ሀብረተሰባችን፤ መሥራትን የሚያንቋሽሽ፤ መለመንን ግን የሚያበረታታ ባህል የተሸከመ ይመስለኛል። በእኔ ግምት፤ በእኛ ባህል የሚያስከብረው ሽፍትነት፤ ማጭበርበር፤ መሸወድ፤ ወዘተ... ይመስለኛል። ግብርና፤ እናጢነት፤ ግምብኝነት፤ ወይም መምህርነት ግን የተጠላና አሳፋሪ ሥራ ነው።

ከዚህም በተጨማሪ የሥራ ውጤታማነታችን (low productivity) በጣም ዝቅተኛ መሆኑ በቡሀ ላይ ቆርቆሮ እንደማለት ይመስለኛል። የተለያዩ የኢኮኖሚክስ ፅሁፎች እንደሚያመለክቱት የተለያዩ ሴክተሮች የሥራ ውጤታማነታቸው በጣም ዝቅተኛ እንደሆነ ነው። ያለን የመወዳደር ብቃት በብዙ መልኩ ባለን ምርታማነት ይወሰናል። በደካማ የሥራ ውጤታማነታችን በቀላሉ ከጨዋታ ውጭ የመሆን ዕድላችን ከፍተኛ ነው።

2.7 ከፍተኛ የማሕበራዊ ባህል ተፅዕኖ፤

ብዙ ጥሩ ጥሩ ባህል እንዳለን ሁሉ ብዙ ሊወገዱና ሊታረሙ የሚገባቸው የባህል ተፅዕኖዎች ያሉብን ይመስለኛል። በአብዛኛው፤

መሥራትን ሳይሆን መለመንን እያበረታታን፤ መቆጠብን ሳይሆን መለገስንና ሰብስቦ ማብላትን እያበረታታን፤ የት መድረስ እንደሚቻል ለእኔ አይገባኝም። የሚያስመሰግነው/የሚያፀድቀው/ ድህነት እንጂ ሀብት ማፍራት (capital accumulation) አይደለም እያልን እየሰበከን እንዴት ከድህነት መውጣት እንችላለን?

2.8 የሀብረት ሥራ እና ላይ መሆን (lack of collective action)፤

የአመሳካካት አድማሳችን በግል አለምሮአችን ወይም በግቢያችን አጥር የተወሰነ ስለሆነ፤ በጋራ ችግሮችን የመጋፈጥ ባህል የለንም። ቆሻሻ ከቤታችን አውጥተን በአጥራችን ሥር ከጣልን የቆሻሻው መዘዝ እኛን እንደማይነካን አድርገን የመውሰድ ባህል ነው ያለን። በደርግ ጊዜ የጉረቤት ልጅ ሲወሰድ የእኛ ልጅ እስካልተወሰደ ድረስ ምን አገላኝ ስንል ነበር። ነገሩ፤ ነገ ወደ እኛ አይመጣ ይመስል። አገር የጋራ ቤት መሆኗን ረስተን በሌላው ላይ የደረሰው በእኔ እስካልደረሰ ድረስ ምን ቸገረኝ የማለት ልማድ በፖለቲካው፤ በኢኮኖሚው፤ በማህበራዊ ህይወታችን ውስጥ በጣም ጎድቶናል ብዬ አስባለሁ። የተለያዩ የሕብረተሰብ ክፍሎች በርካታ ጠቃሚ የማህበራዊ እሴቶች አሏቸው። ነገር ግን እነዚህን በጎ የማህበራዊ እሴቶች ለችግራችን መፍቻ የማድረግ ዓላማችን ውስን ነው።

2.9 ያለፈውን በጥቅሉ የማጥፋትና የማንቋሽሽ ባህል መስፋፋት፤

ያለፍንባቸው ጥቂት ዓመታት ግልፅ ያደረጉት ነገር ቢኖር ያለፈውን በጥቅሉ ማፍረስና በአዲስ ለመተካት የመሞከር ባህል የተፀናወተን ነው ብዬ አምናለሁ፤

ለዚህም በጣም ብዙ ምሳሌ መጥቀስ ይቻላል። የሰከነ አመራር ባለመኖሩ ያለፈውን በጥቅሉ ለማውደም በመሞከራችን ብዙ ጠቃሚ ልምዶችንና ብዙ ንብረት ያወደምን ይመስለኛል። የማንወደው አካል ከሠራው ምንም መማር አይቻልም ብለን አእምሮአችንን ከዘጋን ብዙ ርቀት መራመድ የምንችል አይመስለንም።

2.10 አበረታችና ተሰማሚ የኢኮኖሚና የሶሻል ፖሊሲ አለመኖር፤

የምንጎደፋቸው የሶሻልና የኢኮኖሚ ፖሊሲዎች ዕድገትን የሚያበረታቱ መሆናቸውን የሚያጠራጥሩ ብዙ ሁኔታዎች አሉ። አንድ ወጥ የሆነና ቀጣይነት ያለው የእድገት ፖሊሲ አዘጋጅተናል ወይ? የሚለው እንደገና መፈተሽ ያስፈልገዋል። የፖሊሲዎቹ ችግር ፈቺነት በጥያቄ ውስጥ የሚወድቅ ሆኖ፣ የወጡት ፖሊሲዎች ምን

ያህል በተግባር ተተርጉሞታል? የሚለው ሌላው አሳሳቢ ጉዳይ ይሆናል። ከዚህም በላይ ፖሊሲን ተግባራዊ ለማድረግ የብቃት ማነስ፣ ሁሉ በእድገታችን ላይ ከፍተኛ ተጽዕኖ አድርገዋል።

3. ማጠቃለያ

ምንም ተባለ ምን፣ ዋናው ጥያቄ እሁን ካለንበት ውስብስብ ችግር ለመውጣትና የወደፊቱ ኑሮአችንን ከዛሬው የተሻለ ለማድረግ፣ ወይም ያሉንን ርዕዮች በተግባር ለመተርጎም፣ ምን ብናደርግ ይሻላል የሚለው ይመስለኛል። በዚህ ጽሁፍ ዝርዝር የመፍትሄ ሃሳቦችን ለመደርደር አልሞክርም። በእኔ አመለካከት፣ ወደ ዝርዝር የመፍትሄ ሃሳቦች ከመገባቱ በፊት ወደዚያ የሚያስኬደውን መንገድ የሚያደናቅፉትን ነገሮች በዝርዝር መነጋገሩ የመፍትሄው ቁልፍ ይመስለኛል። ስለዚህ በእኔ ዕይታ

የምንገኝበትን ነባራዊ ሁኔታ በትክክል ለመረዳት መሞከርና ችግሮቻችንን በግልጽ ባልተሸፋፈነ ሁኔታ ለግስቀመጥ መቻል፣ የመፍትሄው ዋናው መነሻ ይመስለኛል። ድህነታችንን በትክክል አምነን ከዚህ ልንወጣ የምንችልበትን መንገድ በግልጽ በጋራ መፈለግ ትልቅ ግምት ሊሰጠው ይገባል የሚል እምነት አለኝ። ከዚህም በተጨማሪ ዓለምን ጨለማ አድርገን ከማየትና ተስፋ ከመቀረጥ ይልቅ "ይቻላል" የሚለውን መፈክር ተቀብለን ለተግባራዊነቱ ስንጨነቅና ስንተጋ ለውጥ ማምጣት ይቻላል ብዬ እገምታለሁ። ከሁሉም በላይ፣ የተጋረደብንን የጽንፈኝነት በሽታ ረገዝ አድርገን ሁላችንም ሀገራዊ ሃላፊነትና መብት (ስለ ሀገራችንን ለመጨነቅ፣ ለማሰብ፣ መፍትሄ ለማፈለግና፣ ለመጠቀም እያንዳንዱ ዜጋ መብት አለው ብዬ አምናለሁ) እንዳለን አውቀን በጋራ ርዕይ ስንጓዝ የተሻለ ሕይወት መፍጠር የሚቻል ይመስለኛል።

Next "Vision 2020 Ethiopia" Schedule

Prof. Shibru Tedla – August 29, 2003

W/o Zenebework Tadesse – September 26, 2003

Ato Kebour Gena – October 31, 2003

Prof. Mesfin W/Mariam – November 28, 2003

የኢትዮጵያ "እጣ ፋንታ" ከአንድ ትውልድ በኋላ

ከዶ/ር ብርሃኑ ነጋ በቀረበ ጥናታዊ ጽሁፍ ላይ የተሰጠ አስተያየት

አ.የሱስወርቅ ዛፋ

"የኢትዮጵያ ዕጣ ፋንታ ከአንድ ትውልድ በኋላ" በሚል ርዕስ ዶ/ር ብርሃኑ ነጋ ያቀረቡትን የጥናት ጽሁፍ አንብቤ ስጫርስ የተሰማኝ የመንፈስና የእካል ዝለትና ድክመት በሕይወቴ ከገጠሙኝ ሁለት ሁኔታዎች አንዱ ነበር። የመጀመሪያው ከአንድ 15 ዓመታት በፊት በዳካር ከተማ ብሔራዊ ስብሰባ አዳራሽ ከዓለም በሙሉ ለተሰበሰቡ የኢንሹራንስና የሪኤንሹራንስ ምሁራንና ባለሙያዎች "የአፍሪካ አህጉር የወደፊት ዕጣ ፋንታ በኢንሹራንስ እና በሪኤንሹራንስ ዓለም" በሚል ርዕስ የራሱን ጥናት ባቀረብኩበት ጊዜ የተሰማኝ የመንፈስ መሰለብ እንደነበር አስታውሳለሁ።

ከሙያዎም ከልምዴም አንጻር እንዲህ ዓይነቱን ጥልቅ የሆነ ጥናት ተቺ ሆኜ የተመረጥኩት ምናልባት ከመራሮቼ አለማወቅ የመነጨ ይሆናል ብዬ አስባለሁ። መጽናኛዬ በጥናቱ ውስጥ የተዘረዘሩት ጉዳዮች ሃገራዊና ወትታዊ በመሆናቸው እኔም ብቻ ሳልሆን ማንኛውም ኢትዮጵያዊ ስለተነሱት ጉዳዮች ዕውቀታዊም ባይሆን ስሜታዊ አስተያየቶች እንደሚኖረው አልጠራጠርም። ስለዚህም የእኔን የሚተግሉትን አስተያየት ታዳሚዎቼ በዚያ መንፈስ እንደያደልኝ በትህትና አጠይቃለሁ።

ከወር በፊት ንግግር በሕፃናዊ ዘውዴ ባቀረቡት ጽሁፍ ላይ ወይይት ሲደረግ የሀገራችን ሕዝብ እንኳን ስለሌሎች ሙብት ሊጠይቅና ሊከራከር ቀርቶ ስለራሱም ሕጋዊና ሰብዓዊ ሙብት ከሽ-ከሽ-ከታ በላይ ድምጹን ማሰማት ፈርቷል፤ ደንዝዟል! በድኅል ተባለና ለሁኔታው መፈጠር ዋነኛው ምክንያት በደርግ ዘመን የደረሰው ኢ-ሰብዓዊ ጭፍጨፋና የሥነልቦና ኩልሽት ነው በሚል ተፈረጀ።

ለደርግ መምጣት ደጋፊና ተሰላፊ ባይሆንም፤ በግልጽ እንደታየው መንገዱን የሳተ የአረመኔ አገዛዝ እንዳይሠርጽ ትርጉም ያለው ቅዋሜ የላደረገው በእኔና በእኔ እድሜ አካባቢ ያለው ትውልድ ከደሙ ነፃ ነው ሲባል አይችልም።

የዘመኑን ትውልድ የመንፈስ ወላዌይነትና፤ "እናቱን ያገባ ሁሉም አባቱ ነው" መሰል ግደልሽነት አስተሳሰብ ችግር በመጠኑም ቢሆን የመቅረፍ ኃላፊነቱ የፈተኛው ወይም የኛው ትውልድ ታሪካዊ ግዴታና ኃላፊነት ነው እንደተባባልን ይታወሳል።

ንግግር ባሕሩ ዘውዴ ካቀረቡት በአስተማሪነቱ፤ በኃላብ ስኬቱ፤ በቋንቋ ጥዑምቱ በማይተናነስ መልኩ በአሁኑ ጊዜ ስለሚታየው የሞራልና የወኔ ውድቀት አመጣጥ ዶ/ር ብርሃኑ ድንቅ አድርገው አስቀምጠውታል።

በደርግ አገዛዝ ሥር ያለፉትን ሁሉ እንዴት አድርጎ ሕልማቸውን፤ ርዕያቸውን ሰልቦ፤ ሰውነታቸውንና የሰውነት ክብራቸውን ገፍ፤ ቀሪ ሕይወታቸውን እንገታቸውን ደፍተው ጥላቸውን ሲያዩ የሚደነብሩ፤ በእምሳል ብቻ "ሰው" አድርጓቸው እንዳለፈ በሚገባን ቋንቋ ገልጸዋልናል።

በዚያ የሥቃይ ወላጊን የተገረፉትንም ያህል ባይሆን፤ በዓይነ ሕሊና መለስ ብለን የሰቆቃቸው ተቋሽ እንድንሆን የዶ/ር ብርሃኑ አቀራረብ አስግድዶናል። ከዚያም በሃገር

ወስጥ በቆዩ ሰዎች ላይ የደረሰው ሰቆቃ ከድል አጥቢያ አርበኞች የከፍፍር ምፀት አልፎ ሥጋ የበረበረ፤ አጥንትን የሰበረ እንደነበረ ግንዛቤ እንዲኖረን አድርገዋል።

የዛሬው የመንፈስ ድክመት በደርግ የሰቃይ አገዛዝ ብቻ አይገለጽም። በዕድሜያችን ስለሀገራችን ታሪክ የተማርንበት አጋጣሚ ምን ያህል ነበር? በነዚህስ አጋጣሚዎች ከመሪዎች ውጭ ስለሕዝብ ታሪክ ምን ተምረናል? በንጉሠ-ዘመን ስለተደገሙ መሪዎችን የቱን ያህል ለቀጣይ ትውልድ እንዲተላለፍ ተደርጓል? እኔና በእኔ እድሜ አካባቢ ያለን ሰዎች ከእኔ ኃይል ሥላሴ በፊት ስለነበሩ ሌሎች መሪዎችና ትውልድ የቱን ያህል ተምረናል?

መነሻውን ያላወቀ ትውልድ ስለመድረሻው የሚኖረው ግንዛቤ ትርጉሙ ቢስ ነው። ለይስሙላ ብቻ ከሰበት ሺህ ዓመታት በላይ ስለሰቆጠረ ታሪክ እያወራን፤ አንዳንድ ሊያሳፍሩን የሚችሉ የሃገር ውስጥ ክስተቶችን እንደ ኢምጎት የሚያሰቆጥሩ ድርጊቶችንና ድሎችን በመካድ የራሳችንን አቅጣጫ የሳትን የባሕር ላይ ኩብት ማድረግ ከጀመርን ብዙ ዓመታት ተቆጥረዋል። የእውነትም ሆነ የፈጠራ (ልብወለድ) አስተዋይ - ብልህ - አዋቂ - ደፋር - አልነካም ባይ በተምሳሌትነት የሚጠቆሙ ሰዎቻችንን ታሪክ ዘመኑ በፈጠረው የንግግር ጋንዳ ላይ መፋቅን እንደ ሙያ ከተያያዘው ጥቂት ቆየን።

የኢኮኖሚ ልማት ተመራማሪዎች እንደሚሉት ከሆነ፤ ለፈጣንና ቀጣይ የኢኮኖሚ እድገት የቆየ፤ የሰከነና የደረጀ ሃገራዊ ባሕልና እምነት ከወሳኝ መሠረቶች አንዱ ነው ይላሉ። ይህን የተመራማሪዎችን ግኝት በምሥራቅ አስያ በአጭር ጊዜ ውስጥ ጉልህ የኢኮኖሚ እድገት ለውጥ ያመጡትን ሃገሮች ጃፓንን ጨምረው እንደምሳሌ ይቀርባሉ።

ያለፈ ታሪካችን በመሉ ሳንካ ያልነበረው ነው ባይባልም፤ በአጠቃላይ ሲታይ አኩሪ እንጂ አሳፋሪ እንዳልነበረ አምናለሁ። ስለሆነም ዶ/ር ብርሃኑ እንደሚሉት የሕዝቦች አስተሳሰብ፤ የባህልና የሃይማኖት፤ የአስተዳደርና የሰነ ልቦና አሰቆች በኢኮኖሚ እድገታችን ላይ የሚጫወቱትን አሉታዊና አዎንታዊ ሚና መገንዘብ አግራጭ የሌለው ሂደታችን መሆን አለበት። የሚያኮራ ታሪክ እንዳለን ማስተማርና በየአጋጣሚው ማሳወቅ፤ ማሳመን፤ የላሽቶ ወኔያችንን ለማንሳሳት አንዱ ጠቃሚ አርምጃ ነው ብዬ አምናለሁ።

ዛሬ ካለንበት የድህነትና የውድቀት አረንጓዴ ለመውጣት እንደ ሕዝብ፤ እንደሃገር ከተፀናውተን የአፍዝ አደንገዝ ለመመን ነቅተን መልካም ለውጥ ለማምጣት በቁርጠኝነት መሥራት እንዳለብን ዶ/ር ብርሃኑ በማያወላዳ መልኩ አስገንዝበውናል።

ጥሪው ለሃገር ነው። ለገበሬው፤ ለነጋዴው፤ ለሠራተኛው፤ ለአሠሪው፤ ለአስተዳዳሪው፤ ለሃይማኖት መሪዎች፤ ለምሁሩ፤ ለተማሪው። ጥሪው ለሁሉም ነው። ሁሉም የተሳፈረባት መርከቢቱ ኢትዮጵያ አቅጣጫዋን መሳት ወይም አለማወቅ ለሚያስከትለው ጥፋት ስለባዎቹ ሁላችንም ነንና።

የአመራር (Leadership) ርዕይ

አያሌው ዘዠ

የኢትዮጵያ ኢኮኖሚክስ ባለሙያዎች ማህበር ርዕይ 2020 በሚል ርዕስ ባዘጋጀው ሁለተኛው ወይይት ላይ ዶ/ር ብርሃኑ ነጋ "የኢትዮጵያ ዕጣ ፋንታ ከአንድ ትውልድ በኋላ" በሚል ርዕስ ጽሁፍ ማቅረባቸው ይታወሳል። ዶ/ር ብርሃኑ ያቀረቡትን ርዕይ ሙሉ በሙሉ የምጋራ ሲሆን በተለይ "ውስጣዊ ነፃነት" የሚሰማው ትውልድ፣ "ተስፋ" ያለው ትውልድ በ2020 ኢትዮጵያ ሲኖር ይታየዋል ያሉት ልቤን ነክቶታል። ይህንንም ሲያብራሩ፣ የዚያን ጊዜዎቹ ልጆቻችን ምን መሆን ትፈልጋለህ ተብለው ሲጠይቁ ሐኪም፣ መሀንዲስ፣ ዳኛ ወዘተ እንደሚሉት ሁሉ ጠቅላይ ሚኒስትር መሆን ብለው የሀገር መምራት ኃላፊነትን ከጠዋቱ የሚመኙባትና የሚሆኑባት አገር ኢትዮጵያ ስትሆን ይታየዋል ብለዋል።

ይህ የዶ/ር ብርሃኑ ርዕይ ማራኪ የሆነውን ያህል በተለይ ከአመራር አንፃር ስናየው ብዙ እንድናስብ ያደርገናል። ይህ ሁኔታ እንዲፈጠር ምን መደረግና መሆን እንዳለበትም ያሳስበናል። ይህን ስናስብ ደግሞ በዶ/ር ብርሃኑ ጽሁፍ ላይ ትችት ከሰጡት አንዱ ዶ/ር አሰፋ አድማሴ ወዳኑሱት አንድ ነጥብ ይወስደናል። ዶ/ር አሰፋ ወደ ዶ/ር ብርሃኑ የ2020 ርዕይ ለመድረስ ማለፍ ያለብንን ችግሮች ሲዘረዝሩ አንዱ የአርአያ (role model) መጥፋት መሆኑን ጠቅሰዋል።

እኔ እንደሚመስለኝ ኢትዮጵያ በ2020 ተስፋ ያለውና ውስጣዊ ነፃነት የሚሰማው በተለይም አገሩን በተለያዩ ደረጃ በመሪነት፣ ኃላፊነት ለማገልገል ፍላጎቱ ያለው ትውልድ እንዲፈጠር ለወጣቱ በአመራር ደረጃ አርአያ (role model) የሚሆነው ሰው እያየ እንዲያድግ ያስፈልጋል። ይህ ማለት ደግሞ በፖለቲካው፣ በኢኮኖሚውና በባንኩ ፈቃድ አገልግሎቱ ዘርፍ የምንከራባቸውና የምናውቀቸው መሪዎች መኖር አለባቸው። እንደዚህ ዓይነት መሪዎች ሲኖሩና ሲታወቁ፣ የአመራር ስልታቸውም ታውቆ ለሌሎች አርአያ መሆን ሲጀምር መሪነት የሚያጓጓ የሚፈለግና የሚመኙት የአገርና የሕብረተሰብ ማገልገያ መድረክ ይሆናል። ወጣቶችም የሚማርካቸውን መሪ ስልት በመከታተልና በመካከን አንድ ቀን በሀገር ደረጃ አስተዋጽኦ ማድረግ የሚችሉበት የመሪነት ደረጃ ላይ መድረስን ይመኙታል።

በመመኘት ብቻም አይቆምም ከሰፈር ልጆች የጨዋታና የባንኩ አድራጎች እንቅስቃሴ መሪነት እንዲገኙ በትምህርት ቤታቸው ከዚያም በመ/ቤታቸውና በመኖሪያቸው አካባቢ በሚደረጉ እንቅስቃሴዎች ውስጥ ተመድበው (assigned) ሳይሆን ከውስጥ ነፃነታቸውና ከራሳቸው ፍላጎት በመነጨ የመሪነት ኃላፊነት ይወስዳሉ፣ መምራትን ይለማመዳሉ፣ በመጨረሻ ሊደርሱበት ላሰቡት የመሪነት ደረጃም ይዘጋጃሉ። ሊያገለግሉት

የሚፈልጉትም ሕዝብ ከትንሹ እንስት በተለያዩ ደረጃ በተከፈለበት የመሪነት ኃላፊነት ያስመዘገቡትን ተግባር በይፋ ስለሚያውቅ ይመጥናሉ ብሎ ባሰበበት የመሪነት ኃላፊነት ላይ ያስቀምጣቸዋል።

ከላይ በተጠቀሰው አንፃር የቅርብ ጊዜውን ያገራችንን ታሪክ ብናይ በሙሉ ያለፉ መሪዎቻችንን ጥላት በመቀባትና በማውገዝ ልጆቻችን የሚቆሙበትን መሠረት እየናደን ነው ያለነው። እኛ አገር፣ ትክክለኛው ማይክሮፎን ያያዘው ብቻ እየሆነ መጥቷል። ትክክል ይሁን አይሁን እርግጠኛ ባልሆንንም አንድ ጓደኛዬ ስለአንድ አካባቢ ሕብረተሰብ ሲያጫውተኝ "የልጅ አባቱ የሚታወቀው እናቱ ስትሞት ነው" ይባላል ያለኝ ትዝ ይለኛል። የኢትዮጵያንም በተለይ ከአመራር አንፃር፣ ታሪክ ስናይ መሪዎቹ እስካሉ ድረስ ገናና እና ሐቀኛ፣ ለሕዝብ አሳቢ ሆነው ይቆያሉ፣ ሲሞቱ ወይንም ከሥልጣን ሲወገዱ ደግሞ ጥላሽት ይቀባሉ። አገሪቱ ስታስተናግጻቸው የቆዩት ፖሊሲዎች በኢኮኖሚውና በባንኩ ፈቃድ ዘርፍም ውጤት ያስመዘገቡ፣ የሚታወቁና ለወጣቱ ትውልድ አርአያ ሊሆኑ የሚችሉ መሪዎች ሊበቅሉ አልቻሉም።

ይህ እንዲህ ሆኖ ከቀጠለ፣ በራሳቸውና በኢትዮጵያዊነታቸው ኮርተው፣ ከውስጥ ነፃነታቸው በመነጨ አገራቸውን ለመምራት ከጠዋቱ የሚመኙና የሚዘጋጁ ዜጎች ማፍራት አይቻልም። የአሁኗን ኢትዮጵያ ለንኳንስ

ሲመሯት ሊመኙ፣ መች ሊኖሩባትስ ፈቀዱ። ለመሆኑ አሜሪካ ለመግባትና ለመኖር ፈቃድ የማግኘት ቁጥጥር ባይኖር እዚህ አገር የሚኖር ወጣትና ጉልሚካ ይኖራልን? ይህን በመሆኑ በወጣቱ መፍረድ ይቻላልን? እዚህ ላይ ነው፣ ተስፋ ያለው ትውልድ የሚለው የሚነሳው። ተስፋ ያለው ትውልድ፣ አገሩ ላይ፣ አካባቢው ላይ፣ መቆየት ይመርጣል፣ ከዚያም አልፎ አካባቢውን አገሩን በመረነት፣ ለማገልገል ይመኛል፣ ለዚያም ይዘጋጃል። ይህ ተስፋ ደግሞ በተለምዶ አይፈጠርም ። ወጣቱ ሲያድግ አርአያ የሚሆነው እያየ ከዚያም እየተማረ ማደግ ሲችል ነው። ያለፈ ያገሩን ታሪክ ሲማርም አገሪቱ ያለንበት ዘመን ድረስ እንድትቆይ አስተዋጽኦ ያደረጉ ልንከራባቸውና ከነሱም ልንማር የምንችል መሪዎች

እንደነበሯት ሲረዳ ነው። አለበለዚያ ያለፈው ሁሉ ከነቱ ከሆነ ታሪክ የሚጀምረው ከኔ ነው ብሎ እንዲነሳ መጋበዝ ነው። ይህ ደግሞ ተስፋ ያለው ትውልድ እንዲበቅል መርዳቱ ይቅርና፣ ትክክልም አይደለም።

በእርግጥ ማንኛውም ሰው ፍፁም እንዳልሆነ ሁሉ ያለቱ መሪዎቻችንም ፍፁም ሊሆኑ አይችሉም ነገር ግን እንዳንዶች በጉ ጉናቸው ያመዘነ፣ እንዳንዶቹ ደግሞ መጥፎ ጉናቸው ያመዘነ ሊሆኑ እንደሚችሉ አይጠረጠርም። ይህንን ከነበሩበት የታሪክ ወቅት ጋር በማገናኘብ እየተረጉሙ ልጆቻችን መኮራት በሚገባቸው ታሪክና መሪዎች እንዲከሩ ማድረግ የሚያስፈልገው ይመስለኛል። አለበለዚያ የመንፈስ ድሀ የሆኑ ልጆች ነው የምናሳድገው ብዬ

እፈራለሁ። እሁን ያሉትም መሪዎቻችን ቢሆኑ ከመሸ በኋላ በቴሌቪዥን ከሚቀርቡ ይልቅ አግባብ ባላቸው አጋጣሚዎች ወጣቱ ትውልድ እያወቃቸው ቢሄድ ጥሩ አርአያነት ይመስለኛል። ስለዚህ ለማጠቃለል ያህል ዶ/ር ብርሃኑ ነጋ ባቀረቡት የ2020 ርዕይ ላይ "ኢትዮጵያ በፖለቲካው፣ በኢኮኖሚው፣ በባን ፈቃድ አገልግሎትና በሌሎችም ዘርፎች ወጣቱ ትውልድ የሚያውቃቸው፣ ከአመራር ሥልታቸው ሊማር የሚችልበት፣ በዚያውም በተለያዩ ደረጃ የሀገር መሪነት ኃላፊነት በነፃነት እንዲመኝ፣ እንዲፈልግና እንዲዘጋጅ የሚያስችሉ መሪዎች ይኖሯቸዋል" የሚል ቢጨመርበት የተሟላ የሚሆን ይመስለኛል።

ርዕይ 2020ን አስመልክቶ አስተያየት

ኃይሌ ወልደ ሚካኤል የአፍሪካ ቤዛ ኮሌጅ ፕሬዚዳንት

ኢትዮጵያ ኢኮኖሚክስ ባለሙያዎች ማህበር

ኢትዮጵያ በ 2020 በሚል ርዕስ በዶ/ር ብርሃኑ ነጋ የቀረበው ጽሑፍ በጣም አርክቶኛል። 2020 የሚለው ዘመን በጣም የረዘመ በመሆኑ በሀይወት ደርሼ የማየው አይመስለኝም፤ እርሳቸው ግን በምናብ የቀረቡዎትን የተሳካላት ኢትዮጵያ በዓይናቸው ለማየት እንዲበቁ አመኛለሁ።

አባ ገብረሃና የጎረቤት ሴት "አይዝዎት ይድናሉ" ስትላቸው "እንዳፍሽ ባደረገልኝ" ያሉት ብጫ መሆኑ ነው።

ዶ/ር ብርሃኑ ለማየት ከፈለጉዎቸው ብዙ በጎ ነገሮች መካከል፡

- 1 በ2020 መሃይምነት ሙሉ በሙሉ ከኢትዮጵያ መጥፋቱን፤
- 2 የእንደኛና የሁለተኛ ደረጃ ትምህርት ተሳትፎ ከ90% በላይ መድረሱን፤
- 3 የኮሌጅ ደረጃ ትምህርት ተሳትፎ 60% መድረሱን፤

- 4 የአፍሪካ ቀንድ አገሮች የኢኮኖሚና የፖለቲካ ውህደት ፅውን መሆኑን፤
- 5 የኢትዮጵያ ህዝብ ችግሮችን የመሸከም ዕናት ችግርን ወደ ማሸነፍ መሸጋገሩን፤
- 6 በሃይማኖቶች መካከል የበለጠ መተባበር መዳበሩን፤
- 7 የኢትዮጵያን የፈጠራ ችሎታ ወደ ተግባር የሚመነዘር ድርጅትና ባህል መገልበቱን የሚሉትን ቢጨምሩ የ2020 ዓመቷ ኢትዮጵያ ይበልጥ የተሟላች በሆነች ነበር እላለሁ።

SUBSCRIPTION

Annual	Ethiopia	Africa	Other Countries
Non-members	Birr 23.00	USD 10.00	USD 12.00 ☐
Members			
Institutions	Birr 20.00	USD 7.00	USD 10.00 ☐
Individuals	Birr 16.00	USD 5.00	USD 7.00 ☐
PER COPY			
	Birr 3.50 excluding postage	USD 0.60 excluding postage ☐	USD 1.00 including postage ☐
If you want to subscribe, please mark your preference and send this slip back to the secretariat. (You will find the address on the front cover.)			

Notes to Contributors

The main objective of EEA Bulletin is to initiate policy-relevant public discussion on national and African economic issues. It presents synopses of research papers, panel discussions, public lectures, readers' comments and new research findings and notes.

Readers and contributors are encouraged to submit short articles (not more than 5 pages in double space with 12pt font size) preferably accompanied by an electronic version. If accepted, an edited version of the article will be sent to the author before publication. If the author does not respond within a week, the edited version will appear in the bulletin.

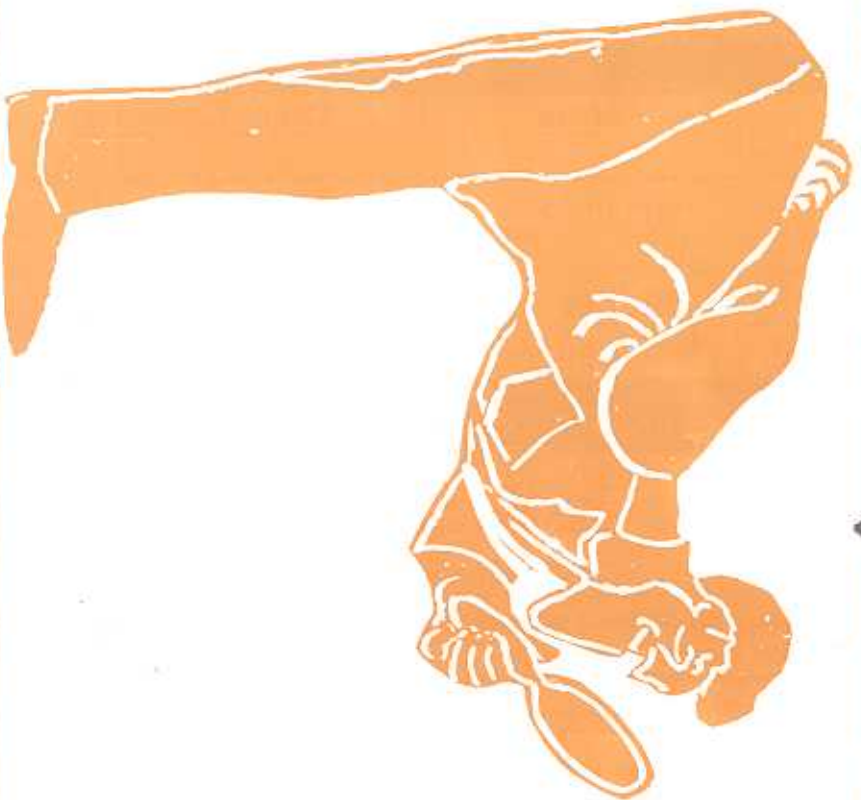
Unaccepted articles will not be sent to the author(s). We accept articles in both English and Amharic. Views expressed in the Bulletin are those of the authors and are not necessarily of the institution's in which the author(s) work or the EEA.

Articles should be addressed to:

The EEA Bulletin
Ethiopian Economic Association
P. O. Box 34282
Addis Ababa, Ethiopia

*Just pay less than 20 Birr and You will
have Your 'Economic Focus'
for the whole year !!*

Make sure to look for your latest 'Economic Focus' at:

- ◆ African Bookshop
- ◆ Book Center at AAT
- ◆ The Book World
- ◆ Ghion Hotels
- ◆ MEGA Bookshops
- ◆ Alemu Shop (Near ECA)
- ◆ Hadia Supermarket
- ◆ Twins Supermarket
- ◆ Hill-Belt Restaurant
- ◆ Semien Hotel
- ◆ Universal Bookshop

PRICE BIRR 3.50